

Psal. 119. v. 21.
Maledicti qui errant à præceptis tuis.

v. 118.
*Conculcasti omnes errantes à statutis tuis: qui mendacium [est] dolus
eorum.*

v. 140.
Repurgatus est sermo tuus valde: & seruus tuus diligit illum.

165.
Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis offendiculum.

W V I E K.

To jest / krotki odpis ná písanie **F. Já-
kuba Wuyka z Wągrowca / Theologa Societatis Iesui;**
o Boštvie syna Božego y ducha s. przez **Marćina Czechovíca**
včymeny. Do týchž stárš / ch / s / krotých dozvolaniem písal y vydal
ksiáškí své **F. J. W.**

A Jádž Jáub Wuič / vestræ Societatis The-
olog, Mošćivi pánowie stáršy / wypu-
šćil roku tego ná iásnia / z dozwolemiem wá-
šým / ksiáškí své o Boštvie syna Božego /
y ducha s. przeciw stárým y novým Žydom y Máchos
metanom / Aryanom / Sámojátenom / ic. Jáko W.
M. dobrze wiećie. Wktorych / iž tež y mnie nie raz má-
nuie / y písna moie wspomína: ále nie iáko ten ktoryby
ich byl dobrze sviádom / á wšytkich: ále iáko o nich v
Wilkowstie° Doktorá czytal: (ktoremu com ia ná nie
odpísal / on lepiey wie / chociažem ich dla niedostátku
w druk nie vydal. A iáko on tež temu zábiega / žeby wy-
dáne nie byly: teraz nie jest čas okazowác: okaže sie to
da pan Bog potym) iedná / iž miu vsáiac **F. Wuič /**
nań sie spusćil / y mnie tež w poczet inšých Heretykow
wložyl / sam Heretykiem grubšým y sprosnieyšým
bedac / á prawdy zbáwienney w sobie nie máiac / Boga
iedynego / sámego prawdziwego / y od niego dánego sy-
ná Jezusa Christusa / y ducha s. nie znáiac: (iáko sie to
potym okaže) miałem to v siebie zá slušna / y przy-
stojna / ná písanie iego / z swey strony / nieco odpísać.
Abych iego neslušne mnie opisanie: á iego tež nie v-

mieietność rzeczy zbawienych/wam/y inszym (gdy
 byście wy tym pogardzili) ktorzy pragna poznać
 prawde/przed oczy wystawil. A iz piše/ze sie to wy-
 danie z dozwolenia waszego stalo: (iedno niewiem/
 iesliżescie pierwey z zdrowym rozsądkiem pisanu iez-
 go doświadczyli / y onego snuem wiary prawdzi-
 wey slowa Bożego / y milosci powimney Chrystyan-
 skiej / probowali) tedy mnie nielza / iedno teź przed
 wami samymi rzecz te/ktora w pisanu iego widze byc
 nie grzechna / przelożyc / raczey niż przed kim inszym/
 wedle pospolitego zwyczajuu pisacych co / y na iasna
 wydawaiacych. Ktorzy wiec sobie / przypisowaniem
 ksiag / laske w zacnych osob iednacia: y ony sobie za iez-
 dne jortarze y obrońce / tak pisanu swego / iako y sa-
 mych siebie obieracia. A obieracia me tych / ktorzyby ro-
 żnego nabozenstwa y rozumienia rzeczy tych byli: lecz
 tych / co by toż z nimi trzymali: chociażby y tego / czego
 sie trzymacia / niedobrze sami rozumieli: byle sie tak tyl-
 ko z drugimi / wedle pospolitego mniemania / przytym
 popisowali. Ktorzy / stronie przeciwney / nie moga ni-
 gdy byc dobrymi / szczyrymi y laskawymi sedziami.
 Jako nas w Lublinie / Roku 1586. Listopada 18. 19.
 w rozmowie nie barzo porzadney / ani prawdziwey
 (bo wiecey obiecowano / niż uczyniono: y z zwycie-
 stwa sie chlubiono / chociażgo w iednym punkcie nie
 otrzymano / aczkolwiek cala geba wolano: y wola-
 niem zagluszano) znaczenie od stanow wielkich / ktorych
 przecw nam zwolano / potkalo / ze sie y mowic nie-
 chcialo bezpiecznie / ani sie teź godzilo / przy takowych

sedziach / ktorzy strone trzymacia y oney / a nie samey
 prawdzie solgna. Gdyzby sedzia / rzeczy roznych / tak
 fi miał byc / ktorzyby przedtym / tak tey iako y drugiey
 strony / y rzeczy / y osob / nie byl swiadom / abo / kto-
 rey z nich z osobna w czesci ktorey przychylny nie byl.
 Abo ten / coby cale vzbroyony bedac boiaznia Boza y
 prawdziwa pobożnoscia / na Boga tylko samego / y
 na prawde iego sie ogladal / a zadney stronie niewczym
 nic k woli nie dzialal. Wszakoz ia w swey rzeczy / w kto-
 rey z Boga vperwiony iestem / nie vciekam sie przed-
 sie / iedno do wasze samych. Wszakze nie przeto zgo-
 la / ze byście mie od X. Wuyka / y inszych przeciwni-
 kow moich / y pisanu mego bronili: abo rzecz moie z
 X. Wuykowa / dostatecznie rozstrzygneli / a rozstrzy-
 gneli wedle wlasnosci snuu slowa Bożego: Bo to
 dobrze wiem ze tego nie uczynicie / ani wro potracicie /
 ale wiecey dla tego / ze byście sie w bledzie swym / y
 z waszym X. Wuykiem / kiedykolwiek (iesliż bedzie
 wola Boza) vznac mogli: a iesli maczey / ze byście w
 on ostateczny dzien wymowki nie mieli. Ale / chociaż-
 by y do tego wam nie przyšlo / ze byście sie vznali: aby-
 scie iednana potym / w wydawaniu ksiag swych na
 iasna opatrznieyszymi byli / iakoby sie to w nich nie
 naidowalo / co by wam wiecey szkodzic moglo / a nie
 przed Bogiem tylko / ale teź y przed ludzmi bacznymi /
 niż tym przeciw ktorym byście księginą swiat wypu-
 szcili. Abo / ze by wam samym / slusniey to nie moglo
 byc przyczytano / co wy komu infernu / z nienawisci
 mestsużnie przypisujecie.

Alle was proſze / ieſliż w was ieſt iaka iſtiera: boż
iżni Bożey / y wrodzoney ludzkoſci: żebyście piſa-
niem mym nie gárdziłi / ani go nie przeczyt mego do
kara / abo do ognia rzucali. Pamietaiſc na ogień on
oſtateczny / y na ſedziego / od Boga poſtanowionego:
ktory ſam te moc ma / do ognia wiecznego / zle / y zgor-
ſzenia czyniace / wrzucac. Ani też onego taka odpo-
wiedzia odprawowali: iaka Wikowſki odprawić by
na moje iemu odpisanie chciał: y iaka X. Powodow-
ſkimnie z Panem Niemoiowſkim / w przedmowie do
K. J. M. odprawił: ale i: Koby weźciwym / a z imie-
nia Jeſusowego y z towarzystwa ſie iego / uno wſy-
kie inſze wyſtawnie przechwalaiſcym / przyſtalo / y i-
ko też rzecz ſwieta boſka / o ktora idzie potrzebuie.

Ani ſie też tak zemna obchodźcie / iako ſie veſtra ſo-
cietatis Lubelſcy ſtudenći / pod teraźniejszy Trybu-
nałem / z Rektorem ſkoly Lewartowſkiej obęſi / na
goſpody go / armata manu, náchodzac / z woźnym ſu-
kaiſc / aby mu rok na Trybunał dali / y pogroſki nie la-
da iakie czynili: y Trybunałiſti nie poſoili: że też do Ko-
legium z poſtrzodku ſiebie / do wáſzych braciſkto w po-
ſylali. A burdy tey / namniey nie Chriſtyanſkiej / me-
rzlac ludzi tych / ktorzy ſobie nad inſze ſwietobliwoſć
z imienia Jeſusowego wietſza przyczytaia : ta była
przyczyna: że ſie domniemawali / żeby on Actionem
primam Equitis Poloni przeciw wam piſac miał. Cze-
gonie dowiedli : y niewiem by prawdziwie dowieſć
mogli. Aby też dobrze / doſzedſzy tego / dowiedli. A-
zaż to iednak przyſtalo / na piſmo tak o piſowac: a
nie raczej

nie raczej piſaniem o ſobie / iako nieſtuſznie obwinieni
zwykli czynić / nieſtuſznego obwinienia ſwego / y nie
winnoſci / gdyby ona Bogu wiadoma była / ſprawo
w duchu cichym uczynić. A tym ſamym / nieſtuſzne y
nieſprawiedliwe (ieſliby tak bylo) podniesienie Ad-
wersarza przeciw wam pióra ſwego / pokazac. Gdyż
by to / y iego wiecey zawſtydac / a wam lepiſze / v bacz-
nych ludzi / mniemanie ziednac bylo moglo / niſi ſie po-
kazalo. Boc ſie wždy / tak oycem / iako y braciſkto
wáſzym Lubelſkim / godzilo bylo w tey mierze / ludzi
ſwiata tego bacznych poſtepku vzyć: y tak też to z ſo-
ba rozważyć: żeby to y wam ſamym nie miło bylo / gdy
by też ktory Luteran / abo Kalwinista / także naſedł
X. Wuyka / abo ktorego inſzego z wáſzych / nieprzy-
ſtoynie iako wſpominaiacego ich / abo ktorego z we-
now ich / w piſaniu ſwoim. Jakoż tego ieſt nie mało /
y w tym ſamym X. Wuykowym ſkrypcie. A krotz by
mu też to dobry chwali: A gdy ſie piſmo / na piſmo / y
to decorum y weźciwoſci / weźciwym przyſtoinyey /
przyſtrzegaiſc / bez iadowitoſci / ktora po ſobie dru-
dzy pokazali / wyda / a ktory taki bedzie / co by to ga-
nie ſie wazył: Ale ia tuſzac ſobie o was coſ lepiſzego / y
nazwiſkowi / ba y oycu wáſzemu / przyſtoinyeyſzego /
tego ſie nic nie obawam. Choćiaż was y aktormi prze-
ciw ſobie / y ſedziami ſobie przeciwnymi (a Pan Bog
lepiey wie / iakimi) być znam. Ponieważ ſie iednak / i-
ko baczycie / do wasze ſamych / z ta rzecza wieckam / a
ktomu y to piſanie moje / pod wáſzym imieniem / wy-
dawam. Nie bawiac ſie dlugim odpisem / na każda

Przedmowa do starszych X. W.

rzecz zosobna / ktora po kłknanasie kroc inshymi / a inshymi stowoy X. W. wiec powtarza / ale na kłku rzeczach / tu / tak in genere wobec / iako tez inspecie zosobna pokazawshy co iest prawdziu Bozey na odpor / tak sobie tusze / iz powinności swey dojyc uczynie. Oświadczaiac sie w tym przed Bogiem / y przed ludzmi pobożnymi y uczciwymi / a rzeczy sprawiedliwie rozsadzaiacymi / ze to z powinney y prawdziwey miłości / ktora mie wedle rozkazania Jezusa Chrystusa syna Bozego cisnie do miłości nie tylko przyiaciol / ale le tez y nieprzyiaciol / przeciw wam / y waszemu X. Wytkowi czynie. Życzac wam prawdziwey Bozey znaiomości / tak tez y poznania samych siebie / y bledow tez / w ktorych sie sobie barzo / nie czuiac sie prawie / podobaicie : a z takiego zawiędzenia / wymyslu swoiogo / o inshych wshytlich malo co dobrego trzymacie / samych siebie nad wshytlic wystawiaiac / y za nas sprawiedliwie poczytaiac : A zabyscie sie wzdy kiedykolwiek / abo niektorzy z was / vznac mogli : A tak / uczyniwshy slusne pokaianie / y odwrót od żywota przeszlego y wodza na zginienie za soba ciagnacego / do iednego sie pastersza prawdziwego / y dozorce duş ludzkich wiernego / po prawicy Bozey siedzacego / nawrocic / y pod iego samego chorągwia / stopami iego / za nim postepuiac / z inshymi wiernymi / żywota / w zdrowey y zbawienney wierze dokonac : a potym od niego / iako od dziedzica wlasnego / korone nigdy nie wiednaca / w on dzien ostateczny dziedziczenie otrzymac. Co / panie Boze iedyny y prawdziwy sam wshych

Przedmowa do starszych X. W.

rzeczy stworzycielu racz z łaski swey wykonać / przez syna wnego Jezusa Chrystusa z ducha s. poczetego / a z Mariety dziewice narodziłonego / Amen y Amen.

A izbyscie wiedzieli y wyrozumieli przedsiowzicie moie / y sposob tego odpisu moiego : tedy wam oto y ten krotko przed oczy klade / wkazuiac wam krotce co sie w tym odpisie moim zamyka. Biore przed sie dwie rzeczy przedmiessie / ktore na pewne czastki dziele. Jedne z strony X. Wytkowego sadu tych / ktore on heretykami nazywa. A druga z strony nauki iego / o bóstwie syna Bozego y ducha s. ktora rozbieram / na przod in genere , pokazuiac sprosne bledy iego o Bogu. potym in specie na iego przedmiessie wywody y de wody odpowiedam. A nawet odpowiedam krotko na to co sie mnie zosobna dotyczy. Czegobym wshyt kie ani sie palcem dotykał / by mie tez on zosobna raczył byl zamiechac : a to / zem tak byl v siebie postanowil / nie przeciw cehowi waszemu nie pisac zosobna / wyizawshy bych / od ktorego z pocztu waszego wypchniony na plac byl. Wy tedy Mosciwi Panowie / we wshytko ostrym okiem wgladajcie , sprawiedliwie / bez przychylania sie na ktora strone / rozsadzajcie : iakobyście od Pana sadzeni nie byli : a na mie sie nie strasucie. A iako sobie nalepiey zyczycie / dobrze sie mieycie.

Co sie w tym odpisie zamyka.

Wzecz pierwsza / z strony tych / ktore
X. Wiele heretykami nazywa.

K A P. I.

Napisal tak Moyses / Mosiwi Panowie starszy / 3. Stroflowa
Moy. 19. v 17. Nie miej w nienawisci brata swego w sercu nie drugich po
swym / cwsem / strofuj bliźniego swego / a nie pomiedz dla niego
go grechu. A ktore slowa tak napisane / iako X. Wiele ma być i miłos
rowi służyły w tym / je on / wedle zdania swego / v
ści.

czy mi dosyć powinności swej : je heretyki wobec wszystkie stro
fuiac / strofował też i mnie osobną w pisaniu swym / ktore za do
zwoleniem W. M. wydal : tak je też i infym / ktorych Bog wzbu
dzi i mnie osobną same^o służy : je też i to w nim / (nie chow
iac przeciw niemu w sercu nienawisci) bezpiecznie / przed W.
M. strofować moge / co widze być strofowania godnego. A
wszak je nie tak / ani ku temu końcowi / iako on wejmił : ale iako
czymie był powinności : gdyby się Boga ścierał / y do Chrystu
sa Jezusa w ciele ktorey prawdziwie należał. Do wzial przed
sie wolność strofowania heretyków : iako to Moyses wez
strować brata / ale do klada / i je to ma być bez serdeczney nienawis
ści. Co on / widzieć to każdy moje / wszystko opuszczał / y z tym co też
o tym sam Pan Chrystus y z Apostoły swymi nauczał. Abowiem X. Wiele
nie wyrzucił nienawisci z serca przeciw bratu / abo bliźniemu nienawisć.
swojemu : owsem w tym strofowaniu bezpiecznym / w niey się
tak bardo pomógł : Jj goście sam nie moje / tam infym / (iako
kwal miechami wagle) ku nienawisci bliźnich / ochocnie pod
dyma : a to ku gniewu y pomście stany wielkie y male pobudz
iac. Jako / sama jedną przedmowa tego / jest tego dostatecznym
swiadkiem / y badźcie iście w on dzień ostateczny / przeciw nie
mu / gdy Bog sadzić będzie świat w sprawiedliwości / przez onego me
go na to postanowił / Dzie. 17. v 31. i jeśli się w eżas nie upamięta.

Wszystka prawie przedmowa tego / nie do ktorego infego
końca się ścioga / iedno do tego / je by heretyki / wedle plec tego
tak od Antychrysta nazwane (ale wždy nie od Chrystusa / ani od

2. Czesć pierwsza / o tych / ktore X. W.

iego Apostolow) mogli w nienawiść przywieść / y mieć / abo o-
gien / abo co temu podobnego / przeciw nim / y na nie / zaofstrzyć
rozpalić. Aby iedno / ktorymkolwiek sposobem / mogli być / z swia-
tą wygladzeni / we spolet / z nauka swa / ktora iawnie Antychri-
sta swiatu pokazuia / z iego wшыtkim Bogu y ludzjom obmierzo-
lymi uczynkami / y wymyslami. A czyni to / nie inaczej / ani in-
szym sercem / iedno / iako tej czynili kścieja oni Żydowscy / z mi-
cha mi swoimi faryzeuszmi y Sadukieuszmi / Panu naszemu Je-
zusowi Chrystusowi synowi Bożemu namleysemu. A rozzy też /
bacząc to dobrze / iż nauka Chrystusowa / nauka ich wymyslna /
Bogu / y słowu iego przeciwna / z gruntu prawie wywracała /
y sprawy ich sprosne / ludowi pospoliteemu / przez nie pomamio-
nemu / y zawiedzionemu / odtrzywała y hydżiła : przetoż sie na to
nasadzili / je by go zagładzili. Tysac tak sobie / iż onego zagła-
dzisz / y nauka iego z swiatą wygladzić mieli. Ale iako sie oni
na tym omylili : tak za Bożą pomoc / y was X. Wielek na tym sie
też omyli / y z tymi wшыtkimi / ktorzy iedno z nim sie też o to sta-
rało / y tymiż kowalstami niechami (by tylko nie Szatanistami)
ogien ten rozdymała. Boć nie maśradyp przeciw najwyższemu /
ktory chce / aby ludowi iego prawda była opowiedana / ta ktora
zdawna Antychristowstami wymyslami była zaciłumiona.

Choć iż tedy on / y z inszych prawdziwch odpornych nie miała
wielkość / nie co inszego czyni / iedno dol kopa / a ieszcze tym kco-
rych Bog z dolu wyrzywa y obżywia / tedy iednak tego niech bez-
dziejce pierwien / je samemu w nim być : bo wyroki Boże wstecz nie
ida. *Qu foueam fodit, &c.* A to dol drugiemu kopa / ten sam wać wpada.
A tym wiecey gdy to czyni z nienawiści / ktora pokryta być nie
może : gdyż sie iey y slepy domaćać może : Tierzkać / je by wšech
rzeczy wiara duchowi Bogu / y serc ludzkich badaczowi Chrystu-
sowi / wiadoma być nie miała. A nad to / czyni to przeciw bras-
ciej swej : Bo przeciw iednego Boga / y iednego pierwszego
Adama oycá dzieciom : tedy / y przez to samo / wedle wyroku du-
cha Bożego / dojdzi w iawności / Boga nie widzi / iest mirzoboyca / iest kłam-
ca. 1. Jan. 2. y 9. 10. 11. a 3. y 10. 15. a 4. y 8. 20. A tym bedac /
choć iż

A to drugie-
mu dol kopa /
sam w nim je
stawić.

Heretykami zowie.

choć iż sie on podobno w tym nie czuje / iednak w sobie żywota wieczo-
nego niekłaćca^o nie ma / ani może być dziejczem królestwa Bożego. 1. Kor.
6. y 10. Gal. 5. y 21. Efes. 5. y 5. Ale / gdyby y to była prawda /
iakoż sie nigdy wedle Boga nie pokaze / je byśmy my / ktorych he-
retykami / bez wiazania krzci / a czyni radla tego / iż bledy sprosne
ludzkie wynalazow / Bogu przemierzlych / strofuiemy / je od-
zlego odstawamy / a do dobrego vprzeyma chęcia przystawa-
my : tedy przed sie on / y ktorymkolwiek iedno z nim / takowegoż iest
winy / nie iest / ani być może Chrystusowym uczniem / ani Bo-
żym synem / potiby w tym leżał. Ponieważ Chrystus Pan / we-
niom swym / nie tylko samym we spolet milować sie rozkazal / ale
też y nieprzytacioty : rozkazując im ieszcze do brzoćcy : dobrze im czyni / y
sá mni sie medać. Mat. 5. y 44. 45. Iakoż sam Pan przykład
nam tego na sobie zostawił / gdy sie zawždy wśilnie o ich pozys-
kanie starał : a nawet sie za nimi / y na krzyżu od nich zawiesz-
ny / Bogu oycu swemu modlił. Luk. 23. y 34. Wшыtkim uc-
niom swym własnym y prawdziwym przykład / takoweyje mi-
łości nie przytaciol / zostawiać. ktory rychlo potym wykonał
wierny uczeń iego Stefan / napierwszy iego meczennik. Dzie.
7. y 60. A Piotr 6. onegoż sie też trzymając / wшыtkich nas ku
nasładowaniu iego napomina. 1. Pet. 2. y 21. Chęć / abyśmy w
tym śladem Chrystusowym postępowali : Jako sobie o tym / mo-
że v niego X. Wielek czytać.

K A P. II.

A iżyście Mściwi P. S. nie mniemali / je by sie to X. Wuy-
kowi nie słusnie zadawało : a iży sie y to z pisanía iego żrzetel-
nie pokazać nie mogło : tedy iuz o to teraz ná obo wam to pokas-
zować beda. A temu teży to pokaze / iż tym samym / czym Lutro-
wi y inszym wrağa / y ony z nim do ludzi w ohyde przywođzi / to
sie iemu samemu słusnie zadać może y otworzyscie pokazać. Já-
koż sie we wшыtkim tym odpisie to pokázować bedzie. Nie bá-
wiac sie tedy wшыtká iego przedmowa / ktora pełna iest iado-
witych jadeł / ku własnemu y zamordowaniu / tych wшыtkich / kto-
rzy iedno od Antychrista są z he retykowani bezbożnie / iż mu plos-
B 3 tek iego

Christusowym
y nieprzytaci-
oty milować ka-
zał.

Co X. W. 26
danie Lutrowi /
to iemu samemu
mu służy.

4 Cześć pierwośa / o tych / Ktore X. W.

cał iego sprochnych y Bogu przenuerzłych nie pomagają / o rsem
mu ie iawnie gania / y płuć iego chytrości odkrywają : tedy to
tuż / z iedney y z drugiey rzeczy pokazuje w tey pierwośey cja / i tce pi-
sania mego.

Przypodobywa X. Wuiel w przedmowie srey / ná kárćie
K. iij. Luchrá / y inſe z nim / wejowi y klinowi, &c. Ktorego
by kłina wyc miał ſatan ná rozwalenie kościola Bożego. On
myli ſie tu X. Wuiel barzo / (rzecze Luteran) mówiac Bo-
żego / iako y potym trochę niżej / a to gdy mówi / iż dách domu
Bożego odſierać / poczał. lepiej przedtym trochę nazwał / *zwierz-
chnoſcia Papieſka*. Bo gdy dachem kościelnym / bez ſłowa Boże-
go / zowie odpuſty / cjaſćieć / wzywanie ſwietych / y wzywania
ſakramentu pod iedną oſobą / tedy tym ſamym znać dać / iż o ko-
ściele Papieſkim mówi / a nie o Bożym zborze. Gdyż kościola /
abo zboru Bożego nie może być caki dách / ani ſłowem Bożym
może być pokazany / abo też obroniony. Gdyż dách v kościola ieſt
iako głowa v ciała / cjaſtki wſytki ciała pokrywająć / iako gło-
wa / ieſt ſam pan Chriſtus / na to od Boga kościolowi dány / iako
to Apoſtol ſwiadczy. *Efe. 1. v 22. 4. v 15. a 5. v 23. Kol. 1.
v 18. a 2. v 19.* Czym ſie ia bawić nie chce. Bawi ſie X. Wu-
iel przydluższym opiszowaniem tego kłina ſwoiego / iako on z má-
łych początkow wielkie rzeczy czyni. *A iako ſkoro cienki koniec iego wle-
zie w drzewo, je czyni dáſcy drogą miáſtoſci: je ona przyiawſy / muſi
náwet wſytek kłin w ſie przyciać, a ſie náoſtátek rozwáli wſytko drzewo
&c, &c.* Jáć Moſćiwi P. S. nie wziętem tego przedſia / je-
bym miał Lutrą / dawno w polciu ſiemi oddánego / bronić : a-
bo y kogo drugiego / z nim od wáſey głowy / y wáſego teſz cedu
z heretykowanego : iednak mi ſie zda (mówić to tu wáſey prze-
ſtrodze muſie) je tego kłina / wáſi X. Wuiel / nie wiem by / w
tey mierze / ſuſſnie wzywał. Doć by mu to (mym zdaniem) ſu-
ſniew Luteran ktory mógł / *cum vniuerſa ſocietatev / ſtra, zádać / y
was ſamych / z wáſym oycem Iguatem Loiola tym kłinem / nie
nazwać tylko / ale ſkutkiem prawie ná oſo pokazać. A nie Lu-
teran tylko / abo Kalwinuſta ktory wejmić by to mógł : ale teſz y*
Kajoy

Kto wejem y
Elincm.

Heretykami zowie.

5
Káždy inſy / lub irregularu, abo ſecularu káioz / lub regularu inſey
profefſyey mnich / ſtároſytny y wprzywileiowany : To mówia
zádać by wam mogli : ieſlij to tylko prawda / iż Koncylia wáſe /
y wſytká wáſa Kátholika Kzymiſta nie bliđſi : ieſlij teſz jádna
głowa wáſa / Kzymiſti Papá / omylác ſie y ſwántowác nie mo-
że : jeſćie wy z wáſa nowo regula / *clerici regulares, ſocij ſcilicet le-
ſu, tych cjaſow oſtátecjnych ſo tym / y wejem / y kłinem.* Ponie-
wáſ / obwarowano iuż to zdawná przedtym w Kzymiſtey Ká-
tolice bylo / ná Koncylium zacnym Láteranenſkim. Kap. 13.
Ktorego ſie potym ſłowa ná ſwym mieyſcu poloſa : je od onego
cjaſu / iuż wiecey jádnych nabojeńſtw y regul wymyſlác y po-
zwalać nie miano. Z ktorym zgadzająć ſie Koncylium drugie
Gángromé / wſytkich tych przekłina / Ktorzy przy zátonie Bo-
żym nie przeſta waiac / nowe ſobie zátony / abo wſtáwy ſpiſuia.
iako ſie y w regule wáſey náydwió / ić. *A wábyſćie ſie wy z wá-
ſym Iguatem oycem / przećiw temu wchwaleniu y poſtánowie-
niu / iako y przećiw wielom inſym / z ktorych ſie potym niektore
przypomnió / ſubtylniey y chytrzey niſ wáſ w miáſtoć drzewá / ał
záſtárzálego (Bo Ktore mogło być ſtárſe y twárdſe / náw ſtá-
rey Kátholiki Koncyliey y Papieſjá głowy poſtánowienier) w dár-
ſy / drzewo to twárdé y miáſſe rozdarli / y rozwalili. Káteſćie
przez kroćki cjaſ barzo ſie rozſyryzyli y rozprzeſtrzenili : je teſz nie
tylko w tych rzeczách ktore do nabojeńſtwá wáſego Kzymiſtie-
go naleſa / przećiw ſtárym Kanonom / náw inſe mnichy ſtáre
goráſćie wylećieli : aleſćie teſz y z cudzych máiernoſći / pod po-
trywá nowego nabojeńſtwá / wielkie w rychle máiernoſći / w
mo ſtáre mnichy zgromádzili / y Koncyliumſćie Kálcedonſkie
náſwietſe (gdyż ie wáſy z Licenſkim / Konſtántynopolſkim
y Efeſkim / w rákiey wádye iáko cjerzech Ewáńgeluſtow piſá-
nie kłádo. *Diſt. 15. C. Canoncs. Item ſicut ſancti*) zgwalćili /
iako ſie potym przypomni. Káteſćie predko wroſli : y káteſćie
ſie rozſtrze wili / y cał ſpánoſyli / je nie wiem Ktoby z wámi mogli
brównać : Lutrą w to projno w kłádáć máćie. Do ten jádnych
cudzych*

6. Część pierwsza / o tych / które X. W.

cudzych majątkości na swa stronę nie zgromadzał: ani lakom-
 stwem tego pod pokrywką nabożeństwa (choć i przed tym był
 mnichem) nie podchodził: ani żadnych pałacow / a iako iednych
 obronnych zamkow / ku zawieraniu sie w nich z swoimi nasto-
 wami / budował / dom do domu przylaczał / sasiady skupował / a
 ni teź na swie nabożeństwo zaufina spowiedzia / iako owcza pos-
 tawa / wdowy bogate / y insze majątnieysze wsego stanu ludz-
 ie przywodził / namawiał / a z nich pieniedzy y inszych majątko-
 ści / kosztownych / klenotow / na ornaty y insze kościelne choboty
 wyludzał. A nie bärzo wielkiey dżiattam swym po sobie maie-
 tności (rzedz perwa) zostawił. A wam by to w sytko / każdy z
 wczniow tego mogli zadać / y palcem to bez mala pokazać. nie ru-
 szając nic inszych narodow / wsiawosy nasze same kraie. Gdyż to
 każdy baczyć może / iakoście sie przedko w Poznaniu / w Kalisju /
 w Wilnie / w Lublinie / w Krakowie y indziej / coby dlugo wy-
 licząc potrzebę / rozkzrewili: y iakoście / iako ieden klin / y mury sta-
 ro / a z poczatkow w nienaruszeniu od starych przodkow naszych
 chorwane / rozbili / kościoły inszym słuzące / y mieściana / inszym zda-
 wna wprzywileiowane / y wlice y brany mieyskie niektore sobie /
 osobliwymi fortylami przywlaszczyli / y wprzywileiowali. A stas
 rzy Bärnadyni / przed sie przed miasta zostali. A wyscie z matych
 poczatkow / z trochy majątności / z malego koczka / ku mieścian-
 niu z przodku pozwolonego / ferokie placc ościgli: a z katek y jes-
 bratow pierwszych (bo sie tym was Ignat Loiola, z osobliwego nabo-
 żeństwa / y z tymi co mu sie naprzod gwieść dali, parali / y te regule zakła-
 dając, z nimi naspol / w wiecznym wboſtwie y cżyſtości żyć Bogu y Pa-
 piejowi slubowali. *Vite Loiola. lib. 3. cap. 1. fol. 192.* A wy iako to te-
 raz swietobliwie y prawdywie chorwacie / Bog lepiey / y wy wie-
 cie / a ludzcie iuz teź baczyć poczynają / y o tym teź pod czas morwa /
 a drudzy mowić nie śmiela / ic. ic. ic.) iakimiecie pany w spok
 zostali / mowić nie trzeba. Iakiecie grunty rozszersyli: mieyscä
 y placc rozprzeſtrzenili: A iakiecie na nich budowania waro-
 wne / obronne / ochodojne / tajemne y otworzyſte przedko wyſtas-
 wili / a teo wypisac wſytko moze: A ieficje temu nie koniec. Ale

rzedz te /

Heretykami zowie.

7

rzedz te / o krotkim / ale wielomoznym / waszego X. Wuyka klinie
 ztracaiac / to mowie: Iż aczkolwiekście cjasem imo stare mnio-
 chy poslednieyszy / iednakście ony stare Bärduy / y Dominiki /
 z Benediktany y Franciszkany y z inszymi przebrali. Daley nie nie-
 rzeka. A wiecjeby was nieſtuſniey Luterani (bo sie ia w to
 wdac niechca.) tym wejom y tym klinem nazwać mogli / y gdy
 by sie godziło *par pari referre*, y klin klinem wybijać? Iak to tyl-
 ko mowie / iż wybornie X. Wutek mogli być bez tego klinä. Zo-
 stawić go bylo tym / co sie lupaniem drew bawia. Ale iuz tym
 klinem nastrona. By sie w tym y inszy kiedykolwiek nie pocjuli /
 ktorym teź idzie o starodawne nädania / wolności / y przywileie.

K A P. I I I.

Druga rzedz od X. Wuyka napisana y rozszerszona / nie zba-
 ni sie teź dobrze być napisana / ani opätznie wyſtawiona: A to
 z strony pisma s. O ktorym to na karcie X. iuz powiedzial: I-
 koby Luter napierwey / wſytkim do tego powodem byl / zeby do
 pisma appellowali / a nim wſytkiego doſwiadejali / ic. Gdyż
 koniecznie nie dopiero Luter tych cjasow ostatecznych / tego
 napierwey wczyl / ani on napierwey ludziom do tego drogę po-
 kazal. Ale ia z staradawna Bog sam przez swie swiatec Proro-
 ki wklazal / zalecił / rozkazal. O czym / piſe tak napierwey z nich
 Moyzeſ / imieniem Bozym to ludowi rozkazuac: Aby synowie
 Izraelcy / do slowa tego / ktore im przez Moyzeſa podawal /
 nie nie przydawali / ani teź co od niego wymowali: Ale to tyſko co on rozkazal / y
 na piſmie podal cżynili / y tegoż teź dżiatel swych naucejali. 5. Moy. 4. y 1.
 2. 4. 5. 9. 45. y 33. y na wielu inszych mieyscäch iako 5. Moy.
 15. y 15. 4 30. y 12. Toż potym zosobna Bog Jozuemu rozka-
 zuie. Jozu. 1. y 7. 8. A to nie dla czego inſzego Bog rozkazo-
 wal / iedno / iż w przysztzeganiu rozkazania tego / (iako piſe E-
 zechiel kap. 20. y 11.) żywot zawiſł / a w zaniebdaniu tego ſmierć
 y wſytko zle. Przetoj y Ezaiasi tego nas teź wczyl / jefymy sie
 nie godzie indziej / o rade wćiekali / iedno do slowa Bozego. Kap.
 8. y 19. 20. Zakazuac sie nam rzadzic wedle wſtaw y rozjadkow
 ludzkich / a bo oycowſkich. Ezech. 20. y 15. A to wſytko przez ty

Sals / heby Lu-
 ter napierwey
 wſytkim do pd-
 sma s. pokas-
 zal.

C Protokli

8 Cześc pietyfja / o tych / ktore X. W.

Proroki czyni / wedle onego co im byl raz napuſzczy rozkazal. Przetoy ſam Pan Chryſtus do piſmá ſie / prze cwo ſatanowi / w ciekal: (Mat. 4. v 4. 10.) y Zydy / y onego Bogacjá / do nich z bracia tego odſylal: Luč. 16. v 29. 31. y 3 piſmá s. o ſobie ſie wy wiadowac kazal. Jan 5. v 39. Takze tej y Apoſtolorie / piſmá s. wſytkim zawſdy zalecali / ſami zawſdy nimi nauki ſwey do wodziſi / y inſych tej do nich odſylali. A twierdzac tak rzeczy ſwe / nauka ſwa ſłowem Bozym nazywali / y Ewangelia byc opowie dali / ktora teſt moca Boje ku zbawieniu každyemu wierzacemu. Rzym. 1. v 15. 16. 41. Teſſ. 2. v 13. 41. Piotr. 1. v 25. y to ieſzcze z tym do kladem czynili: Jz / chociaſzby tej oni ſami / abo Aniol z nieba co inſzego / oprocz niey / wazyſi ſie opowiedac / jeby taki byl iednym przetlecewem. Gal. 1. v 8. 9. A tego zas nie inſza przyczyna kladli / iedno te: Jz iako piſmá prorockie / nie z chaci ludzkiej wnie sione ſa / ale z nadchnienia ducha s. mowali oni Prorocy s. 2. Pet. 1. v 21. tak tej y oni nauki ſwey / nie z ludzi ſie wcyſli / ani tey od ludzi brali / ale przez objawienie Jeſuſa Chryſtuſowi / Gal. 1. v 12. Nieſtuſnie tedy w tym winuie Lutra wafſi X. Wuek: nieſtuſnie / nieopatrznie / nie ſprawiedliwie to nan wkłada / je by on napierwey do ſłowa Bozego / do piſmá s. wſytkim droga pokazal. A pokazal is / wſech wobec odwodzac od wſtaw wy myſlnych y plecliwych ludzkich / takze y od koſciola / nie Boje go / ale ludzkiego Antychryſtowego / nie ná ſłowie Bozym w pi ſmiecch s. wyrazonym zbudowanego / lecz ná wynalafkach y baykach / Bogu y ludziom pobożnym obmierzlych / zalozonego. Co y ſam X. Wuek / tym ſamym lice ná to zoſtawi wſy / znac dacie / gdy to Lutrowi zadacie: Jz on tego napierwey ſłowem y przy kladem nauczył koſciola nie ſluchac / ná zwierzchnoſc Papieſtwa [notate, ij nie ná Boza / ani ná piſmá s.] nie niedbac / ic. Gdyz do lojeniem tego / je trzeba do piſmá s. appellowac / y nim wſytkiego doſwiadczac / odlaczyl / eccleſiam malignatium, koſciol zloſli wych nie zbozmkow / ná wymyſlach ludzkich wybudowany / od koſciola ſamym piſmem s. ſłowa Bozego zawſdy ſie rzadzacy / y ná nim ſamym ſie buduiacy. Gdyz iako fałszywy / zmyſlony / za wiedziony /

Dwoiaki koſciol.

Heretykami zowie.

wiedziony / bedac ná fundamencie plecliwych wſtaw ludzkich zaiadzony / nie ma / ani nie c prawdziwie moje / wciecſti y obro ny / iedno do ludzkich dekrétow / Koncylionow / Kanonow / regul / uchwal / wynyſlow. Do ty ſa iego zamki / co twierdze / co ba ſity. Tak tej prawdziwy / bedac ná ſamym fundamencie ſłowa Boje go / w piſmiecch s. wyrazonego zbudowany / nie gdzie in dſiey ſie tej wcieka / iedno do ſamego piſmá s. A iako on ná ludz kich wſtawach zaiadzony / do glowy ſie ſwey Papieja Rzymſkie go wcieka / onego ſie doklada / y o iego pompa predko przemien na y odmienna ſtara: tak ten ktory zaiadl ná ſamych Bogá jys wego wyroka / do glowy ſwey od Bogá danej / Jeſuſa Chri ſtuſa / ná wſytkim ſie ſpuſzcza / do niego ſie / iako owieczka do glo ſu paſterza ſwoiego wcieka / onego ſie we wſem doklada / y o iego ſie tej wiecznie a nieodmiennie trwaiaca chwale / ktora ma od Bogá / wprzeymie ſtara. Rz tad / ij ieſt prawdziwym koſcio lem Bozym / abo raczej ſtadkiem / owiec Chryſtuſowi od Bogá do reku danych / od inſych wierzacych Bogu / poznany bywa / y poznawany ma byc.

Alc / gdzie by ſie to ieſzcze Moſciwi P. S. zdalo byc X. Wuy korwi / y teraznieyſzey Katoſice iego / co Lutrowi zadacie / rzeczo ſzkodliwa: a to z tad jeby to on napierwey podac miał miedzy ludzi / y tego ich nauczy / jeby koſciola teraznieyſzego Rzymſkie go nie ſluchali / y ná zwierzchnoſc Papieſtwa nie niedbali: tedy mi ſie / y powtore / tak zda / je w tym nieſtuſnie Lutra winuie / jeby on napierwey tego nauczył. Gdyz nie on (ktory do piſmá s. 34 ſoba inſych prowadzil) ale / po ſwiadcetwach przedtym pokazanych piſmá s. oni ſtarzy Patreſowie / ktorych / z wiela przy czyn / nieſtuſnie teraznieyſza Katoſika Rzymſka filarami ko ſciola ſwego / z nimi ſie nie zgadzaiac / nazywa / y nimi plecliwe go ſwego nabozenſtwa dowodſic ſie wazy. Poniewaz księgi ich pelne ſa tego / je oni / nie gdzie in dſiey wcieka c ſie ludziom w ſprawie zbawienney radzili iedno do piſmá s. A tak dalece y pil nie o tym mowali y piſali / je ani ſobie ſamym / ani Papiejom / ani koſciolowi / ani Koncylionum wierzyc kazali / prze cwo ſłowa Bo

fałſi / jeby Lu ter napierwey koſciola rzym ſkiego ſluchac nie kazal.

jemu co stano wiącym / abo nie nim samym rzecz y dowo dzącym / owšem jeby rácej y ná chlopku nie uczyonym : lecz wždy z słowa Bojogo rzecz y swey dowo dzącym / wsiyscy przestawali. W czym / áczjem przed tym dosyć znacznie w Zwierciadłku y w Epistolium pisał: wsiakże ku obaczeniu sie X. Wuykowemu / á wásemu teź rzecz y rozsznaniu / oto ieszcze y tu kilka Patresow wászych (by tylko wászych) sentencye o tym poloze. Zeby ná potym X. Wusiek / tak nie przystoynie Lutra / gdsie sie nie godzi / nie winowal : owšem go wázył gdsie potrzeba. A wy / żebyście ná potym opátrzniey riog ná tásmo wychodzących nabóżeństwa wásego do swiadczali. Doć to wásej poważney powadze / y iey wystawney postawie / mym zdaniem powagi v báciynch / á pogotoswiu v wiernych nie spráwi. Słuchaycieś tedy y patrzcie co o tym przed Lucrem staradawna / oni stáršy y po nich drudzy Patresowie pisali / słowo Boje ná wsiytke ludzkie zdania przetla dáiác / y do onego samogo wšech odsyłaíac. Gdyż / wedle Druż / genesa / wšelkie rozumne przyrodzenie tego potrzebuie , żeby pokármámi iemu przywóitými karmione bylo. A pokárm prawdy przyrodzenia rozumnego , nie inšy iest , iedno słowo Boje. Doć nam koniecznie / iáko ná inšym mieyscu piše / potrzebá písm s. ná świadectwo vzywác , ponieważ / gmysły náše y powieści bez tych świadkow wiáry nie máá.

Także Tertulian mowi: Nam sie nie godzi nic wedle zdania nášego folgowác , ale teź áni obierác co by sie komu wedle baczenia iego zdálo. Apostoly Páńskie mamy tego powodem , którzy teź nic tego nie obierali , co by stánowali wedle zdania swego : ale w iate od Christusa áwiczenie wierne narodom przekládli. Przetóž / chociažby y Aniol z niebá mácej opowiedal Ewanieliá , mielibyśmy go zá prjektectwo. A w Kiegách 4. przestawia Márcyonowi pišac / mowi: Iesliž to pewna , iž rzecž tá iest prawdyńska , ktora iest pierwsza : á tá pierwsza , ktora iest od pocžatku : á tá od pocžatku , ktora od Apostolow. Záraz je tedy to sie stá d pokáje iž iest rzecž od Apostolow podána , co bylo we Zborzech Apostolskich rzecž swieta. A ták przypátrzyć sie temu potrzeba , co zá mleko pili Koryntczy cy od Páwla podáne : wedle ktorego snuru Gálats / y kowic nápráwieni byli : co cžytáá Filippencžy kowic , Tesálonicencžy cy , Efezjánie , &c. Gdyž

wierzyć

wierzyć / áczjemu bez písmá , (iáko ten je przeciw Heretykom piše) iest wierzyć przeciw písmu. A wedle Ireneusa / spuścżić sie ná písmá s. Irenaeus lib. 2. cap. 46. contra Valent. ktore są pewna á niewzpliwá opoká , á co iest inšego , iedno budowác dom swoy ná mocney opoce. Ktorá / ácz opuścżony , spuścżić sie ná ktore inše náuki. Co teź iest inšego , iedno wystawiac wpađek piasku ciekácego , zá cžym idzie pewne podwrocenie. A w liście 72 piše / Scześliwy , ktory sie ná káždá wodę , gdzie depce wóly osiel. To iest , ktory sie ná ludziach , którzy tylko oboydá testamentu násláduá náuki , á nie ná gžytecznych ludzkiego podána báńniách. Przetóž y Chrizostom / wázuiác / iáko y ze Zboru prawdywego wychodzą scžyry z wódsziciele / wie rzyc takim nie káje / w iáwšy by to mowil , y cžynil , co iest w písmiech swiatych. A pišac / In opere imperfecto in Math. 23. tak mowi ná ty słowa Christusowe / Wiáda wam wciom w písmie / z. Také y teraz káplancy Heretykowie / gámykáá sorte prawdy : abowiem to wie dza , iž gdyby obáwiona byla prawda , tedy by Zbor záraz veráćil [to iest / żeby ludzie od nich odbiegli] á aniby zá tym požbywšy swey káplánskiej powagi , chlopzy podłymi zóšłli. Což tedy z lud , nicumieiatny , badneli wymowiony t by namiey. Abowiem iáko ten , co má kupic iáka kóštowná sáte , pilno od kupca do kupca biega , á gdzie sáty náydzie , le psze y táisze táim kupuie , tak żeby sie y ludowi potrzebá spráwowác , żeby zbiegal wšytkie náuczyciele , wywiáduíac sie gdzie scžyry a prawde przestawia , á gdzie teź / gopšowáná. Abowiem nie zábroniono tego [y owšem teraz Jezuitowie y z inša rzeja barzo tego bronio / z.] doznawác , ábo poznawác wšech wyznánie , y obrác lepsze. ponieważ / ácz / Apostol mowi: Wšytkiego došwiadczajcieś / á lepszego sie trzymajcie. Gdyž / iáko piše Cyprian / Christus sam powiedzieć ráczy / iesłubycie wciynli co wam roztánuie / tedy was wiecey stágnámi wác nie bede / ále przyciálo. A iž sam Pan Christus má być sluchan , y sam Bog oćiec z niebá to nam o nim swiádczy , mowiac: Ten iest syn moy namilšy / ná ktorem przestawam / tegož stá chajcie. A przetož / iesli sam Pan Christus má być sluchan , ábdć ná to nie mamy , co by kto przed námi mniám , żeby to miálo być chowano , ale co pierwszy Christus , ktory iest przed wšytkimi cžynil. Abowiem nie trzeba násládownic ludzkiego gžycžánu , ále Božey prawdy. Ponieważ / Bog mowi przez Ezaiašá , bez przycžymy mi dawa / wciac roztánie y násl ludzich / z.

C 3 Abowiem

Orig. Hom. 27
In Ninia.Hom. 1. Super
Ieremiam.Tert. de pra-
script. Here.Chrizost. in
Math. 24. Ho-
mi. 49.Cyprian. lib.
2. Epist. 3.

In Episto. 8.
ad Felicem.

Abowiem iako miedzey doklada: je rzecj tancz posal Rowana, iest niezbojna, iest swietokradzka, ktorakolwiek popedliwosci, abo gwałtownosc ludzkiego postanowiona bywa, ku zwalceni rozrzadzenia Boskiego. Odstapic iest daleko od takiej ludzkiej zaradzcy, a wciekac przed niemi, mowysie ich, iako kanceray powietrza zaradzliwego chronic. A to na przestroge Padiska cynic, który powiedzial. skupisaj w wodzowie slupch. A który pisac tez iest cieo kstiegiach starego y nowego przymieszatego doklada: i jz samy xiegi sa calej doskonale w lizbie y w powadze, a jz z nimi nie ma byc rownane, co bykolwiek oprot nich bylo: a jz miedzy ty swiete y Boskie nie ma byc nic przymowane. Przetoz tez y wedle Theofilakta / ktory co przynosa oprotj Apostolskiej nauki y przepisanja, abo okazania, zgorssenia, Heretyctwa, y rosterki przynosa. Do wedle Hieronima / cokolwiek nie ma swey powagi y pisma s. tak snadno bywa w zardzono, idko bywa dowodzono. Abo iako pise ad Tritum, Swiezotanie bez powagi pisma s. nie ma wiary. To iest iako napisal Gal. 5. Ij nikomu bez pisma s. nie ma byc dawana wiara, ani takow y ma byc sluchan. Poniewazj wedle Ambrozego / dac sie wiecie ludzkemu rozsadzki y powadze, przeciw slowu Bozemu, nie co iest infego, iedno byc Kananczyjkiem: co sie rozumie, byc nieustawicjnym, ruszaczym sie, y tonaczym nie wiara. Bo iako doklada (lib. 1. officio.) tego idko chcemy wzywac mojemy, czego w pismie s. nie nazyduemy. I dla tego tez (iako napisal lib. 4. de virginib.) wszystkie rzecj nowe, ktorych Christus nie uczył slusnie ganimy y potepiamy. Poniewaz Christus droga iest wiernym. A tak iest tego Christus nie uczył, czego my uczyimy, tedy y my sadzimy to byc rzecj obmierzla. Gdyj zawiady wiesz iest, pise tak Augustyn / powaga pisma s. ni jzy to porac mogl wszystkie dowcip ludzki. Przetoz tez pisac do Pauliny Epla 112. napomina iajebz tego tak nie rozumiala, iakoby iey tak dla powagi iego potrzeba bylo wierzye, iako on co napisal, owsem jebz pismu s. wiare dawala. A w przedmowie / lib. 3. de Trinit. przestregaj cytelunka, aby pisanu iego nie tak wierzył, iako pismu s. Temu co by w pismie s. nalast bez wsszego wazpienia wierzac, chocia jzby temu przed tym nie wierzył. A jzby zst w pismiech iego nie nie przymowal, a ni by rzecj ktorey za prawda miał, a jzby sie o iey pewnosci dowiedzial. A i jzby sie nie stad in ad dowiedowal

Theophil. in
Rom. 16

Hier. in Mat.
23.

Ambrosi. lib.
de abelet Ca-
in.

August. De Ci-
uit. Dei lib. 18.
cap. 4. Et lib.
10. cap. 7. &
plerisque alijs
in locis.

wal / iedno y pisma s. A czemu by to y samje tego daie sprawa / pisac / ad Vincent. Victo. lib. 2. & habetur Dist. 9. cap. Negare, mod wiaz: przed tego nie moze, ani przed mam, i jz iako w pismiech przodkow moich, tak jz w wielosci xiaz moich, wiele iest tych rzecj, ktore wedle sadu sprawniedliwego, moza byc bez swego sporu gdnione, &c. Ale / co jz cymia: azajbych ia / y kto infy / o tym / samego iednego Augustyna spisae mogli sentencye: ktorymi on to iednostaynie y druginu twierdzi / je Chrystyanie wierni nie maia nic przymowac / ani czemu wierzye iedno co by z samego pisma s. iasnie / iest ficje trudne miewsca lacnieyszymi wykladac / pokazano y do wiedziono byc moglo: do ktorego sie zawiady samego powinni sa wierzacy wciekac / a nie do cjez infego / by sie tez ono y napow wazmiesia rzecja w oczach ludzkich zdalo. Jajko jz sie z nim w tey rzecj zgadza Alanazyus / Grzegorz Tadjiansti / Laktancjus / Silarjus / Cyrillus / Biernad / y infy wssyscy starzy / procz niektorych nowszych wartoglowow / ktore skolnymi teologami zowa / chocia jz nigdy teologami nie byli prawdziwie / ale raczej mateologami mentium humanarum zwodzicielmi wykretnymi. Ktory ch sie y teraz iakos jznie zrodzilo nie malo / w ty lata w zboze nie wrodzayne. Jz gdzie pszenica posiana dobra wshodzic byla poczela: azci zly czlowiek w nocy lolium wielka hoy nosc miedzy nie nasial / ktorego lolium zakusiwssy niektory / wzrocl sobie tak barzo popowal / je prawdy widziec nie moga / ani nawet na nie patrzyc: je sie tez na ty gniewais y heretykami u zowia / ktoryz prawda slowa Bozego zalecat / ony sie z samego pisma s. a nie z ludzkich wymyslow / ex inimico & noxio herbis salutaribus lolio, uczye kaja: sami wiacey / lolio, adherentes, nie nie myslac iedno / aby wymyslow pletliwych pilnowali / koncyliami sie niektórymi poslednimi zobili. Nie pamietac y na to co Jan Gerson / chocia jz ieden Rzymstey katoliki skry Gerson. ptor y Kochanek napisal / to smiele twierdzac. I jz w pismiech s. cwi- cjonemu, chocia jz iednemu samemu, wiecy trzeba wierzye, ni jz wszystkie- mu Koncylium, nad slowo Boze co stanowiacemu. Co z nim zgodnie twierdzi y Panormitanus De Elect. C. significasti, w kazuiac to / i jz chlo Panormita- nus. pu prostemu

274 (Anym ty
to Rowie Bo-
zym wicnu
przetawic
mia.

pu proslému pismu s. przywodzącemu, wiecy wierzyć trzeba niż Syno-
dowi, chociaż niewiem jakich Biskupow y Papiezw zebraniem. Gdyż
sam Papież nie ma nic sławnie przeciw Ewangelii: a gdyby sie tego powa-
żył, tedy ja Heretyki (iakoowymi zdawna są wszyscy) ma być poczy-
tany. O czym sobie X. Wielek czytać może. 25. Q. 1. C. Sunt quidam
Etc. Ponieważ y Papież y swoim księciem, y Concilium, iako ludzie, bła-
dzić mogą, (bá nie mogą tylko) ale śmieie bładza zdawna / że bła-
du końca nie mają / gdyż przed sie słowo Boże trwa na wieki.
1. Pet. 1. y 25. błędu w nim y oszukańca nie mają / iako y Gracya
nowe zebranie okazywie / y z głoźami swoimi / Can. 24. Q. 1. C. Me-
mor. Ale osobna mówiac / o Pánu Christusie / iako napisał Iy-
chius / nie mamy ani mówić, ani wierzyć, ani się pytać, oprócz tego, co
nam iest w Ewangelich podano. Gdyż pisma s. dla tego podane są, aby-
śmy wiare nasze wedle ich zmysłu proslowali: (iako teź o tym napisał
Faustinus Episcopus contra Arianos cap. 1. In Orthodo) nie, abyśmy
zmysły nasze między zmysł ich wtracać mieli. Abowiem wedle Au-
gustyna / wszyscy ci / ktorzy sie waja co innego ludowi Bożemu, prócz
sámego słowa Bożego, przekładac y zalecac, zlodziej są, zbojce są, a nie
prości tylko fałszywi prorocy, Etc.

Alle / a krotko kiedy ná miejsce iedno mogli dostatecznie ze-
brać wszystkie / wszystkich o tym piszących sentencye? gdyż ich iest
máło nie bez liczby / zgodnie w ten cel bijących / jesmy ani powin-
ni / ani teź mamy wierzyć / żadnych / wedle swiata naczacni-
szych Papiezw / biskupow / doktorow / Kanonikow / Mníchow /
Mateologow podaniu / ochwaleniu / zamknieniu / oprócz same-
go iednego słowa Bożego / w piśmich s. wyrażonego. A ponie-
waż rzecz ta / iest tak iasna / y tak każdemu pobożnemu / który iey
tylko doświadczyc chce / otworzy się / że ludzjom wierzącym / a
wprzeymie sie o chwale Boża y o swie zbawienie stazaiacym / nie
trzeba sie ogladać y spuszczać / iedno tylko ná samo słowo Boże:
nie trzeba sie indziej wciekać / iedno do samego słowa Bożego:
nie trzeba sie teź y radzić w sprawie zbawienney iedno słowa
Bożego / w piśmich s. wyrażonego. Jáko sie y z pismá samego
s. y z Patresow wáshych pokazalo dosyć szcietnie / iáśnie y otwo-
rzyćcie:

rzyście: A czemuż wżdy Mnościwi P. S. wáś X. Wielek śmiał
to Luterowi / iako iako rzecz niezbojna / a nigdy przedtym nie-
slychana / ani ludzjom pobożnym przystoyna / y tu zbawieniu po-
zyteczna zadać / ktoraby on napierwey między ludźmi podał y oney
ich nauczył: to iest / do samego pisma s. appellować? Ażaj on
to napierwey poczał? ażaj on tego napierwey ludźmi nauczał?
O nigdy nieoptakana ślepota Wuykowa. O niewyżalowana
zátwardzialość: O wporny wporze / o śmiała y zapamiętała
śmiałość / tak sie hárdzie puszczać z motyla ná iásne wysokie słoń-
ce / prawdziwego zalecenia ná wśe strony pisma s. wśem wie-
rzącym zbawiennego. Ale nawet / niechby to prawda była /
(choćaj nie iest / iako sie pokazalo) co X. Wielek niewstydlí-
wie ná Luterá welec / przed głupcami nieopátrznymi chce /
zeby go do nich / iako káseja zakonni y faryzeuse Christusá do
pospolstwa Żydowskiego / ižby on napierwey ludźmi tego nauczył
niczeniu nie wierzyć / iedno samemu pismu s. Ażaj by to Luter
zle uczynił? gdy do Boga samego / gdy do słowa iego s. odwo-
dzac od wstaw y wymyslow ludzkich / ludźmi pobożne prowadził?
Jali sám Bog tego z początku dobrze nie obwarował / przez
swe. Proroki / przez Jezusa syná swego milego / y przez Aposto-
ly iego? Jaz teź oto y wszyscy / nieco w sobie wiecey pobożności /
y tu pismu s. wiecey wczciwości mając / ni stárzy Patresowie /
choćaj sami w wielu bładzili / co y sami wyznawali / tegoż nie
e wierdzili / że wszystkim potrzeba sie do samego słowa Bożego v-
ciekać / y ná nim samym przedstawac? A czemuż tedy wáś X.
Wielek / puszcíwszy wszystkich innych imo sie / (bo temu nie wie-
rza / zeby o nich wiedzieć nie miał: gdyż sie mueni vestra societatis
Theologicum / y gdy ich swiadectwy rzeczy swey w tych riaskach
dowodzi) samego Luterá tym v głupiego pospolstwa / ktore
sie piśmem nie bawi / w ohyde przywieść chce? Ale fortyn-
fikuta idzie / bacząc to każdy pobożny może: że mu nie o Lutra sa-
meo / dawno w pokoju odpoczywaiacego idzie / ale o samo pi-
smo s. aby ie w lekkie wważenie do nieufow wprawil / a plotki
um iwoie y Antychrystowe zalecił: aby tak nimi / iako skomoroch

Wiedzą wiedziem / tołce w nozdzi se w prawitwisy obracali y ktore
 wal swymi satanskimi zaufanym sportwiedziami y tajnymi spro-
 sijnym plotkami słowu Bożemu przeciwnymi. Obaczcie się te-
 dy / obaczcie prosie was / a obaczcie pilnie / co to za piwanie X.
 Wuykowe / y co za sōba ciągłe / abo gōdzie ten waz głowe swa
 wmyka : abys sie na potym na piwama tego nie tał / iako tcheraz
 przez spary patrzali: naponimcie się go / żeby na potym ostry-
 żniey pisał / iakoby wam y sōbie wieczney hanby przed sędziem
 sprawiedliwym w on dzień nie ziednal. A iż sie piwie Theodos-
 giem / powiedzcie się mu odemnie / żeby sōbie raz y drugi Piotra s.
 słowa 1. Petr. 4. y 11. przeczytał y onych sie na potym nauczył.
Qui loquitur, loquatur ut eloquia Dei. Wy zas przed sędem onym na
 liczbie nie został / na ktorym ludzie / Mat. 12. y 30. X słowa pros-
 żnego liczbe czynic beda. A niech ta moia / chociaż podla przestroga
 nie gārdzi: boć mu iscie nic zlego nie jycze / owiem wsiytkiego
 dobrego ku zbawieniu : chociażci tał przysōstrzym z jalości tego
 ślepoty / piśac miujie. *ipse autem perpendat meliora esse vulnera diligen-
 tis, quam sine fraudulenta eaz blanda ostula odio habentis, sapientib. satis.*

K A P. I I I I.

Z takiego okazania rzeczy / nie tylko sie w tym X. Wuiet os-
 mył / co za wafym ze zwoleniem w przedmowie swey napisał o
 Luterze / żeby on to napierwey wsiytkim droge do piwina s. po-
 kazać miał ale tey w tym / co w rozdziale 4. fol. 19. 20. polo-
 żył: żeby Nowokrzejency Luteranom y Kalwinistom / z nim o
 rożnicach wiary / a zōjōbna o Troycy rozmauiacacim to przys-
 czytać mieli: że sie tego nie od Papieznikow / ale od nich nauczy-
 li / zgola nie wierzyć czego wyraźnie tymiz literami w piśmie
 s. nie ma / iako Troycy / istności / osoby / spot istności / zc. Tał
 że / nie dbac na wyklady piwina s. *(quod est falsissimum, admittitur e-
 nim, & est, in quotidiano usu interpretatio, & debet semper adhiberi, dum
 modo ex verbo Dei, iuxta fidei analogiam sistitur in prioribus locis, facilio-
 ra semper applicando,)* ani Koncylion / amoycow y Doktorow / ani
 naret / y Kosciola s. zc. A temu / żeby sie tey od nich nauczyli /
 Doktory Patreży Koncylia, do tad przyimowac y poty im wie-
 rzyć / połi

rzyć / połi sie z piwinem s. zgadzaia / zc. Gdy; tego wsiytkiego /
 Ciako sie w przeszley kap. iasnie pokazalo / samoj słowo Boze na-
 przod / potym dawni Doktorowie / abo Patreſowie / niektorzy
 Papiezwowie y Koncylia zdawna nauczyli / y rzeczy te piwiny swo-
 imu wtwierdzili. Czego nie widziec / abo nie wiedzic / iest ojtas
 te czina ślepoty: opłakany wpor / tego nie wyznawac : nigdy nie
 wystowiona potwarz na tego inszego to wkładać / y komu inses-
 femu to przyczytac / co onym starym Patreſomy słowu Bożemu
 przyczytano ma być. ktore nie tylko Koncylium abo Papiejom /
 ale y amolowi z nieba / co insiego opowiedaiacemu wierzyć nie
 kaje / zc.

A iż sie z łaski Bożej / tał sprosna y nieprzystoyna X. Wuy-
 kowa дума / prawda sama / w oczy nieprawda kolaca / zbilā / y to
 sie dowiodlo / że wierni (bo mnie do niewiernych y prawdzi-
 odpornych nic / ktorzy lada z kaluje błota smroduwego / niz z
 żrōdel żywych wod słowa Bożego / woła czerpac) na samym
 tylko słowie Bożym przedstawac ja gōdowi / y powinni: tedy tał
 tufie / że mi w drugich rzeczach / nie bedziecie wiec za zle / Mo-
 ściwi P. S. gdy ia takom powinien / maiać to świadectwo z pi-
 wina s. y z wafych Patreſow starych: tylko na samym słowie Bo-
 żym przedstawac beda: a oprocz niego nic nie beda przyimowal :
 A zatym wsiytko to śmieie odrzucac w piśmie X. Wuykowym
 beda / co kolwiek on / *aliena vitula arando,* tał z swiego Delarmi-
 na y z Grzegorza z Walencyey / iako tey y z głowy swey / procz slo-
 wa Bożego / farbulac to niektorzy Patreſow opacznyimi wys-
 wody tu przywodziec bedzie.

A iako to śmieie o Nowokrzejencach (sam nim badac: gdyj
 sie krztu nowego Antychristowego / a nie Christusowego ponu-
 rzama starego trzymia: o czymem ia zōjōbna W ROZMOWIE
 trzech dni pisał.) waf X. Wuiet mowi / Iż Ewāngelicy nie wiedzā,
 co na Nowokrzejenska slusna obrone, gdy samym tylko słowem Bożym
 z nimi postepiua, y onym sie samym bronia, maia odpowiedziec, iako na-
 pisal fol. 21. przydawaiac y to k temu: Iż Nowokrzejency sa w tey
 mierze barzo ciezy Ewāngelikom, że sie tey o tych rzeczach nie śmieia z
 nimi dycie nie moga

nimi disputować, ani zgola mogą. (Notate Mosciwi P. S. verba, signate mysteria.) Choćby też chcieli, tedy sie im Nowokrzęścicy bezpiecznie sławiały, naprzód sie tego domagają, abymy ty słowa Trojcy, trzy osoby, Bog w Trojcy jedyny, syn przedwiczny wrodzony z istności oycowskiej, wkażali w ekspresie tymiż literami. Czego iż im wkażać nie mogą: wiec sie wstydyć muszą, &c. Ażaj gdy to śmieje Ewanielikom przyczyta: a dobrze y słufnie przyczyta: sam temuż wstydowi / y cokolwiek Ewanielikom zadacie / nie podległ? Bo jeśli sobie tak tufy iż nie podległ / tedy tym samym to lice na sie kładzie / iż jest człekiem bezbożnym / który na słowie Bozym przedstawiać nie chce: a nie chce / tedy y Boga odrzuca samego: a tak jest człowiekiem / chociaż tak rzekomo przed ludźmi o Bogu też nieco / jako pisan o Chrystusie / mowi. Ponieważ / gdy to z tej strony Ewanielikom przyczyta / dla tego / iakoby oni sami principium to / y ten fundament swey nauki / niczemu nie wierzyć / czego w piśmie s. ekspresie nie mają / złożyli. Gdyż sie iuz to X. Wuykowi iasnie pokazało / iż tego fundamentu nie oni złożyli / ale oni starzy / które y teraz / terazniejszy Katolika Rzymiska za jedne sobie filary kościoła swego zakładają / (oprócz niektórych niestatecznych / którzy raz tak drugi owak sieć z owsem miesali /) y których też tu swey podporze y ozdobie / X. Wuiel wjywa. Którzy mowie / to śmieje z słowem Bozym twierdzili. Ze wierni / nie mają żadney rzeczy wierzyć / któreby wyraźnie w słowie Bozym nie było: A X. Wuiel wafł nie co infego wnośi: y nie czego infego broni / iedno to / y tego (ideo errans cum Saduceis, quod & ignorat & contemnit scripturas) czego w słowie Bozym nie ma: żali też y on sam wstydowi temu nie podległ / którym Ewanielikom okłada? Ażaj sie też w tym y on sam nie miałby pocuć? iż y temu samemu ciężcy są ci co te niesprawiedliwie krzci Nowokrzęściami (ććci ja tego ieficze nie wiem jeśli temu wolno krzcić) gdy by z nimi z samego tylko słowa Bojzego rozmawiać sie poważyli / iakoby koniecznie powinien był / gdyby co dobrego o Bogu y o słowie tego trzymał? gdyż to y piśmie s. y starymi Paterjami okazałem gruntownie byc obwarowane? Ażaj y on

janu

sam / według tego obwarowania / będzie śmiał z nimi mówić? A zwaścja / gdy mu iuz máfikare tego starzy / katoliki tego Pater sowie / z twarz y zdarli: ktoraby on sam imo Ewanieliki / chciał um być / iako Eropow osiel lwia stora przyobleciony / srogi y potężny. Gdy by to wafł X. Wuiel / co napisał / mogli był prawda pokazać / to jest / Iż to / nie wierzyć niczemu / procz wyraźnego piśma s. jest napierwszym wynalazkiem y wymyslem Lutrowym: ał temu takim / którym by sie prawda Boja tłumila / a fał: by sie Bogu y słowu tego przezen wprowadzał: a toby sie do tego z druguy strony iasnie nie pokazało / iż tego oprócz słowa Bojzego samego / to wśedy wawuiacego / samij terazniejszy go koscioła Rzymskiego Pater sowie / fundatorowie / budownicy / potężnie dowodzą y bronia / których sie on też z infymi mieni byc sukcesorem / a iako iednym potomkiem / tedyby mogli był Ewanielikom samym tym vragać / y zawstydyć im przyczytać: a swe za tym choboty na plot / abo na iaki drażek / iako straszydło w prośie na wroble / zawieszać / a to przeciw nie słufnie Nowokrzęściami nazwanym: także y przeciw Ewanielikom y Lutranom. Ale iż to oboie / iego samego słufnie w oczy kłoc musi: przeto mu iuz przeciw nim y Ewanielikom straszydła iego nie poyda / obacza ie przedko y podle wrobleta: poejuia ie Ewanielicy / y iacno ten swoy wstyd nań też z sobą obroca. A Boje day to / żeby tak / iżby X. Wuykowe choboty y straszydła / które pospolite y spolne z nim są Rzymskiej terazniejszy Katolice / przeciwny tak słowu Bojemu / iako y pobożniejszy starym Pater som / poznawşy y odrzuciwşy / wedle rady Bojey y zgody starych Paterów / wpytko to za tym od siebie odrzucili / czego niemają ekspresie y doetliwie w piśmie s. a za to sie samo ochotnie chwycili / czego niwczym nieomylnie słowo Boje / na piśmie podane / wcy. A dopieroby też wafłemu X. Wuykowi / z Katolika to iego / y onym Pater som / co sie często z Bogiem / Chrystusem / z słowem iego / y sam z sobą nie zgadzaia / a zwaścja o Bogu y o synu iego / zadać to mogli / co teraz imieniem Nowokrzęściorów X. Wuiel Ewanielikom zadacie / fol. 20. Mowiac: Od wafł

D 3 gojiny

Jako Ewanielicy mogą to wlożyć na słowo mego X. W. co on na nie wkłada.

gosimy sie Augustyna / Hieronima / Ambrozego / y infych (ktore rzy sie przedtym mianowali) tego nauczyl / Doktor / Patresy / Koncylia / dotad przyjmowac / y onym samym poty tylko wie rzyć / po ki sie z pisimem s. zgadzaia. Od nich je samych tego nau czylisny sie: Jz ty pisina / ktore sami prze cie w Arrianom przywo dzili / nie sa ważne / owsem gwałtownie prze cie w nim naciaga s ne. A to stad okazuujemy / i z nimi rzeczy tych dowodzili ktorych żadney zmientki nigdziey pisino s. nie czyni / iako / iedney istności / a w niej trzech person : tak je Bogą w trojcy iednego / syną dwaćroć rodzonego / raz na mebie / (ktore musi być staršie niż on) bez matki / a drugi na ziemi bez oycy (procz tego ktore X. Wuiel kładzie / ktorym sie ieficje rodzi poczworsy od wieka / o kto rym sie potym zmiantka wejyni) y wiele infych sprośniefych y skodliwofych niż Lucyanowofych plotek. Od nich je ieficje sa mych / dobrze sie im przypatrzylisny / y tego simy sie nauczyl / y te tajemnice wyczerpnali / i z wsfytką terazmiejfą papiefta nauką iefc zepfównana / a namniej z ona starych Patresow nie zgodna. A temu / i z Papie z iefc Antychriftem (o ktorym y Chrifus y A postolowie prorokowali. A Patresowie go tym wymalowali / i z nie infy ktory miał być / iedno ten ktory by starych Cesarzow w Rzymie stolica osiadl.) A i z to prawda iefc / iako z iefc / ia to do X. Wuytowofych slow smiele przydaie: a gdzie z to podobna / je by Antychrifst miał co dobrego o Chrifusie wierzyć: chwaly ie go szukać / nauki sie iego trzymać: A tak iefc sie wierci chca przy tym fundamencie / iako sa powinni zostac / je wierzyć nie maie iedno samemu pisimu s. a oprocz niego nic nie przyjmowac / tedy im nielza / iedno sie Chrifusa w pisimie starego przymierza obie cowanego / a w nowym opisane go trzymać raz z plemienia Da widowego / za sprawa ducha s. poczetego / a z Marycy dżie wie ce wrodzonego / a Antychrifstowego dwaćroć rodzonego / abo sie iefc je od wiekow rodzace go / opuścić y odbieć / nie chca z An tychriftem y z dworzany y nie wolnikam iego wiekom wiecznie sginac.

A na tak słusno obrone wiernych / w ktorey nie Ewanieli cy Nowo

cy Nowo krczeńcom sa nieprawi / iako waf X. Wuiel fol. 21. piśe / nie wiem co X. Wuiel powie. Bo iefc kto nie praw iefc / te s dy tak musie rzecz / i z Bog napierwey nie praw być musi / gdy z sie on napierwey slowa swego na pisimie podanego trzymac rofta z / y na samym przestawać: a oprocz niego / nie tylko Aposto lom / ale y aniolowi z nieba co infego powie daicemu nie wie rzyć / Gal. 1. v. 8. 9. Potym nieprawby tej musiał być po Bogu / Chrifus syn iego / y z Apostoly swoini / a po nich y oni starzy Pá tresowie / ktore z to z nim zgodnie twierdzili / zc. Nie wiem te s dy / powtore mowia / co waf X. Wuiel / y z wami wsfytkimi / na tak słusno Ewanielitow y infych / z iego z wlasnych slow wżie ta obrone ma y moze odpowiedzieć. Chybaby sie iako z tey klozy sianem iakim: Naichowstym wykracic umiał. O ktore / tak tuft me trudno tym / *Quibus data est efficacia erroris, cum suo Antichristo, ideo, quod fidem veritati adhibere, ut ait Apostolus, 2. Tes. 2. noluerunt.* Ale o tym na ten czas dojść. bo sie sami snadnie domyslic tego mojecie / iako to samemu X. Wuytowi zadać sie moze / co on Ewanielitom zadac / z strony Nowo krczeńcow.

K A P. V.

Iefc ci iefc je wiele / Mosawi P. S. takich y owafich rze cy w przedmowie X. Wuytowej / y w samych riasłach: ktore / gdy by sie finurem slowa Bojzego / y miłości w slowie Bozym ro ftazaney / a k temu y zdrowym rozsądkiem / nie patrzacym na o soby y stary nałog / rozbierac maie: abo przynamniej przypomi nac tylko / w ktore s cie wy / znać to dobrze przez spary / zezwala s iac na wydanie tych riasel / patrzali: Okazaloby sie wiecey tych rzeczy w nich / ktore wam na wsfytkie strony v wiernych y pobo znych chwaley Bojzych skodzić moga: anij tym dla ktorych te choboty / abo strasy dla / wywiefione sa. Ale ia pufcżaiac ie imo sie / do rzeczy o ktora na wiecey idzie przystapi: bade wolal / to i mo sie pufcżaiac czym sie X. Wuiel dlugo bawi. A wy / iako to co sie powiedzialo / tak y to co sie powiedac ma / w boiażni Bo że y / moznali rzecz / gdy z Bogą prawdziwego / a ni mać / ani znać / iako sie to potym pokaze / chocia z filozofstym rozsądkiem / w ktorym

Czárówna z Niceńskim / Konstantynopoliskim / a Efestim na-
zacmiejemy / a ze czteremá Ewangelistami w jedne tłoze wlo-
żonym) Koncyljum w Chalcedonie / Roku 469. za Valenti-
niana 6. y Marcyana / postanowiono / między innymi Kanony /
Aby Mnisy, nie mieli swoich własnych wsi, krain, ani poddanych ludzi.
Także w tym / jesteście się dawnością y zwyczajami starymi / we
wszech bledziech swych zwykli zakładać: a noby y na to pamie-
tać potrzeba / co przeciw temu dawniejszy Cypryan napisał /
(Et habetur, Dist. 9. C. Consuetudo.) Zwyczaj, mówiac, który sie w
niektórych sposobach, nie ma być na przykładzie, żeby prawda zwyciężyć nie
miała. Abowiem gwyczał bez prawdy, nie co innego jest, jedno sąsław-
łość bledu. Dla czego, prawdy nam naśladować potrzeba gwyczał opu-
ścić. Wiedząc to, iż v Egdraśa prawda gwyczał ja: iako napisano jest,
Mocna jest prawda, y gmacnia sie, y żywie na wieki, y ma płac na wieki
wieczne, &c.

Także iefcie y w tym / Jesteście wy wszystkie regule swo / nie
na czym innym zasadzili / jedno na skólnych poganskich filozo-
fow naukach / na Grammatyce / na wydworney Muzyce / na
Dyalektyce / a podobno wiecey na Sofistice / na czejszych bucz-
nych / wystawnych / kofcownych komediach y Tragediach / Kto-
rymi wiecey młods psuicie / niz naprawiać / y czas im marnie
traćcie / a tego potym biciem niepobożnym aż do zamordowania
małych dżiatek / powetować chcecie. Do tak rusze / iż wiecie co
sie sam w Lublinie stalo. Nie pamiętając nie na to / że y to oni
starzy Patresowie / y niektorzy też Papiezowie bardzo ganiłi / y za
Christiany / y za nauczyciele drugich / takowych mieć nie chcieli /
połki po nich nie rychło scholastic / skólni mowie matematologowie
projonowoni zwoźdźciele nie nastali: O czym jest v Hieroni-
ma / Gregorza y w Koncyljum Barthaguńskim / iako y stare De-
kretá s wiadcza. Dist. 37. Ca. Episcopus. Item Sacerdotes. Item Nonne
vobis. Et sequentibus. Item Dist. 86. C. Cum multo.

Wiec iefcie y w tym / trzeba by sie wam Mościwi P. S. do-
brze obrachować / co sie tknie wystawnego budowania / y kofco-
wnego wászych bawochwalni przyochadzania / iefli sie też y
E w tym

22 Część pierwsza / o tych / ktore X.W.

w którym sie pilnie zawždy ćwiczycie / do serca swego przypu-
szczajcie: a prawdziwie sie wporne sprzeciwiać zamiechajcie. Bo
choć iazbyście ja też nie wiem iako załumić vsilowali / przed sie
ona czasu swego / gore otrzyma: a wam biade wieczna nie v zna-
cieli sie y z waszym X. Wuykiem przynieście. A przynieście / iako
tym / ktorzy nie tyłko przeciw słowu Bożemu iasnemu / czynicie
wszystko / cokolwiek wedle reguly swey y uchwały Rzymńskiego
Papieża czynicie / ale też y przeciw starym onym Patresom swym
y Koncyljom dawnym y zacnym. Choć iaz te wrzokno swoimi
zowiecie / nimi sie ścizycie / do nich odzywacie. Ale tak podo-
bno iako ono Saryzeusio wie Żydowsky groby starym Prorokom
buduiac / Mat. 23. y 14. 23. 29. 26. Abo sie byście ich W.
M. nie naśladowali: A za iasna W. M. Mościwi P. S. boie
sie tego dla tey przyczyny. Jż to z żywota oycá wásiego Igna-
cá Loiole bacz / że go wy teraz w nim namniey naśladowacie.
A to / y w samym iednym wostwie / na ktore on y z towárzyfimi
swymi y na wieczna czystość slub wczym / tak że y w rozdawa-
niu nie swego własnego / w którym tak hojny był / że y tego co
wyjebrał / ohoenie drugim wczym. Czego wy teraz etiam ex-
mentito nomine Misericordie nie czynicie: Owszem z chciwością
wielką / y pieniadze / y majątności / y co drugiego / od państwa / y
od tego iedno możecie (byle was po Barnadynsku maslem y je-
rání nie odprawowano) radzi na budowania wászych pala-
cow bierzecie / a tego sie iuz zaprzec nie możecie / gdyż to y sam X.
Wuiek na koncu swey przedmowy wyrażił: y dla tego to wczym
nil / aby drugich ku dawaniu wam ohoenemu wczym / iako y o-
na taká w Krakowie ktora po śmierci / gdyście chcieli / pienia-
dze sypać. co y zwiela infych perwnych / a nieomylnych zna-
kow ludzic miodzy obaczaja / y o tym sobie czefto rozmawiaa.
Ale ia to wszystko imo sie puszczam / iż mnie nie do tego. y dla te-
go sie tym nie bawie / tyłkoż to ku wászey przestrodze przypomis-
nam. Bo bym to raczy widział / byście sie sami wczas rachos-
wali / y między soba sprawiedliwie sadzili. A iefli nie wczym in-
szym / tedy wždy / choć iaz w tym samym / co na Chalcedonskim

Czárówna

Mnisy nie ma-
to dżicząc wsiZwyczał sie
nie trzymać.Tá czym zabili
dla regule Je-
susa.Wystawne baw
wochwalni bu-
dowania.Jezuitowie
serca swego lo-
sole nie naślá-
dowa.Ktá zmyslo-
na.

24 Cześć piętrosza / o tych / ktore X. W.
 w tym 3 starzymi waszymi Patresami zgadzaacie. Ktorych iako
 by wazne imalo być v was postanowienie / iednegoż Kanonu
 słuchaycie / ktory ten jest C. 25. Q. 1. C. Contra statuta. Przeciw wsta-
 wam oycowskiem nie ma żadney mocy odmieniać co, y sama powazna Rzym-
 skiego xiadz slocia. Gdyż v nas starodawność / yc ma / z mienaruszonych
 korzonkow, &c. A starzy Patresowie / coby o Kosciola ch swych
 pisali / o ochodostwie ich / y o nabywaniu na nie y do nich piemi-
 dzzy / zlotca y infych maietnosci / y o stawowaniu nimi / czytac sobie
 mojecie. C. 12. Q. 2. C. Aurum Ecclesia. Item Gloria Episcopi est. A
 nad to y to co ic. C. 12. Q. 3. C. Placuit. Ale ia to / y infych wiele /
 opuszczam: a wy sie sprobuycie / ieslij teraz co spolnego z ona sta-
 ra Katoлика / wedle icy dekretow macie. Ale ceteraz / znać to czy-
 scie vobis solis quod libet licet. A Barnadyni niebozeta starzy y nes-
 dzmi / y z infymy / niechcac / jebyście im ludu do siebie wsfytkie^o
 odwabili / musza sie tej / z adroscia ziec / ciagnac / y na ochodost-
 wa / y na dudy zdobywac / jeby na wsfytkim opuszczeni nie byli.
 A to wsfytko idzie z waszy nowej licencyey / y wsey wolnosci.
 Ale iako dobrze / vos videmus. Ja bym rad / jebyście rat zyl / zaklas
 dajac sie to swoia Rzymiska Katoлика / iakobyscie w tym rychlo /
 od waszychze prostaczkow poznani nie byli: w tym / ze sie z ona
 stara Katoлика / ktora byla przed tysiacem lat / y z patresami sta-
 rymi ni wczym nie zgadzaacie. A prozno sie iednak nisie jycicie y
 zakladacie. A mianowicie y w tym samym / obaczyc by sie wam
 potrzeba / co teraz o Bogu w trojcy iednym mowicie / vczytacie /
 pisacie: Gdyz do 400. lat po Panu Chrystusie / polci Augustyn
 nie nastal: a po nim zas nie rychlo oni Magistry skolni / Piotr
 Lonbard / Skoc / Bonawentura / Durana y infy tym podobni /
 pogansky wiecey / niz Chrystyansky vczytacie / nie taka byla onych
 Patresow starych nauka o Bogu y o synu jego. chociaż y oni iuz
 od fundametu zbarwiennego daleko sie odsadzili byli: Jako O-
 rigenes / Ignatius / Tertulian / Iustin / Ireneus / y infych nie mialo. A
 wiody (i z tego zaraz doctne) wasz X. Wucel / smial to napisac
 w przedmowie swey C. iij. b. Lamentuac / wedle waszego
 wyyczaju / na Lutera / jeby on napierwey nauczyc mial / slowem
 y przy

Pojno sie si-
 re Katoлика Je-
 suite zakladac
 16.

Heretykani zowie. 25

y przykladem / Kosciola nie sluchac / nazwierchnosc Papiesta
 nie niedbac / na Dekrety s. Koncylion / na swiadcetwa choc
 naswietlych y nastarszych Oycow y Doktorow / na staroda-
 wnosc / na powsechnosc / na iednosc y z gode Kosciola wsfy-
 tkego / zc. zc.

Pytam je was tedy / Kosciowi P. S. onli was z X. Wuyciem
 waszym / tego nauczyl / jebyście Kosciola nie sluchali: Zadać mu
 tego prawdziwie nie mojecie. Gdyz sie on do niego / ale do one-
 go starodawnego wiecey / odzywial / a nie rowno w wiecey rze-
 czach niz wy teraz. Gdyz wy / on stary prawie naporzad pode-
 ptawsz / nie dawno nastalego nasladuiecie / wiecey niz onego
 starożytnego. Pytam ieszcze / onli tej was nauczyl na zwierz-
 chnosć Papiesta nie niedbac? Jesli idzie o terażniejszy wies-
 low Papije / cobyscie mu wiody w wielu rzeczach zadać mogli.
 Ale co sie onych nastarszych dotyczy / tymiscie wy sami / bez Lu-
 tera pogardzili. Azaj oni starzy nie kazali na samym slowie Bo-
 zym przedstawac: A wy zali na nim cale przedstawacie? Azaj ple-
 tliwych wynalazkow ludzkich oni starzy nie kazali precz odrzu-
 cac: A wy y z ta terażniejszy Katoлика zali sie nimi nie paracie?
 A kiedy ich / y kiedy wiecey bylo iako teraz y v was? Azaj Grzes-
 gorza onego nader wielkiego (iako go wasz zowia) nauka o
 toto zwierzchnosci papiestej pisacego / Luter was nauczyl pi-
 sania odrzucic / y wedle niey sie nie rzadzić / Ktory goncem Sja-
 tanskim y Antychrystem smiele tego nazwal / ktoryby sobie pri-
 matum abo zwierzchnosc przedniejszy nad infymy Biskupy przy-
 pisac sie powazyl. O czym tej miedzy infymy Chrystostom pisal.
 Jz ktokolwie chce być na siemi prymasem / ten zawstydzenie
 w mebie odnie sie: ani badzie w pojet slug Bozych policzony /
 ktory sie stara o przodowanie / zc. Dist. 40. C. Multi. Z Lutero-
 wegoli podania tego scie sie tej nauczyl / jeby one Grzegorza
 Kanony wsfytkie o tym napisane porzucic / a infych sobie / ku
 pyje y znie woleniu drugich takze dobrych / nakowac / y ony wy-
 sta wiac: Luter je ieszcze wam / Dekreta / Koncylia / y swiadcet-
 wa oycow starszych / lekce powazyc / y ony prawie podeptac nos-
 gami radzil / abo rozkazal?

Luter nie zak-
 zowal sluchac
 Kosciola.

Pytam was / wiele ścijrzyc y prawdziwie starych onych
 Patresow y Doktorow / Koncyliow y ich Dekretow chowacie y
 wzywacie : Azaj / iż to iedno znouu przypomione / Koncylium
 Lateranenstie / tego nie warowało / a po nim tej Lugundstie /
 iako y sami Lib. 2. Cap. 17. Vite Ignaty wspominać : jeby napotym wie-
 cey Mnichow, reguł y nabożeństwu nie przybywało. Ne nimia diuersitas re-
 ligionum, grauem in Ecclesia offensionem inducat. Firmiter prohibemus,
 [notate] ne quis de cetero nouam religionem inueniat. Sed quicumque ad re-
 ligionem conuerti uoluerit, unam de approbatis assumat. A wzdyscie wy
 przedsie / ktorzy sie teraz starym Patresami y Koncyliami popi-
 suiecie / onego zacnego Koncylium starego zgodne y warowne
 postanowienie z Ignatem swoim w niwecz obroćli / (a tego co
 za pożytek ? A toli wedle Laktancyusa / *Multitudo uestrarum reli-
 gionum est nullitas religionum*, to jest / iż ta waszego nabożeństwa
 wielkość / jest prawdziwego nabożeństwa wygladzeniem iako
 wielkość Bogow iednego prawdziwego utraceniem.) Jako y
 to co Hieronim ad Nepotianum napisal / *Aby clericus* (iako sie wy
 tej zowiecie *clerici regulares*,) nie świeckiego albo ziemskiego nie miał
 w dierżawie albo w używaniu, ale by tylko miał w używaniu y w dierżawie
 Pana. Wedle Proroka mowi, *tego. Cja / ká moia jest Pan.* A Luter
 ze was nauczył tym wśytkum pogardzić ? A Luterze wam wka-
 zal nad Koncylium to / nowa sobie regule towarzyśtwa Jezuit-
 stiego wymyslic ? Wo iesli Koncylium onemu Hieronimowi /
 Chryzostomowi / Grzegorzowi / y inszym starym / bedziecie chcieli
 blad zadac / iako zeście iuz ipso saclo zadali / a sobie w tey mierze / y z
 terazniejszym papieśtwem / prawde / wmiętność y wietśa do-
 stonalość y nieomylność przypisać : tedy iuz tego napotym nieba-
 dziecie mogli obronic / jeby wasz kościol powpechny Rzymstí nie
 bladził. A gdy go od bledu za takimi postępkami wolnym nie
 wczynicie : Tedy wam w tymże kapturze przydzie zostac / iż y
 wy / kościol wasz / bez uznania sie w bledzie / tak prawie ośle-
 p bledzicie. A to wy / gdy sie rzkomo dawnościami przed prostakas-
 mi popisujecie / y nie macie obaczne zwoozicie : A kościol wasz / so-
 bie zgodz /

bie zgodz / iednoś / y nieomylność przypisując : W ktorzym tego
 wśytkiego (iako mowia) o kości : słowa bez skutku y rzeczy. A
 iesliż wy teraz / Katholice swey powaga iedniac tym / je sie to
 wrzłomo na nie ogladacie / y z powagi iey / swoyey podpieracie :
 a przedsie nad nie przewodzicie / gdy nad stare postanowienia
 proporce swie rozferzacie : tedy iuz nie oney / ktorey świadectwo
 dawacie / za nie iako za wiecha wlegacie / imieniem iey sie chl-
 bawacie / blad w tym co kiedy przedtym zdawna stanowila / gani-
 la / odrzucala / zakazowala / zadawacie : ale samym sobie. A iesli
 byście wy teraz / nie sie ścijzjac / chcieli iey blad iaki przypisac /
 tedy iey / wedle waszego iey zalecania / y nie sie ścijzenia / nie
 moze być od bacznym przypisany / ale wam samym : (a pogoro-
 wiu nie Luterowi / ktorogo tym oklada niesprawiedliwie / wasz
 X. Wniek) ktorzy sie ma rzkomo ścijzjac / iey Statuta / Dekre-
 ta / Kanony nogami deptacie : a swoje / nad nie / nie rowno sło-
 dlowie / od słowa Bozego / y prawdziwey pobożności dalsze z to-
 terazniejszym Katholika wasz / wystawiacie. A tu tej kájdzy ba-
 czny / snadnie obaczyc bedzie mogli / wasze iednoś y zgodz o-
 nym to koś / iolem starym / z Patresami / Doktory / Koncyliami
 z onymi mowie ktorzy przed tysiocem lat byli : bedzie tey y tego
 snadnie sie mogli domyslic / iako wy w tym slusnie Luterá wis-
 nutecie / jeby on tego napierwoy wejyc miał Patresow y Koncy-
 liy starych nie sluchac / zc. Wo gdyby was tego Luter wejyl : ko-
 ściota starego / Patresow / y Koncyliy nie sluchac : a wejyl tego /
 iako ieden heretyk / a wejyl nie dobrych / ale zlych rzeczy : To jest /
 iednościami y zgodz ona stara / onych napierwoy y naprzedni-
 fych Patresow, Doktorow y Koncyliy pogardzenia : a czemuż
 byście tey tego nauki / wy zwlaszcza zosobna / ktorzy mu to przez
 waszego X. Wuyka zadawacie / nie odrzucili : oney nie podepta-
 li : oney sie wyrzekli : A czemu byście sie zas do starodawney os-
 ney nauki pierwoy / y żywota / do zgody y iedności / do Patresow /
 Doktorow / ajy do Apostojow / y samego Pana Christusa / od
 waszego Antychrystusa / nie nawrocili ? Ale byście podobno nie
 stali : ale byście to wasze bezpieczne bogowanie / y Jezusowa-
 nie / utracie

Neo teraz de-
 pce statuta ied-
 nego kościola.

Ji kościol ty
 msi bledzi.

nie / vtrácić musielí? Bo ieslić y sam Biskup / za starego swiá-
 tã / wedle ofedziałych iuz Dekretow powinien byl na podobym
 sprzecie domowym przestawác / y nieć stol y żywność w boga :
 nabywáiac powagi z wiary y żywota pobożnego / iako piśe Gra-
 tian. Dist. 41. Ca. Episcopus / co rozumiecie / do cjegoby wam przys-
 flo / ktorzyscie / nie Biskupy / ale tylko clerici regulares? Oblectás
 ly by wam pretko / zdami sie / ty wasie strzydía / ktorymi bárzo
 imo infse z waszey terážnieyszey Karoliki gore wylatacie. Lecz
 gdy nie tak żywiecie / iako Christus napierwey z Apostoly / ani
 tak iako starzy Patresowie y Koncylia starze weszly. A cjemuz
 dopusciliście waszemu X. Wuytkowi / tako inwektrywe przeciw
 Luterowi (w tey mierze nic niewinnemu) wczynić / y tak go / do
 ludzi rzeczy niewiadomych / na hanba podac? y to temu przypis-
 sac / co nie z niego posflo / ani wy tego z niego macie co macie?
 ale z terážnieyszych Papiezow / z terážnieyszey Katholiki / y z was-
 zego oycã Ignatã Loiole.

Wiac sie wy rzekomo / przed prostaki / stara zгода y iednoścã
 kościelna / Patresami / y Koncyliami zakładacie / y swoinu te nas-
 żywacie : ano wam to / tak rownie sluzj / iako oney Samarytans-
 ce z Christusem Panem v studnie rozmawiaacey (Jan. 4.) Kto-
 ra sie też Patryarcho Jakobem zakládala y popiswála : chociaż
 do Jakoba / y wedle vrodzenia y naboženstwa / także iako wy / nie
 do Jezusa Christusa tylko / ktorego sobie imie nie slusnie przypis-
 suiecie / tego w sobie nic y nauki y żywota nie maiać / ale tey / do
 onych ktorzy rychlo po cjasiech Apostolskich byli : z ktorymi nie-
 wiem w czym zgode pokazac mozećcie : abo w czym do nich nale-
 żyć? Aleć / nie do onych tylko starzych / co przed tyśiacem y daley
 lat byli / ale y do terážnieyszych nie wiem iako y w czym należyć?
 nie wiem co / y iako / y w czym / cala y prawdy wieścizra zgoda
 macie? iako sie z ninu zgadzać? Boie sie by nie tak / pace vstra-
 dixerim / iako Saryzeusz / z Sadukieuszami / z Ezenami / y z infse
 zakonno księza. Zaliście sie Regula wasza / od infych wšytkich
 daleko / y obyczajmi / y wystawna powaga / nie odstrychneli? za-
 liście / przywlaśczeniem samym sobie / imo wšytkie infse / imie-
 nia y

nia y towarzystwa Jezusowego / onych z smiećiami zmieszawo-
 fcy / od swey iedności / y Jezusowej społeczności / nie wyrzucili?
 chociaż sie to postawa zwierzchnia / y slowki łagodnymi / w po-
 wsiechna iedność y zgode kościelna za rowno kładziecie. Ale
 s. 12. przed sie Barnadynskiego oycã / z swym L. oiola / in / stigmatibus
 (odpusćcie mi / ieslibym sie w tym omylit) nie došli. Chociażci
 Barnadyni z infymi od prostych ludzi z unijonosci nazwistã
 dostali : a wysćcie sie z hardosci / w pojęt y towarzystwo Jezu-
 sowe wdarli. A pewnie was tego Luter nie weży / odstawać od
 starodawney zgody y iedności : nie weży pewnie wynoszenia sie
 nad infse / z. Cokolwiek tedy / z waszym X. Wuytkiem / przeciw
 Luterowi y Kalwinowi z infymi teraż mowicie y piśecie : a coż
 infego cymicie / iedno grobla dszurawa sypiecie / ktora przed sie /
 badż dlugo / badż krotko wody tey / ktora nia iac chcecie / iadno
 miara nie badzie mogla zatrzymac. Trzebaby ia z inadzacznymi /
 a pewnie nie od terážnieyszey / y nie dawno przesley zgody y ied-
 ności / ktorey niemasi w skutku prawdziwey : ale by sie trzebã
 až do oney naprednieyszey wrotić : y ona sama przed sie wsiac : a
 tam dopiero Lutra / Kalwina y infych / ktorych teraż niepobo-
 żnie heretykniecie / klinowi y wejowi / sami tym badac / przygo-
 dobniać : zгода swoia y iednoścã prawdziwa doiezdzać y prze-
 konywać. Ale ia to wam / iako modym y wedle ciata y swiatã
 wczonym / na krotce w tych kilku rzeczach / tu wważaniu podas-
 wam : żebyście na potym byli ostroźnieyszy w wywycjanu
 ksiąg na iasnia. Zeby wam tego samym Luterani y Kalwini-
 ste własnie przyczytac nie mogli / cobyście wy na nie wewlec
 wsiłowali. Bo tego zaprzec iuz nie mozećcie / ijsie ani wedle star-
 szych Patresow / ani weole Apostolow rzadzić. Ale ia iuz wšy-
 to to imo sie puscjam / a tym cjasem do wotey cześci odpisu mo-
 tego / iakom obiecal przystapie / ktora badzie o Dostwie sjo-
 na Dojego.

Chlubã z sta-
 rch Patresow
 nie iuz Jezus-
 tom.

Wle sluzj y z ied-
 ności.

ie / y otworzyście twierdzą : mówiac to o Bogu onym samym
 prawdziwym Izraelskim / nie o Jezusie Chrystusie synu tego
 własnym / Tj on wielce / y wiele sposobow / mawiac niekiedy / z ojcami
 przez Proroki / w ty dni ostateczne mówil z nami przez syna / (Hebr. 1. v 1.)
 którego postanowil dziejdzicem wszytkiego / nie któryby byl onym praw-
 dziwym Bogiem Izraelskim / przez którego wieli wciynil / nie który-
 by ie sam / iako bedac prawdziwym Bogiem / czynil / zc. O kto-
 rym / tamże zaraz / któryby byl / troche niżej / a potym Kap. 9. v 14.
 tego doklada / iż nie inşy / iedno ten / który / przez samego siebie (a tu
 wřu ku słuchamu nachylcie. Co tu wždy mowi zgodnie z drugu-
 mi / Gal. 1. v 4. Efez. 5. v 2. 1. Tim. 2. v 6. Tit. 2. v 14. Obia-
 1. v 5.) sprawiwşy oczyszczenie grzechow naszym / wśiadł na prawicy wielmo-
 żności / na wysokościach. A iżby kto tego o przeszłych wielkach rozu-
 mieć niechtiał / tenże Apostol / samego siebie Kap. 2. v 5. wyklá-
 da / iż to mowi o świecie odrodzonym / abo o wieku idącym / Który przy-
 ślym / w zglądem tych wielkow naszym / nazywa. Jako też tego
 y Kap. 6. v 5 doklada. A iżby y to iefcziej nadzwyř połażal / iż mo-
 wi o człowieku. J. Ch. z plemienia Dawidowego Rzym. 1. v 1.
 tedy y tego zosobná znacznie doklada / iż mowi o człowieku Jes-
 zuście dla wtrapienia śmierci / cżcia y chwala wkoronowanego. A toż też / iż
 Bożey / (notate, Tj z łaski Bożey / którym sam nie byl : ale to z iego
 łaski czynil) iż każdego śmierci koficował. Ktorego też sam on Bog
 z Ktorego wszytko / kścażciem wszytkich od siebie postanowionego / przez w-
 trapienia / doskonałym wciynil / poświęconego też z drugimi : Których sie nie wřy-
 dal bracia naszym. A wy sie w tym pocżuwajcie / że Bog on praw-
 dziwy Izraelski braciey niema / y śmierci koficować nie może / bez
 dac sam ieden niesmiertelny : ani też dla wtrapienia iey / być
 cżcia y chwala koronowany : a K temu też / y tego nie potrzebu-
 ie / żeby od Kogo drugiego / abo byl poświęcany / abo doskona-
 łym czyniony. Gdyż Bog on sam iedyny y prawdziwy Izraelski
 powoře chny tworcá wszytkiego / swiatym przez sie bedacy do-
 stonałym / inşych sam y poświęca y doskonałymi czyni. Przetoy /
 iestli idzie X. Wuykowi rzeczy / o Jezusie Chrystusie synu Bożym /
 z ducha s. pocżetym / a z Marzey panny wrodzonym / Ktorego sa-
 mego my

Jezus syn Bo-
 że nie jest os-
 nem Bogiem
 Izraelskim.

me go my wyznawamy z pişmy s. własnym / iedywym y prawdzi-
 wym synem Bożym : tedy niu w tytule iego iedney rzeczy pozwo-
 lic mojemy. To iest / iż o bogstwie iego mówić / wedle pişmá mo-
 żemy : ale druga iako fałszywa y zaraźliwie škodliwa / bo słowu
 Bożemu przeciwna / to iest / żeby Jezus Chrystus syn Boży / bez
 dac synem / miał być przed sie tymże prawdziwym Bogiem Izra-
 elskim co y oćiec y duch s. nie pozwalamy. A cżemu : A to naprzod
 temu / Tj iestli jest synem / tedy tymże co iest oćiec być nie może /
 iako sie wż raz rzekło. Potym / Tj ponieważ Jezus Chrystus raz
 sie tylko y to dopiero za Augusta Cesarzá / y pocżał y wrodził / w
 Betlehemy / tedy Bogiem onym Izraelskim przed swym wrodze-
 niem nie byl. Onym mowia / który sam przez sie / bez rady cżyiey
 y pomocy / swiat ten stworzył / który Abrahamá obral / y obie-
 tnicami wprawnil / który potym Izraelscyti potomki iego z Egi-
 ptu wyprowadził / y przykazanie im dal. Gdyż (że y tego doctna)
 sam Pan Jezus Chrystus syn Boży tego sobie nigdy nie przy-
 włascił : owsem to záwždy Bogu oycu swoiemu wśady przy-
 pişował : Jakoż mu to y z starych Pátreřow Ireneus lib. 3. cap. 3. a
 K temu y Augustyn / chociaż troyce forytarz. Contra Faustum Ma-
 nicheum lib. 16. cap. 25. przyznawa. Co iż tchż y sam X. Wuyk
 twierdzi fol. 92. mnie tego dowodzić nie trzeba / y nie dla sie-
 bieć ia tego przypominam / Którym sie náuczyl cale ná samym
 słowie Bożym przestawać / ale wiecey dla was / abyście ná po-
 tym pilniey w to wszytko wgladali. a nie umieiatnym / pişmá s.
 rzeczy takich ná iá śmia wydáwać nie dopuřcżali.

Myć śmieie o bogstwie syná Bożego mowimy / twierdzimy /
 wyznawamy : ale nie o inşego / oprocz Jezusa Chrystusa z ducha
 s. pocżetego / syná Dawidowego z dzie wice Marzey wrodzone-
 go. A cżemu : rzeklibyście. krotko oopowiem / iż temu / że tak o
 nim iáśnie duch s. mowi przez Apostola / Tj w Jezusie Chrystusie / w
 Którym zakryte sa wszytkie skřby mądrości y wymieiatności / mięřka wszytká ju-
 pelność bożiwa ćelefnie. Kol. 2. v 3. 9. A nie dżiw : ponie wáż sie cał
 Bogu oycu wpodobáło / żeby w nim wszytká zupełność mięřkała. (Tamże 1.
 v 19.) A to dla tego / iż temu iednemu dal Bog oćiec ducha bez

Jako ma być
 o Bogstwie syn-
 ná Bożey rzeczy
 mano.

miary. Jan. 3. v 34. A to ku temu Koncowi / abyśmy z tego zupełności wsięcy brali: Jan. 1. v 16. y w nim samym wszystko wpatrowali. iako w tym / który sam jest polysłaniem chwały / y wyrażaniem pełnia Bożej / Heb. 1. v 3. Abo / iako na inszym miejscu Apostol mowi / jest obracim Bogą niewidzianego / Kol. 1. v 15. a 2. Kor. 4. v 4. A to nie skąd inąd / iedno z ducha s. Bożego / którym go samje Bog y oćiec iego nánázal / poświęcił / zápieczetował / y ná swiat posłał. Jan. 6. v 27. a 10. v 36. Abo iako tej Piotr s. mowi do Kornelego: Ji Jesulá z Nazaretu pomázal Bog duchem s. y mocá: A tory chodzil czyniac dobrze / y vzdawiac wsiętki opánowane od dyábla: ábowiem z nim byl Bog. Dzie. 10. v 38. Abo iestcje / iako samje ten syn Boży Jezus Christus z Nazaretu świadczy / mowiac: Jan jest w Oycu / á oćiec we mnie: słow ktore ja mowi / od samego siebie nie mowi / ecj oćiec / ktorey we mnie mieszka / on czyni wejynki. Jan. 14. v 10. Na co tej Pawel wzgład máiac / pise do Koryntczyków: Ji Bog z ktorego wsiętko / byl w Christusie swiatá sobie iednátac. 2. Kor. 5. v 18. 19. Za wpewnienie tedy tych / y inszych wielu świadcetw pism s. to smiele o Bostwie Jezusa Nazareńskiego / syná Bożego / duchem od Boga oycá pomázanego / mowimy y twierdzimy / co sie tu iuz wyslowilo: Ale záś ná drugo stronie / żeby tenje miał być onym prawdziwym Bogiem Izraelskim co y oćiec y duch s. iako X. Wuiet napisał nie dobrze / przyznać przeciw pismu s. nie smiemy / nie chcemy / nie możemy / ani sie nam godzi. Czego teź postym ná swym miejscu słusno sprawa damy. Tu iuz ná tym co sie z strony tytułu rzekło / niech będzie dosyc: a W. M. to moje cieli / w boiażni Bożej prawdziwey / ktorey wam wiernie zycje / do serca przypuszczajcie.

K A P. V I I.

Jest Christus
iż onym pra-
wdom Boga
gum Izraels-
kim.

Wkazał sie porządnie / nieporządny napis X. Wyłowych káioje: podźmy iuz teź y do dalszego okazowania / iego wietcy słowá Bożego nieumieiatności / napierwey in genere. wobec. Weźme tjo iestcje napierwey przedsie / co w tytule položyl / y stad rzeczy siwey pocjatek zálozywsiy / daley w pisanie iego zaraz wgladać y ono przekladać wam beda / a to stao / Co mowi. Ji Je-
sus Christus

gus Christus iest onym Bogiem Izraelskim prawdziwym. A tory pewnie tak musi być onym prawdziwym Bogiem / badac synem (Do mu tego nie odymuie X. Wuiet) iuz bez pochyby nie iako syn / o ktorego by bostwie mowić potrzebá / ale zgola iako sam Bog oćiec. A to dla tego / co o nim / tamje zaraz powiedzial: iż on synem bedac / przedsie tymje iest Bogiem co y oćiec / Bogiem onym Izraelskim: a W. M. to wważajcie / co to iest być onym / á nie iustym Bogiem Izraelskim. Do z tych słow iego / ázaj co inszego wyrozumiano y wysmajono być moje / procz tego / je / non duo sunt num: 70 pater & filius, nie dwa to są w liczbie / oćiec y syn / chociaż tak cješto Christus mowi / Nie jestem sam / ále iest oćiec zez mna: Item, Insi jest który świadczy o mnie. Item, nie jestem sam / ále ia y oćiec ktory świadczy o mnie. Item, Abowiem ktory nás posłał zanna jest: Nie jostás wilić mi samego oćiec / gdyż ia záwdy to czyni co sie ianu podoba / etc. Jan. 16. v 3. á 5. v 32. á 8. v 38. 18. 29. etc. etc. Nie dwa mowie Bogowie / oćiec y syn iego Jezus Christus / ale zgola tylkoj ieden / chociaż sie w piśmie s. dwa miánuia: (Sład wy Prá reasá y Sabelusá heretyki wpatrujcie.) Jakoż tego potym fol. 26. 27. w rozdziale 4. tymu słowy podpiera. A poniewáz wsiętki pismá, iáśnie (quod est falsissimum,) o tym świadcje, że tylko ieden sam iest Bog prawdziwy, á nie dwa áni trzy Bogowie: przetoż sie tu osobnymi dowodami przeciw Aryanom, o iedności náтуры, y istności Boskiej bawic nie bedziemy, [notate formalia verba.] Ale prosto [zdami sie iż będzie barzo krzywo] tego dowodzie pocjniemy, czego tak Aryanowie, iáko y Sámofatenowie nie wierza: że Pan Iesus Christus syn Boży, iest on Bog prawdziwy, Bog Izraelski, tenje y co oćiec. Toć są iego słowá. Wważajcieś ie Mowáwi P. S. gdyż nimi rozdział 4. zamknal. Jac o tym wieccy nie rzekł / áni dowodow iego niedowodnych / teráz tyś kac beda / ale wam to tylko samo pokáza / iż on sam niewie / áni rozumie co twierdzi / ani sie w tym czuje / iako to záś samje bus dzwy / y w niwecz obraca / sibi ipsi non constans. Czego / tym naprzod wettwee czyniac / a to o nim twierdzac: że mu niemáś nic tak cjeż-kego, iáko to, je on [to iest Christus / iáko troche wyisze powies

dział] który sie dla nas y dla naszego zbawienia, tak wziąć rację, iż będąc panem wszystkich, przysłał posłać slugi, a slugi winnego: y jako napodleyłszy, y nąglosłwłszy slugę, dał sie pomieć, wziąć, biczować, wpląć, a nawet nasromotniesz y naciejsza meke y smierć krzyżową podiał rację, &c. &c. Rzecz tego inaczej nie możecie. Mosćiw P S. iedno / że to wrytko wafł X. Wuiet / o tym Jezusie Chrystusie mowi / ktorego / iakdm iuz okazał / ma onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / tymje co y oćiec: a iż nie chce mieć drwu abo trzech / ale iednego / tylko Bogą / zc. Gdy tedy ten ieden Bog / to wrytko na jobie odnosił / y tenje też podiał siomorna / y naciejsza meke y smierć krzyżowa: a iakoz mogli być onym Bogiem iednym / prawdziwym Izraelskim / oprocz ktorego nie maś inšego Bogą o onym mowie / ktorego pijino s. nie smiertelnym nazywa: ktorego nigdy żaden z ludźi nie widział / ani widzieć moze iako pisma s. świadcza. 1. Moy. 21. y 33. a 5. 2. Moy. 32. y 40. Dan. 6. y 26. Baruch. 4. y 5. Jer. 10. y 10. Rzy. 16. y 26. 1. Tim. 1. y 17. a 6. y 15.

Kto światem
rzadził gdy
iako mego Bogą
zabito.

Alle nad to / iesliż tej tak był ten Bog prawdziwy Izraelski / oprocz ktorego Bogą inšego nie maś / na smierć okrutna wydas / ny / iako X. Wuiet piše / pytam go / mech mu na to odpowie / k to wždy przez ony trzy dni / gdy umarli w grobie leżał / światem / rzadził: Potym / kto onego umarłego / samego iednego Bogą Izraelskiego / od smierci wzbudził: / Gdyż niemaś drwu / ani trzech Bogow Izraelskich prawdziwych / oprocz tego iednego / ktory iest tymje co y oćiec y duch / ktory to sam zaraz od hancie / bney y okrutniey smierci umarł / zc. A tego nie wiem / czymby do / wiodł / expreśe, iż sie sam wzbudził.

Kaz ma X.
W. Bogą iednego
drugiego
raz dwu.

Druga / Tamje X. Wuiet / troche nijez / tak daley mowi: Iż / legus Bog y Pan wszystkich, siedzi na prawicy Bogą oycą swego, iako / nego krolestwa y chwaly / wjeśnik y djedziec. Dali tu zas z onego / dnego / drwu nie czyni: sibi ipsi non constans? Qndźie napisą wry / że me dwa / ani trzy są / ale ieden a tenje Bog Izraelski / Jezus / Christus co y oćiec: A tu zas drwu rozdzielnych / y od siebie / roz / znych opisuje Bogow. Bo iednego oycą Bogą / a drugiego Je / zusa /

zusa / Bogą też y Paną wrytkich. Ale wždy takiego / nie ktoryby / sam z siebie y przez sie na swey stolicy / iako iedyniec siedział / ale / ktory siedzi w Bogą oycą na iego prawicy. A wrytycieś to / a / czuie cieś sie w tym: że tu nie iednego samego Bogą prawdziwego / samego siedzacego / ale dwu siedzacych opisuje: A temu / to wrajaycie: iż nie oycą Bogą w syna Bogą / ale syna Bogą w oycą po prawicy iego. Wrajaycież ięście y to / co mowi / iż / siedzi, nie iako sam ieden przez sie / ale iako / spólnego krolestwa y chwaly / djedziec y wjeśnik: a przytym to przypusćcie do rozsądku / mojeł / spólne wjeśnictwo iednemu samemu sluzyc / a nie rącey dwie / ma / y wiecey: Trzecia / bąćcie y to / że też to nie lada iako Bogą iednego psuje / ktorego / podezas słowy zaleca y opisac wsił / ie / a tegoż zas samje / sturkiem w rzeczy psuje. Obacźcie mowie / co piše / sol. 47. miewe 5. iako on piše / Dowodzoc tego: Iż / Christus iest Bog / oprocz ktorego nie maś Bogą [notate diligenter] inšego: co / piše / gwałt wielki słowam / Ezaiasowym / Kap. 45. y 14. / czy / wiac / y taki na nie wykład / w wlozoc / w ty słowa: / Wszakże / iż / Cyrusowi nie należy ono: niemaś Bogą oprocz ciebie / musi to rozumieć / go / lada / Christusie. Bo sie to niemoze / wykladać / o oycu / gdyż tu sam oćiec / mowi / o drugiey / personie: / ciebie / bada / chwalić: / bada / sie / tobie / modlic / &c. / Na co ia tak mowie: / puscjajac / teraz / wykład / y / wyrozumienie / miewe / ca / tego / imo / sie: / iż / iesli / to / nie / moze / sie / wykladać / o / oycu: / te / dy / tej / oćiec / Bog / z / Bogiem / synem / nie / moze / być / sam / iedny / Bog: / ponieważ / samje / to / powiedzial / iż / oćiec / mowi / o / drugiey / personie. / A / temu / że / ten / syn / o / którym / powiedzial / musi / być / mnięszy / niż / oćiec / / gdyż / to / iemu / nie / sluzi / co / synowi. / A / gdy / by / Bog / był / ieden / iako / tytulem / dal / znać / y / słowy / inšymi / ktore / sie / tu / przypomniały / y / ktore / sie / potym / przypominac / beda / a / bylby / tenje / abo / tymje / co / oćiec / y / duch: / tedy / by / zawždy / toj / sluzyc / mus / sialo / synowi / co / y / oycu / a / oycu / także / co / synowi / y / duchowi. / Bo / iesli / koniec / nie / ieden / Bog / iest / a / ten / iest / oćiec / syn / y / duch / / A / syn / ten / mianowicie / Jezus / Christus / iest / tym / Bogiem / oprocz / ktore / go / niemaś / Bogą / inšego / a / przed / sie / tym / Bogiem / iest / co / y / o / ciec / y / duch. / tedy / to / koniec / nie / zatym / isć / musi / że / tenje / Bog / syn / co / y / oćiec

Alle wy to rozśadzajcie / naprzod zgadźali sie sami z soba waś
 X. Wuek. Potym / kosciołli waś prawdę / czyli X. Wuek / mo-
 wi. A temu iesli y to prawda / iż on tylko iednego ma / a nie
 dwu / abo trzech y wiecey Bogow / chociaź sie iednym chlubi.
 Ale sie boie by ich wiecey nie miał / a to wedlug tego co napisal.
 fol. 72. w ty słowa: *Otec, słowo y duch s. s. Boskie osoby, y wyda-
 ty świadcęstwo o prawdziwym Bostwie Chrystusowym, a gęłascija na
 kręćcie y przemienianiu jego.* Patrzcieś prośie was pilno w ty tego
 słowa / iako ie osobliwie plecie. Ktorego plećciema / iesliście w
 tych krotkich słowach iego przedtym nie baczyli / o toż ie ia wam /
 z vprzeymości y jyczliwości serca moiego / ku waśey y inśych
 przeskrodze / iako palcem porządkiem swym / drugie słowa iego
 polożywszy / pokazowac beda.

K A P. V I I I.

Mowi to X. Wuek / *Iż otec, słowo y duch s. s. Boskie osoby,*

Ty słowa w wajajcie naprzod / co to wżdy zacj są ty osoby: (bo
 ia teraz na słowa Jana s. 3 ktorych to wśiał nie dobrze / mowić
 nie niechca.) a ślad ie wżdy wyrwał? Gdyż ich Jan s. y wśyt-
 ko pismo s. nigdziey nie spomina / ani mianuie? A radbym wie-
 dział co przez nie rozumie / y co są ty to Bostkie osoby: gołeli ias-
 kie osoby Bostkie / abo w iednym Bostwie / tak tylko imieniem a s-
 bo nazwistkiem: czyli teź w śtuctku przez sie y w rzećcy badace /
 y zosobna każda z nich co własnego y przystoynego czyniace. Bo
 iesli w śtuctku y w rzećcy istotnie są / y były zawnždy / tedy X. Wu-
 ek / trzech Bogow / abo czterzech nie wydzie. A iesli gołe są ty
 osoby / abo rącey imiona (iako *idea Platonis*) w wmyśle ludzkim /
 tak tylko zrodzone / a zrodzone y wymysłone dla nieiakię zabaw
 ki / ku wyrażeniu śtuctkow y niektórych własności tego to Boga
 troymieńskiego / abo bostastwa / w którym (wedle mniemania
 X. Wuykowe go / a nie wedle słowa Bojzego) są ty osoby / te-
 dy x ołny moze być trzech abo y czterzech śtuctecznych Bogow:
 ktorych sie teź pilnie / iako bacze / strzeje: a tak sie z kosciołnym
 X. Wuek s. a śpiewaniem *tria sunt nomina*, trzy są imiona na placu zoiści / ale
 belian y Prace sie Praxeasa y Sabelliusa żadna miara nie wchoni: a tak sie zes-
 retykiem

o bostkich per-
 sonach.

X. Wuek s. a
 belian y Prace

retykiem być / od powszechnego koscioła osądzonym pokaje. A
 nad to okaze sie byc iednym z onych śkolnych Mateologow kto-
 rzy wca / iż sie *relatio ex relatione* rodzi / iako y imie z umienia (i-
 tak rzeke) To iest / imie to otec / syn y duch / tak sie miedzy soba
 niebiaia y przemieniaia: a tho wśytko wedle rozsądku rozumu
 ludzkiego / a nie wedle pisma s. Gdyż rozum śkazon y ludzki / s-
 ro wślysy / iż kogo zowa oycem / iako W. M. pospolicie z inśymi
 mnichami y księża / tedy wnet myśli / iż ten otec musi mieć syna
 (nie dysputuac o tym / takiego.) Chociaźby w śtuctku własne-
 go prawdziwie nie miał. A gdy teź ślysy / iż kogo synem nazywa-
 to / tedy myśli / że ten musi być oycem iego / chociaź własnym w
 śtuctku nie bedzie. Ale iż to tak zatym chodzi / iako sluga za pa-
 nem / tak je dech za dychaiacym. Bo gdzieć by dychaiacego nie
 bylo / tedy by y dech wśtał.

Ale wśytkie takie dumania / myśli y fantazy / iako słowa
 Bojemu / tak y Bogu samemu zawnždy przez sie iednemu żywe-
 mu / nieśmiertelnemu namniey nie śluzo: a wiernych teź w praw-
 dzie sie vprzeynie kochaiacych na sumniemiu / ani vspokoia / ani
 rozweselo. Przeto iż ze słowa Bojzego w prawdziwe pokazane być
 nie moga. Jednak ia wacpie o waśym X. Wuyku / by on w gło-
 wie swej dumania takiego / o tych osobach / abo osobach / abo
 rącey o gołych nazwistkach nie miał / tych mowie oyc / syna / du-
 cha / ktorymi Boga wam y sobie iednego opisuie. A nie dāre-
 mnie. Abowiem / słowa iego własne / mnie do takiego o nim ro-
 zumienia przywodzo / ktorym ono przedtym z karty 26. 27. po-
 rojyl / a tu ie znowu powtorzyć musie. A poniewaź (tak napisal
 X. W.) wśytkie pisma, iānie o tym świādi / a, je tylko ieden sam iest
 Bog prawdziwy, a nie dwa abo trzy Bogowie, [*notate diligenter*] przeto sie
 tu osobnymi dowodami przeciw Arianom, o iedności natury y istności Bo-
 skiey bawie nie bedziemy. [*notate verba, signate mysteria*] Ale prosto
 tego dowodzie pocznemy, ciego tak Aryanowie, iako y Samosatenowie
 nie wierza. Ze Pan Iesus Christus [*arrigite aures*] syn Bojy [*haec quoque
 obseruate*] iest on Bog prawdziwy, Bog Iśraelski, ten je co y otec, &c. A
 bo / iako piśe fol. 47. Com teź uż wyśsey wspominal? Iż Christus

Summa nāus
 Et X. Wuyko
 wey o iednym
 śwym Bogu
 Iśraelskim Je-
 susie Christus
 &c.

ieść Bog, oprócz którego niemają Boga. Tu oto iasnie słyszycie / iż on nie ma / ani mieć chce Boga inšego prawdziwego / onego Izraeliego (o którym ono Jezus Christus syn Boży Żydomi powiedzial / Jan. 8. v 54. Iż ten którego wy powiedacie być Bogiem waszym / ieść oćiec moy. A w v 42. tamże / tak Żydomi mówił być Bog był oycem waszym / tedybyście mnie milowali : abowiemem ia od Boga wyszedł / y ide. Bomci nie od siebie przyszedł / ale mnie on posłał) oprócz Jezusa Christusa. A to dziwna / że przed sie tegoż Boga prawdziwego / oprócz którego żadnego inšego przypuścić nie chce / synem Bożym nazywa. Gdzie znowu / radbym to wiedział / samegoli siebie / ten Jezus Christus prawdziwy Bog Izraelski / oprócz którego niemają Boga inšego / ieść synem : czyli synem którego inšego Boga oprócz siebie / goż go przed sie synem Bożym nazywa ? Bo ia temu mocnie wierze / y wedie słowa Bożego. y biegu przyrodzonego / iż żaden synem samego siebie być nie może. A inšego tej zaś Boga być synem / miesi wtem / iakoby ten mogli być / Ktory sam ieść tym Bogiem oprócz którego niemają Boga żadnego. Choć i tak tedy on podczas oycas / syna / y ducha miaruie / iednał w rzeczy skuteczney / nie ma ani oycas / ani syna / ani ducha. A coż wždy ma z goli iakies osoby / abo nazwiśka / bez rzeczy y prawdy / a kroćko mówiac / nie ma nic. *Tria nomina, sed mania, &c.* A baczycieśi to / Mościwi P. S. ? Baczycie co za Theolog ieść wasz X. W. a baczycieśi y to iako *modo a-ut, modo negat* ? A macieli iako troche o słowie Bożym dobrego rozumienia (aleć pewnie macie / bo ie y na kartach cjaśem caluiescie) rozeznaycieśi rzecz ta wedle niego / ieśliż to dobrze wasz X. W. napisał ? A izbyście W. M. w tym nic nie wacpili / że on temu zgola nie wierzy / że prawdziwie y skutecznie ieść Bogiem Bog oćiec / żeby teź skutecznie syn iego był Bogiem / także y duch : Ktorych cjaśem trzema ojobamu w Bostwie / cjaśem Bożym nazywa : iako ty własne słowa iego / wam przed oczymy stawione / swardoczo. Oto wam ieficze / ku iasnieysemu rzeczy tej okazaniu z iego dalszych słow własnych pokaze : y tego znać eźnie dowioda / iż nie ma iedno jamey goli nazwiśka. Przypatrzcie sie

cie sie pilno fol. 5. y 6. iako Gentilija opisuie / y co mu przycyja. *Gentilis.*
 ta / iako go y w czym strofuie y gani. Powiedaiac to o nim / iż tak poczał był reżyć, Ze w Bostwie ieść prawdziwa troycá [notate] nie tylko osob, ale teź y natur, abo istności rożnych : tak, żeby byli trzej bości, a wrecz ni duchowie, iłtoż liczbą od siebie rożni. *Philoponus.* Coteż przed nim Philoponus twierdził, iako Suidas y Nicephorus piśa. Ale widząc, iż tá troycá Bogow, abo trzej Bogowie, z piśmá s. żadną miarą obronieni być nie mogą. [Nota] Gdyż w piśmie nic cześćiey nie bywa powtarżano, iako to, że ieden tylko y sam ieść Bog, oprócz którego, przed którym, po którym, y z którym, nie ieść żgola żaden Bog inšy, przetoż pierwszą sentencyą odmienił, &c. Baczycieśi to prośie was pilno / iż on gani Gentilija we sentencya pierwsza / o niey to twierdzac / iż z piśmá s. żadna miara obroniona być nie może : to ieść w tym / żeby skutecznie Bog oćiec miał być przez sie y Bogiem y oycem : syn także Boży / żeby teź był w skutku synem y Bogiem : także duch s. żeby teź był w skutku Bogiem. Gdyż / iako dolożył sam z siebie / iednegoż tylko Boga samego / oprócz którego / przed którym / po którym y z którym / [notate, & admiramini] nie ieść żgola żaden Bog inšy. A temu / iż tá Troycá Bogow, żadną miarą z piśmá s. obroniona być nie może. Co gdy tak iasnie całymi rsty wyznawa : y rzecz ta tak śmie le y żrzelnie twierdzi / y ona sie iako heretycka brzydźi / (iakoż to / słufnie czyni / by tylko rozumiał dobrze co czyni.) Azaj teź ná sie lica tego nie zostawia / naprzodo / że daremne y niesprawiedliwe byly swary z Aryusem / starych Pátrefow okolo syna Bożego / goż wedle tych słow X. W. żadnego prawdziwie przed stworzeniem wśech rzeczy w skutku nie było / niż sie Jezus Christus z ducha s. poczał / y z dziewice Maryey narodził. A temu / niech sie poczuie / iż y sam wśytko to daremnie czyni y mówi / co iedno o rodzeniu y byciu syna Bożego / ieficze przed wieki / y potym przed Marya mowi y piśe / gdyż go żadną w skutku prawdziwie / procz samego iednego Boga nie było. ale sie to potym pokazowac bedzie. Potym / iż on oycas / syna / ducha / nie ma w skutku przez sie bedacych / y własności swey w rzeczy przez sie wytonywacych, to ieść / żeby oćiec miał kiedy vrodzić prawdziwie

syna / á syn też być z niego prawdziwie wrodzony. A co wiecey nad to: ale / iż to tak tylko na pozor / abo pod nietakim słow podobienstwem / ten Bog / który sam y jeden tylko jest / oprócz tego żadnego innego nie ma / czasem sie oycem / czasem synem y duchem nazywa. Ktorego potym skolm / Mateologowie Bógiem w trojcy iednym / abo iedna istnośćia troj persona okrzycili. O ktorey pisac X. W. czasem go zowie oycem / czasem synem / y tegoż też nazywając / Jezusem Chrystusem / twierdzi go być Bogiem onym Izraelskim. Który wedle niego / podawşy pierwey zakon Izraelowi na gorze Sinaj / potym / zstawişy się cżłowiekiem / na ziemi był widzián / zapomniál na ten czas pisina s. 13 Boga nikt nigdy nie widziál ani widzieć może / iako o tym piše fol. 48. Co wşytko (baczcie się wżdy w tym) nie może nazwiskowu / abo ojbie goley służyć / wedle tych słow iego / a le Bogu samemu prawdziwemu zakonodawcy. Ale to nástrone.

Cie X. W. us
i. et Gentes
wiał na si
cunt / o trzech
duchach / abo
bogach.

Naprzod / dżiwuie się temu / czemu X. W. Gentyliśa wśiał przed się / w tym opisanu Boga swego tróimcusięgo / żeby go tak na szych wystawił: á iż nie raczej Filopona / który przed nim był? Ale czemu iestćje nie raczej Hilaryusa? Który pisac de Synodu, mowi to / iż sie istność rodzi / y istności. A mowił to on / nie wedle mniemania / abo fantazyey w umyśle wymyśloney: ale o rzeczy skuteczney. Wierzac temu / że starşy Pan Patresani wşytkim / iż syn Boży był w skutku / który też czynił wşytko to co mu Bog oćiec rozkazował. A ten / nie moglić być wedle niego / y wielu przodków iego / iedno duch / a duch z ducha wrodzony. Gdyż co się z ciała rodzi / ciałem bywa / a co z ducha / duchem zostawa. Ale / czemu też w Chrystofoma nie weyşzał / trzech duchow wyznawácego? A o Chrystusie to twierdzące go / iż on będąc duchem przyjął ciało. Tomo 2. fol. 26. Co też twierdzi y Ambroży libro de ys quinićiantur cap. 9. Także Laktancyus: owa zgoła wşyscy co naprzednieyşy starzy. Jako Ignatius, Origenes, Iustinus, Tertulianus, Ireneus, &c. Ale czemu nie pamięta na wşytkie pierwsia po Apostolskich czasiech rychlo będąco zgrata? A nawet / na wşytko

cietau

cietau / wiec na Dyurnaty / Uşyaly / y wşytkie zgoła Bóg / toliki trądzneyşey wáşey Rzymşkiey rozmaite Sipurgaly: w których się to w skutku y w rzeczy pokazuje / iż macie nie tylko trzech / ale y czterzech będących Bogow / gdyż każdego z nich osobna chwalcie y wzywacie. A gdzieby y iako / chcećli / tedy wam y to okazuje / iesli się sami y z swoim X. W. w nabożeństwie swym nie czuicie / y co mowicie y czynicie nie rozumiecie? Abyście to iasnie y żrzetelnie poznali / że X. W. z pijaniem swym duobus, & pluribus scopolis, na affixus heret, że chcećli / haka iednego wolen / na drugi wpaść musi: á z tego się zaś zdzierając / trzecie go y czwartego nie chybi. Zemu przedsie wnieznac / przydzie / á bo spadşy / dół / który przed infymi / nie chybić. Bo wcho dzac / Filoponowego / Gentylişowego / grubego błedu / o trzech duchach. Ktorzy / iako twierdzi / pijniem s. żadna miara obronies / ni być nie moga: (a W. M. ty słowa iego pamiętawćie) / aże o to na haku Praxasowym y Sabelişowym zawiązi: á zwiierzchu go trzeci przyśka / nie trojce ale czworce / iako nie odbyty żołnierz / przed którym / niewiem / iako będzie mogli głowę podnieść?

Tuż tego co się rzekło dowodzić y okazać nie trzeba: iż X. W. nie chce mieć trzech duchow w skutku będących Bogow / ale woli mieć w bóstwie trzy osoby / abo raczej trzy imiona / na gole / przez się / osobna nie żywacie: bo gdyby w skutku były y żyły / tedyby nie czym infym iedno duchanu być musiały / ktore on zgoła / uż precz odrzucił. A nad to / powiedziál / to o nich / iż żadna miara / pijniem s. obronione być nie moga: czemu iá barzo rad / bo to prawda / by iá on też tylko rozumiał / y wedle niej wierzył. A iż on tylko / samego iednego Boga / mieć chce / oprócz tego / przed którym / po którym / y z którym / nie jest zgoła / iaden Bog infy (a iá temu wierze / o Bogu oycu / samym to rozumie / iac) / czym się / wedle zdania / mniemany / swey wiary / z iednego haka / który Gentylişowym zowie / zdzieta (a W. M. Mności / wi p. S. na to uż pamiętawćie) / a potym dopiero / iż na drugim wwiązi / obaczawćie. A to w tym / iż on / przac się / słowy Sabelişowego / heretyctwa: á Gentylişa / też precz / odrzucając / przed się

Papieinicy 4.
Bogow / iosa
chwala.

Jako X. W.
z haka / sie / ics
dne / zdzieras
tac / ná / drugim
awiaćie.

℞. Wulek nie
moje być iedno
Sabeltan abo
Gentylis.

abo Gentyliſem / abo Aryanem zoſtawa / a tak volens effugere
ſcyllam, incidi in Charibdim. Quia (ut habetur Pro. 10. v 24. quod times
ille, euenit ei. A iż to tak ieſt tedy to pokazować beda. Naprzod /
ſtarych Patreſow / ktorymi ſie zakłada / piſaniem. Potym / kato
liki iego po wſechnym opiewaniem / y nabożeńſtwa / każdożdziens
nego odprawowaniem. Trzecia / opiewaniem żywota / Ignata Lo
iole tatuſia iego. Czwarta / iego właſnymi ſłowy. A na piątym
mieyſcu / y to ieſc je pokazuje / iż on nie trzech tylko / ale y czterech
Bogow ma / ktorych / każdego zoſobna przez ſie wyznawa / chwa
li / y wzywa. Skład / y ſami to potym poznacie / że on / nie ſłuſnie
to inſym zadawa / zowac ie / heretykami / w czym ſam po wſy wla
gnał / beda nad inſie wietſzym / heretykiem. A zgola nie wie
dzac / na takim ſliſkim / a nad piałek ciekacy niepewnieſzym / ſun
damentie wiare ſwo y nabożeńſtwa beznabożne zaſadził.

Pierwoſia / Patreſowie ſtarczy / oni pierwoſy / to napewnieſ
ſia / tak trzymali / iż Bog oćiec / wrodził ſobie przed wſemi wieki
(wedle niektórych z nich) ſyná / aby przezeń ſwiát ſtworzył / y
wſytko potym czynil. A to (wierz mi temu) czynil Bog nie
mniemanym tak im ſpoſobem / ale ſtutecznie w rzeczy. Ktory
acj był Bogiem z Bogá prawdziwie wrodzony / iednak mu o
ćiec roſtazował y nad nim pánował. Tak dalece / że tej od niego
ciało piſe Ireneus lib. 3. cap. 6. brał gwierżchność oſadzenia Sodomy.
A to dla tego / iż oćiec pánuie y nád ſynem y nád duchem. Co gdy tak
ieſt / a zaż to gole nazwiſta / abo oſoby mniemane / y relacye filo
zoſwie non reales, ktoreby ſamemu tylko iednemu duchowi / Bo
gu ſłużyły? A zaż relacye y nuda nomina, gole oſoby mogły brać od
Boga gwierżchność odprawowania ſadu: Abo nad gołymi na
zwiſkami abo oſobami / dominatione dominabatur Deus pater, Bog o
ćiec pánował? Czego Ireneus nie tak z trafunku napisał: ale
tego / wedle wiary ſwey / potajnie we wſytkim piſaniu ſwoym do
wodził. Kládac oycá Bogá y ducha ſtutecznego / ſtutecznie ſy
nowi y duchowi pánuiace mu y roſtazuiace mu. A nie mowil on
tego / ani rozumiał / o tym ſynu / o ktorym mamy w nowym Te
ſtamentie / Ktory ſie poczoł z ducha s. w żywocie P. Maryey / y
Ktory

℞ trzech dus
chow ſtarczy pa
trejowia mieli

ktory ſie z niego wrodził: Ktory ſie ſtał z plemienia Dawidowego
wedle ciała Rzym. 1. v 3. abo z niewiaſty Gal. 4. v 4. ktorego
my wierzymy y wyznawamy. Ale mowil y piſał o tym / ktorego w
ſiebie z inſymi miał za Bogá z Bogá ſtutecznie wrodzonego /
wedle mniemania ſwoiego. Ktory / nie coć inſzego muſiał być /
iedno duch Bog / z ducha Bogá wrodzony: iako Cyprian / de Sina
e Syn aduerſus Iudeos, napisał / mowiac: Iż ciało páńskie, od Bogá
oyca nágwane ieſt Ieſusem. A to wedle tego / iż duch s. Ktory / nie b
ż / a pił, nágwany ieſt Bogu, Chriſtusem Bogá żywego. A tak wedle nie
go ſpiritus carni mixtus, eſt Ieſus Chriſtus. To ieſt / iż Jeſus Chriſtus
nie co ieſt inſzego, iedno duch / z ciałem zmieſzany. Przetoż y Chriſtoſom
iawnie piſe / iż Chriſtus był duchem, ale przyjął ciało. A Hilarius lib.
2. de Trin. mowi: iż oćiec y ſyn, podczás duchámi nágwáni bywáti.
Bog oćiec tedy / był záwždy y ieſt duchem / iako Pan Chriſtus
ſwiadczy / Jan. 4. v 24. Syn też / wedle ſtarych Patreſow / był
przedtym z poczatku duchem / ale ſie potym z ciałem zmieſzał / y
zoſtał ciałowietkiem. A iako wy y wáſy mowia wócieliſie. A pe
wnie też y duch / nie mogli być iedno duchem trzecim. A tak wes
dle onych ſtarych trzey byli duchowie / a nie ieden ſam: a tak też
bez wſego ſporu trzey bogowie / ktorych Patreſowie ſtarczy do
wodził / y przeciw drugim bronili. Gdy iedni chcieli ſyná mieć
z iſtnoſci wrodzonego / a drudzy ex non extantibus, to ieſt / z rzeczy
ieſc je nie badacych. Wicac iedni z ſercá oycowego / a drudzy z ſlo
wá wymowionego / ktore wyrzekłszy oćiec / dał mu moc y iſtnoſć /
aby w ſtutku Bogiem też było. Nad to drudzy o równoſciach
miedzy ſoba ſie cetáli / a drudzy to ſmiele / iż mnieyſy ieſt ſyn niż
oćiec wyznawali. Czego wſytkiego nigdyby nie czynili / gdyby
na iednym tylko ſámym prawdziwym Bogu przeſtawali byli.
Przetoż tej nauke te / z tych tam ſtarych wyczerpawſzy ℞. Po
wodowſti / chociaż tey też nie rozumie / ani wie co twierdzi / y cze
go przy / tak piſe w pierwoſym ſwoim chropowatym Wedzidle /
fol. 27. Iż tak był ſyn v oycá, iako lan był v Piotrá. Toć nie tria nomina,
nie trzy iakie gole oſoby / ale rzeczy ſtuteczne zoſobná żywiace: a
pewnieć ciała nie mogły być / ale duchowie. Czego ℞. Powo
do wſti

dowodzi ieficze znaczniejszy fundament fol. 24. zakłada tak o duchu s. piśac. *Achoiaj Bog oćciec y syn, y sirony bostwa s. tej ducha mi, wsakoj osobliwie te persone duchem s. zowiemy. Ale niech jedno X. W. weźmie przed sie Justynowe z Tryfionem dydem rozmo- wa / zdami sie iż to łączno pozna / iako on syna nie tegoż / ale drugiego Boga przy Bogu oycu znacznie opisuie / nie jednego w liczbie / ale dwu / a ieficze tego jednego onemu / z którego był w- rodzony wsluguiacego. Ktorego też Ignacyus podobnego czyni Dyakonowi wsluguiaczemu Biskupowi swemu. A co o nim wieccy piśel moje sobie w listkach iego X. Wuiet czytać. *Ad Ephesos, Smirnenfes, Philippenses.* Toż też czyni Tertulian de Trinit. fol. 613. y na in- szych mieyścach / toż y inszy oni co nastarży Patresowie. Dla cze- go y Augustyn po nich bedac y wedle pisania ich z przodku nie- co postepuiac / niź sie potym sprośna pólno mateologia wwis- kła / napisał też to. *Iż Bog gdy miał swiat tworzyć, bacjac, iż to iego maiełstawi namnięz nie przytalo, wypuścił, y siebie slowo, ktoremu by- tości wyciżł, aby iego kuswym posługam y tworzeniu swiata wzywiał.* A to też peronie idzie wedle Smirnenskiego Koncylium cap. 2. w którym tak stoi napisano. *Iestliby kto Boga Christusa, przed wieki sy- na Bostwego wsluguiacego oycu ku stworzeniu wszechrzeczy, nie wyznawał: niech będzie przeklęty. (niech się czuie X. Wuiet. Ktory to mowi / iż w trocy niemaż nic sluzebnego / ani wczynionego. fol. 130.)* Opuścjam Laktancyusa / z insym / Ktory to znacznie y syroko wywodzi: *Iż Bog na początku dwu duchow wczynił. Z których jeden głym to iest dyablem zostal, a drugi dobrym, ktorego Bog ku sprawam swym, iako oćciec syna wzywiał, y ten sie potym wcielł, &c. lib. 2. Dnina. Infit. cap. 9.* Ale inszych opuszczaiac to tylko mowi / iż X. W. nie- stufnie dla tey dumy na Gentylija z Filoponem ten kaptur he- retycewa o trzech duchach wewlołł. Gdyż oto starzy iego Pa- tresowie zdaroną przedtym tak wierzyli / y tak wyznawali. W- czym y on sam skutecznie wlgnał / iako w błocie / chociaż sie tego slowy przy / iako sie to wnet je połaże.*

Wtóra. Podźmy do P. ścielnego spiewania wafego pow- sedziennego: azajy tego w nim nie naydźmiemy: puficze ich wie- le imo

le imo sie / Pročnosti bogadzaioc: iednoy wafie Synodu Licen- skiego Patrem, iako ie wafy zowa / przed sie weźma. W którym tak mało nie na każdy dzień spiewacie iedni / a drudzy posęptem mo- witie. A w iednego Pana Jezusa Christusa syna Bostwego / one- go iednorodnego / Ktory sie z oycą wrodził / przed wfsemi wieki: swiatłość / z swiatłości: Boga prawdziwego / z Bogą praw- dźiwego [bacćcież / Jeć nie *tria nomina*, nie trzy imiona nie rela- cyo z relacyey: nie gołe też osdby: ale zgoła Boga prawdziwego / z Bogą też także prawdziwego.] Wrodzonego nie wczynione- go / spolistnego z oycem: przez Ktorego sie wyptło stalo: Ktory dla nas ludźy / y dla zbawienia naszego stopił z niebá y wcielł sie z ducha s. zc. Toć nie *Gentilis*: toć nie *Filoponus*. Tuż ieficze *su- chaycie* / y onego *Te Deum laudamus*, Ktoremu też gdy ie spiewacie osobna dzwońicie / je tak w nim / po wystowieniu Boga oycá / o synu Krzykliwie wolaćie. *Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti virginis uterum, &c.* To iest / ty synu Bostwy / badac wie- czynym oycowym synem / nie wdrygales sie żyworá dźiwieje- go / gdyś miał przyiać / dla wybawienia / estowieka. Ale o łosciel- nym wafym spiewaniu y seprantiu ná tym niech będzie dofyć.

Trzecia. Ignacyus też oćciec wafí Loiola (iako o nim piśe *Pe- trus Rabadeinera lib. 1. cap. 7.*) wafsemu X. Wuytowi iest ná odpor. Gdyż on záwždy bedac bárzo nabożnym / báwił sie nabożeń- stwem obelo trzech person przena swietcsey troycy: Káždy z nich osobna [*notate*] modlitwy odprawuiac. A iż oycá miał zro- dlem wsego bostwa / y początku inszych person: przeto też sa- mu napierwśo część wyrzadzal / onego chwaiac y wzywaiac. A gdyby ty persony gołymi w niego byty nazwistami / a nácojby ie chwaił / y onym sie Kádey osobna modlit. A gdyby ty záś byly rowne / a czemuż oycá miedzy insymy zwał wyptłego bo- stwa / zrodlem / y inszych person zacałem y początkuem? A tu też obacćcie przystouł gołym osobam / abo nazwistam / duchami / de- ni bogami nie bedacym / bostwa część wyrzadzac. Aleć wafí oćciec Loiola / piśal eos za księgi osobliwie o táismnicach troycy s. gdy tylko ieficze czytać y piśac wmiat / *lib. 1. cap. 7. fol. 42. vite illius.*

August. in
Que. noui Test
altera parte.
Quest. 48. To-
mo 4. fol. 734

Bo sie áz potym nie rychlo z początku Grammatyki wejść po-
czal. Ale y o tym dosyć. A toli to y stad baczyć możecie / iako stu-
snie Gentyliśa heretykuie. A iako temu to przyczytaiac y swe-
goć y wáfego oycá w to też wetkać musibłoto.

Czwarta. Aleć y słowa samego K. Wuyka licem sa nań. Gdy
to piśe o Chrystusie fol. 122. z listu Piotra s. Kap. 1. y 10. powie-
dać i; duch tego Proroki oswiecał. A iesliby / morwie wedle niego /
duchá pierwey nie miał / abo ráczey duchem też sam nie był: a iá-
kożby Proroki oswiecać był mogli? (choć iáż nie tak o tym Piotr
s. mowi.) A pewnie on tego (ia tak tuśe) rzec nie moje / o pier-
wsey / ani o trzeciéy perfonie / lecz tylko o samey wtorey / Ktora
też pospolicie synem nazywa. A tym wiecey to stad sie pokazu-
ie / gdy to ieszcze mowi / fol. 41. I; oćiec nie ma tego kćoby go miał po-
sláć, &c. Z których słow iego / zali sie gole osoby / relacye / abo
tria nomina, trzy imiona / iedney istności / abo w iednym bostwie
wystawia / a nie ráczey rzeczy, bogowie / abo duchowie w skut-
ku bedacy? A co wieśia / je przed sie miedzy nimi záwždy sie ies-
dna przednieysia y zacnieysia nad drugie znácznie wystawia:
Ktora iest oćiec posylaiacy / Ktory zaś sam od nikogo posylan nie
bywa. A syn iuz nie tak / gdyż on ma nad soba oycá / Ktory go po-
syla / &c. A to zali nie bedzie Gentyliśowe heretyctwo? Zali też
nie Aryánska skutka syna czynić mnieyszego niz oycá? A nad to /
iest ieszcze coś grubszego: gdy to piśe fol. 44. powiedaiac tego
Syná poslánego być ná swiat, nie ty ko od oycá samego, ale też y od ducha s.
Bo gdyć to on piśe / zali też tey równości / y tey takósci / (je tak
rzekł) Ktora opisuie fol. 50. tych swoich osob / Ktore wystawia /
w niwecz nie obraca: wnosiac mnieysiosć / nierownosć y ich inas-
kosć? Bo iuz nie moze być taki syn / iako oćiec y duch. A to mo-
wie / wedle świadectwa samego Pana Chrystusa / Jan. 13. y
16. tak mowiacego: J; ten wisthy iest Ktory posyla / mij ten Ktorego posyla-
w / &c. A tu / baczyć możecie / wedle K. Wuyka Oćiec y duch syná po-
sláli, a tak on też mnieyszy być musiał niz oni. A temu też ieszcze /
y to też / z oycá / syna y ducha nie tylko nie czyni golych osob / ale
też ani iednego samego ducha Boga / owšem trzech / gdy tak
fol. 56.

fol. 56. piśe / i; syn iest rowny podobny oycu, y taki iako oćiec (á to we-
dlug onego / Qualis Pater, talis filius.) Ale gdy ieszcze y tego dotká-
da fol. 78. I; Chrystus iest Bogiem prawdziwym / spolecznym z oycem. Po-
niemáż spolecznosć nie moze nigdy iednemu sluzić / lecz dwie-
ma / trzema y wiecey. A tak / iako Bog ieden v niego być nie mo-
ze / nie maiacy z nikim spólku żadnego / nie máiacy sobie podobne-
go y takiego / (iakoiego my wierzymy wedle Ezá. 44.) tak też á-
ni osoby / abo imiona gole / oycá / syná / ducha. Owšem muso być
w skutku bedace. A iesliż w skutku / tedy pewnie nie co inšego
iedno duchowie: á tak też y trzy Bogowie. Ktore sam raz slo-
wy swym stánowi / á drugi raz ie zaś odrzucá / á to gdy mowi /
I; troycá duchow pismem s. obroniona być nie moze. Ku Ktorey rzeczy
okazaniu / y to sie przyda / co z Justyná przywodzi fol. 127. mo-
wiać. I; oćiec Bog z istności swey Syná wrodził, y z teyże ducha wypuścił,
&c. Pytam tedy iako to uczynił? Skutecznieli y prawdziwie?
Czyl tak tylko wedle mniemania / abo słownie? Rzec tego nie
moze być słownie / mniemany m sposobem / bo by to bylo blażeń-
stwo iedno / ludere verbis, co z Justyná pokazano być nie moze.
Gdyż on w rozmowie swey z Tryfonem / bárzo áż nazbyt / ná to
sie wysadza / jeby okazał / i; nie ieden tylko Bog oćiec iest Bogiem, ale
też y syn, Ktory wšytko ná rozkazanie oycowskie czynil, bedac w liczbie
drugim Bogiem, á nie tymże co oćiec. A tak Bog oćiec z istności swey
(Ktora / wedle Lombarda, ani sama iest wrodzona / ani też rodzi /)
nie mogli wrodzić iedno istnosć. A iako istnosć iego nie moglá
być iedno duch / a ten zaś Bog / tak też y syn z niey wrodzony /
musiał być duchem y Bogiem. Czego iesli K. Wuyk nie pozwo-
li / tedy to nieprawda bedzie / jeby oćiec wrodzić miał z istności
swey syná / y z teyże też wypuścić ducha. (A tu też bacźcie to / i;
duch od samego tylko oycá pochodzi wedle K. Wuyka dowodu z
Justyna. A tym wiecey / je istnosć, iakom przypomional z Lombár-
da, ani rodzi, ani iest wrodzona. A tu sie też Mościwi P. S. zgodzie
iego namniey niezgodney / pilnie przypatruycie / przypatruycie
stateczności w słowach y w rzeczy / przypatruycie dziwnym her-
etyctwain w Których vlgnał po vřy / iako w iednym błocie. A

zatym dopiero y to poznawaycie / iż on iest nie tylko troycobojnym
 kiem / ale też y czworbojnym / ma iac nie tylko troycę duchow /
 ale też y czworca przez sie badacych y żywacych duchow Bo-
 gow. Czego ia stad naprzod dochodze. Iż on lamentuac y so-
 bie na ścianą wryskuiac / zaraz z początku przedmowy swey / na
 karcie X. ij. b. przycyła mu to / że sie on przez Lutry, Kaldwin / y
 Zwingliany, targnal na samego Boga w trocy iednego, y na Chrystusa
 Pana głowa kościoła, &c. Acorego Pana Chrystusa tamże rychło
 potym na drugiej karcie X. iij. Bogiem y panem wśytkich, przedze-
 go po prawicy Boga oycá, iako spólnego krolestwa y chwaly w jęziku y
 dziedzicá opisyue, &c. Żali tymi słowy / każdemu nieco rozumu y
 baczenia maiaćemu / świadectwá tego po sobie nie zostawił: iż
 on nie iednego Boga / nie trzech też tylko / ale wiecey ma. Już
 sie wam przedtym trochę z iego własnych powieści wklazał
 trocá perſon iſtota: ktora y tu (odrzućiwſzy ia pierwey słowy)
 znou wystawia / á to zowiac y wyznawiac Boga w trocy
 iednego / (y to iest ię bez iſtota /) przez ktorego wſady roz-
 mie oycá / ſyná y ducha. A wždy o to przedſie przy tey takowey
 trocy / wystawia iest ię czwartego (á rzec tego żaden nie mo-
 że / jeby to on czynić miał wedle człowieczeńſtwa tylko) Jezusa
 Chrystusa Boga y Pana wſytkiego / y ſpólnego dſiedzica (á pe-
 wnie też ſpólnego z trocy s.) chwaly y kroleſtwa. A tu niech
 ony dwa haſt obaczy na ktorych wiazł: ieden Sabelliuſowe-
 go / á drugi Gentyliuſowego herecyctwa. Gdyż / niecheli na
 Sabelliuſowym tkwieć / na Gentyliuſowym wiazć: á z tego
 ſie zdſieraiac / onego nie wydzie. A z nich ſie pewnie ścianem wy-
 myſlney ſpłolney filozoficy / człowieczeńſtwe / tu nie wa-
 jnym / niewiem iako wykrać. Gdyż to / iakom przedtym rzekł /
 cſlowieczeńſtwa / co o ſynu Bożym zowac go onym ſamym Bo-
 giem prawdſiwym / ſluzyc żadna miara nie moze. Wroſem z tych
 dwu haſtow gdy by ſie tym zedrzeć wſilował / trzeći go zwierz-
 chu przyćiśnie / że badſie miáſto trzech / iednego ſamego praw-
 dſiwego weraćiwſzy / miáſt mieć czterzech bogow / iakoz ich
 tak wiele ma z wami y Antychryſtem ſpólnych. Spominać tego
 nie chce /

nie chce / iako ſie wy y z oycem wáſym L. oiola nie troycę tylko /
 ale też y czworca bawicie / y w nie / á nie w Boga iednego wie-
 rzycie: ponie wáſy każdego z nich zoſobná / o oſobliwe też dary
 wzywacie y proſicie. Do tak w ſarſie ſwey / iako ia duchowna
 zowiecie ſol. 27. mowicie / y białe głowy. nawiecey omamione
 mowic wczycie. Oddawamci część y chwale o przeſławna y z wždy ſpo-
 kożna [to iest / podobno nie nigdy nie czyniaca] Troycę s. Wac-
 cieſ tu troycę / tho iest trzech zaraz ogulem y ſpólem w iedno
 zgmawatanych / to iest oycá / ſyná y ducha / ktorych / ia tak roz-
 miem / zowa tamże panem nawyſſzego maieſtatu / iakoby woy-
 ta wyſſiego prawa / ty ſłowa przydawaiac: Chwale cie panie
 nawyſſie maieſtatu (tam ſeminam ſi ſeminino trinitatem, hic ve-
 ro dominum in maſculino nuncupando, &c. &c. &c.) A potym zaś
 tamże mowicie / y mowic głupich wczycie: Tobie oycu, y ſynowi, y
 duchowi s. niechay bedze część. A tey ſwoiey trocy czynicie tamże
 Maſzy oycá naprzod wybránym ſkukkiem, ducha s. oblubienicá, á ná o-
 ſtátku Jezusa Chrystusa, (á nie onego tam przedtym badacego ſy-
 ná / ktorym przedtym Jezus Chrystus nie był.) mátká, ſol. 24. cho-
 ciaż tego Jezusa Chrystusa rozumiecie / abo czynicie Bogiem
 przedtym badacym. A to / gdy mu za to dziekujecie / ſol. 28. że ſie
 raczył / áć cſlowiekiem. Iakoby ſie kto kiedy cſlowiekiem badac /
 zſtawac miał cſlowiekiem. Do Apóſtol to o Jezusie Chrystusie
 ſie głoſno mowi / iż cſlowieć Jezus Chrystus iest poſredni-
 kiem náſym 1. Tim. 2. v. 5. A iestli Jezus Chrystus cſlowieć iest /
 iako y ſam to o ſobie Żydom powiedzial / Jan. 8. v. 40. á iakoz
 ten cſlowieć badac / mogli ſie zſtawac cſlowieć kiem? abo kie-
 dy to wždy było / gdy ſie zſtał ten cſlowieć cſlowieć kiem? Nad
 to / ſol. 11. tamże / czemu wždy Boga oycá oto proſicie, jeby y Bogiem ſy-
 nem, y y Bogiem duchem s. raczył przyći modlitwa, iestli trzech zoſo-
 bná Bogow nie maćie? A eżſto tamże w tey wáſey ſarſie to
 czynicie / że zoſobná kaźdey oſoby / o co oſobliwego / proſicie: iako
 ſol. 58. 59. &c. Ale też zoſobná ducha ſworyćiela ſol. 22. proſie-
 cie o to / jeby wam dal poznac oycá niebieſkiego y ſyná. A ſol. 58. tak
 ſie modlicie / y zwiedzione modle nie wieſcie náczynie modlic
 czycie:

Sárſa.

czytacie: Oycze niebieski Boże zmiłuj się nad nami: synu odkupicielu świata Boże zmiłuj się: duchu ś. Boże zmiłuj się, &c. Ażaj to nie trzey bogowie? Bo gdyby nie był iedno ieden / tedybyście nigdy nie wzywali iedno iednego: ale iż trzech macie / przetho każdego z nich zosobną wzywacie y onym się modlicie. Ale y tym trzem / każdemu zosobna / iakoś nie wfaiać do troycy się zaś zosobna po iedyntem wciekacie / gdy do trzech wyżsiej pomienionych ty słowa przydaćie: Troycy ś. iedyny Boże zmiłuj się nad nami, co tamże potym w Litaniy fol. 127. y indziej czynicie. A gdzieć się tak zosobna do każdego modlitwy czynia / a w nich / od każdego zosobna o sobie rzeczy żadaia / zali y tym samym iednego od drugiego nie dziela? Bo iesli by ieden tylko był (iako się rzekło) peronies by się onemu samemu tylko modlono / a iesli tej tylko trzey / tedy by samym trzem zosobna modly oddawano. Ale gdy nad to y czwartemu się zosobna modla: tedy do onych trzech czwartego przydaia. A tak nie iednego tylko / ani trzech / ale czterech macia y czterech wyznawia / chwala y wzywia. A tego czwartego ieszcze znacznie tamże przekładacie / gdy go podczias Bogiem w trocy rednym, (iako by kto rzekł między trzema / abo nad trzech osobliwszym y nazacnieyszym) a podczias tylko Bogiem wszechmogącym ktore mu się tej zosobna modlać y dziękuić wzywacie. Dziekuić za to miánowicie / że was przywiodł do poznania troycy wiekuiślej fol. 303. O którym też ono w hymnie czarowania kościoła / *Angularis fundamentum* zamykacie y śpiewacie w ty słowa: *Gloria & honor Deo usquequo altissimo, vna patri, filioque, inclito paraceto.* To jest / oddawiać część y chwale naprzód Bogu na wśe strony najwyższemu: a z nim wespółek oycu y synowi y duchowi zacnemu. A nie cżes rzezyje to? A maiać ich tak wiele / przed się wam ieszcze iednego nie dostawa pośrednika: którym / to napewnieysza / z tych pomienionych / żaden być nie może: gdyż ci w was są w iedney cżci y wadze. A temu / iż dla ludzi pośrednik nie może być iedno cżłowiek. Nie tylko iż tak pismo ś. 1. Tim. 2. v 5. świadczy / iż ieden jest pośrednik Bogá y ludzi cżłowiek Christus Iesus / który wydal samego siebie okupem za wielu. Ale iż y wasz Augustyn / y z inšymi toż też

twierdza.

twierdza. A zosobna tej Athanasius in *Expositione fidei ad Epictetum*, mowiać tymi słowy. Iż pan cżłowiek, którego Bog dał na zbawienie swo y / ony jest, ahy był początkiem drog: abowiem przez tego przystep mamy do oycá: abowiem on jest drogá, która nas prowadzi do oycá. Ponieważ drogá, coś iest cielesnego, co wżrokowi podległo, która iest on je to Pan cżłowiek, &c. &c.

Alle 13. Wnieł wiele rzeczy twierdzi / y tych że zaśie przy / nie rozumieć ich iakoby przystało wedle Boga / a to ośoio swey troycy y personiey: raz ie prawie tracać / że by mogli Bogá samego iednego zachować: a drugi zaś tyż persony objywiaiać y Bogi z nich czyniać: y każdemu się z nich zosobna modlać / a przed się ieszcze y imo ty Boga wiecijnego wszechmogacego wzywaiac. Wiec raz Bogá oycá takun samego czyniać / (iako się y z Ignatá oycá W. M. pokazato) który iest początkiem y przodtem Bostwa synowego y duchowego: a drugi raz zaś / zdarzył to z oycá / syná w to obloczac: iż on iest sam tym Bogiem, przed którym, po którym, z którym y przy którym Bogá żadnego inšego niemaś. A iż to czyni / y między ludzi rozstawa / cżego oni pierwszy starzy Patresowie nie czynili / y po nich drudzy / chociaż też y oni bliadzi: iednak tak o Bogu wczajoch / iako wczaj X. Wnieł heretykowali: tedy y X. Wnieł a z drugimi zdawna heretykiem na wśe strony wczynili. A to mu dawno / iako się pokazowalo / odiali / co o nich napisal / żeby nie tylko oni / ale y wszytet świat tak zawždy trzymać y wierzyć miał / iako on: co się nigdy z prawda nie zgodzi. Żaczym też sam w tym wszytkim zostawa co na inše niesłusnie wewlec wsiłował. Wśatój wy to Mosciwi P. S. wszytko na wszytki strony co się wam tu przekladało do serca przypuszczajcie / y iako mo drzy / roztropnie rozsudzajcie / słusnieli to X. Wnieł czyni. A k temu go y o rozwiązanie tego (ale nie śłolna filozofstwa śtuka) wpmnić / co napisal fol. 107. y 108. mowiać tak. Iż Christus będac na świecie, troycy ś. opowiedal, y krzćić kazal w imie oycá, y syná, y ducha ś. Abych to y ia wiedzić mogli / iako to on troycy opowiedal / sam będac onym Bogiem Izraelskim oprócz którego niemaś Bogá inšego. A temu byli też y on sam w tey trocy / ktora opowiedal:

J a ieslij

a iestliż tej tym opowiadaniem chwaly swej szukał: gdyż iż z Now
 samego pana Chrystusa to wpatruie / iż on nie w imie swoje przy
 sędzi / ale w imie Boga oycy który go posłał: ani chwaly swej
 szukał / y wola swoje czynił / ale oycy swojego / którego opowiedał
 y zalecał / a nie iaka troyce. Jan. 5. v. 30. 31. 43. 47. v. 10. 17.
 18. 28. 29. 48. v. 26. 28. 29. 40. 42. 50. 54. 410. v. 25. 26. 27. A
 nad to radbym sie y tego od X. Wuyka nauczyć / co wždy to iest iá
 bostwo, którego sa trzy osoby, o których często mowi: które tej iá
 świadectwo wydały o bostwie Chrystusowym, iako piše sol. 72. com
 przedtym na koncu Kap. 7. polozył. Proše ieficze / abyście tezy w
 ty słowa tego lepiej weystrzeli / którym tamże wypisał. Ze Chri
 stus Syn Boży prawdziwy on Bog Izraelski, oprotz którego inšego nie maš
 Boga, Cc bedac oto takim Bogiem je oprotz niego inšego niemaš / a
 wždy przedsie iest synem Bożym. Co to wždy iest za Bog którego
 iest synem? bedac sam Bogiem oprotz którego Boga nie maš
 żadnego: a to k temu / że mu przedsie iakieš trzy osoby bostie
 daia świadectwo: bez których świadectwa / pewnie być nie mo
 że: boby daremnie bylo świadectwo ich. Ab / gdzie on y iako przed
 nimi, y przed tym Bogiem którego iest synem, bedac mógł być tym Bo
 giem, oprotz ktorogo, przed którym, y z którym, niemaš inšego Boga? A
 nad to ieficze / y tego mi tej dowodu potrzeba / skad on to ma co
 piše tamże / że by trzy osoby przy krzyżu o bostwie Chrystusowym świad
 cżyły: a k temu / iesli on teź bedac sam onym Bogiem / iako sie nie
 raz powtarzalo należał w czym do nich. Imo to ieficze kto wždy
 z nich wierzył / (a wierzcie / ni jeć sie o tym nie darmo pytam)
 onyli trzy osoby ktore mu świadectwo wydawały: czyli on /
 ktory ie teź bedac na świecie opowiedał? Ale y tego nie woiem /
 iesliż on opowiedał / iesliż teź troyce s. r. czyli to ony są / a troyce?
 Twa et / miedy tego imo sie nie puszczaj / ale mi to po prostu bez
 skolney zos / sklyki / z słowa fezyregu Bożego pokazuje: iesliż z tych
 wszystkich / tak y ował wystawionych / pomienionych / opisyanych /
 osob bostwa iednego / y Chrystusa syna Bożego prawdziwego /
 oprotz którego Boga niemaš inšego / moze być Bog ieden / w
 iedno slany / oprotz którego by / przed którym / z którym / y przy kto
 rym iuz

rzym iuz wiecey Boga żadnego nie bylo prawdziwego. Wo ia /
 prostakiem bedac / to wpatruie: iż z tych wszystkich / tak y ował o
 pisanych / a nie wiem by nie raczej pogmatwanych / nie wiem je
 by mogli być Bog sam iedny y prawdziwy: który by sam byl Bo
 giem y oycem Pana Jezusa Chrystusa / iako pišmo s. mowi. A
 to mon te / wiela przyczyn / wšakże zosobna dla tchych samych
 słow / ktorim troche wyżej spominal: je ty osoby / X. Wuykowe
 a przy nich Christus Bog Izraelski / iest przedsie v niego nie
 tych trzech osob synem / bo tego ile baczyć moze on sam nie twier
 dzi / ale iest Bozym synem / 2c. 2c. Czego ciekawiac / iuz tu koniec czy
 nie czajcie pierwszej tego mego o Bogu ogulem pišania / opu
 feżajac wiele rzeczy dla krotkošci. Czego wy iednak imo sie nie
 puszczajcie / owšem tym pilniey we wszystkie wgladajcie: a
 prawda bez braku komu nalezy przyznać.

KAP. IX.

Wtóra część rozbierania osobnego o bostwie syna Bożego na niektore przednieyše wy wody y dowody X. Wuykowe.

Jzby podobno / Mościwi P. S. obiedliwym / a nigdy
 nie wywikłanym X. Wuykowym / błedom / Poniec nale
 żiony być nie mogli: za takim iego frogim wwikłaniem
 sie / antychrystowej ordy skolnych / matcologow / z po
 ganških filozofow zebranych przedšim / z grzebiánim:
 przetoż / dogadżajac krotkošci / a ludšiom teź prostym folgujac /
 ktorzy sie przedšim wá tego zgrzebi nie tykali / ani ich świadomi
 so: wymyslelem / iako bedšie moglo być na krocy / tego nie ktorych
 dowodow / prawdziwie nic nie dowodzacych / dotykać / wiecey
 nij ie / iako godne są / cale rozstrzosać: a to k temu koncowi: je
 bym teź W. M. in specie, zosobna ty błedy iego tak pokazal / iá
 koscie iuz niektore z nich in genere, wobec ogulan / przelożone ba
 czyli. Jesliż tylko W. M. na oczach / y na wzrozu / k wpatrujeniu
 J 2 ich / nie

ich / nie schodzi: chociażżeście się wy teraz / nad wyszycie powieś-
 chnice Rzymisticy nauczyciele wynieśli. A iżbyście z samych
 słow wafego X. Wykła do tego przysć mogli / oto się starać be-
 da / że bym to wam pokazywał. Gdyż on / wyiawiszy niektóre sło-
 wa z Pawła s. 1. Tim. 6. v. 20. które napisał fol. 25. chlubi się z
 wyrozumienia pisma s. chlubi y wykładem tego: a to wedle
 Kościoła wafego powieśchnego Rzymistkiego: y obiecuie to / iż
 ma pisać s. wykladać strzegąc się *prophanas vocum inuantes*, spro-
 snych głosów nowości. Czemu iesliż dosyć czyni / ia potrofię po-
 kazać wchodząc rzekomo słowek niektórych / słowu Bożemu nie
 tylko nie znanych / ale też y przeciwnych: iednak nie czego in-
 szego fortytarzem został / iedno y słow y rzeczy pisanu s. przecie-
 wnych. Jako / troycy / iłności / person / równości / spoliśności / y
 niewiedziec czego tyle / a to mówiac o Bogu. Jak by ty wysz-
 ki nie miały być *prophanas vocum inuantes*, to iesť / sprośnie sprośno-
 ści / że tak krotko / i zete / abo iako bżyma słowa Greckie Pawła
 we / trojnomowości. A gdyby y iako temu zabiegat: iuzem
 to y przedtym pokazywał: iako on pisał fol. 26. 27. a to tym spos-
 óbem. *A ponieważ wyszycie pisma iasnie o tym świadczy / że tylko ieden
 sam iesť Bog prawdziwy / a nie dwá ani trzy Bogowie / przetoż się tu oso-
 bnymi dowodami / rozumieć to dawa / iż ich pelne są iłdny / i skła-
 nych też poganskich a nie Chrystyanistich mateolozow / przeciw
 Aryanom / o iedności natury y iłności boskiej bawic nie będziemy. Ale
 prosto tego dowodzę poczynem / czego tak Aryanowie / iako y Samosáte-
 nowie nie wierzą: że Pan Iezus Christus syn Boży / iesť on Bog prawdziwy /
 Bog Izraelski / tenże co y oćiec.*

Czym zamitnawiszy Kap. 4. zaraz Kap. 5. ołazuie porzadek po-
 stepku swiego / to iesť / iako tego dowodziec chce / iż to prawda
 iesť (choć iaz też nie iesť) co iako fundament rzeczy swey zalożył /
 a iż to czynic chce / y ołazac dšiewieciokrakimi dowodami / z. 3
 których zaraz trzy ostateczne ia zgoła precz odcinam. To iesť /
 siódmy naprzod / który z ęycow y Doktorow bierze. A czynie to
 dla tego / iż sie om tat rownie zgadzaia / iako X. Wiele z nim y
 3 jób.

Odruccenie
 truch X. W.
 dowodom

3 jób. A temu / iż ia rzeczy z nich przeciwno X. Wykowi pota-
 zac moze: iakom iuz też po części nakrotce pokazał. Ponieważ
 oni starzy / a rychlo po czásiech Apostolskich badocy / nie tak v-
 czyli / iako oni co potym po nich byli / ani tak iako teraz wczá dwos-
 rzanie y iurgielnicy antychrystowi. Potym / odrzucam tej osiny
 dowodiego / iako y nie w sprawie słowa Bożo^o zbawienney nie-
 ważny / y k temu nie zbożny: a to dla tego / iż y sam Pan Christus /
 y Apostolowie / nigdy nie Sibilami nie dowodšili / chociaż Si-
 bile przed nim były / ale tylko pisiny s. Prorokimi. Także ieficze /
 odrzucam też y dzieł wiary / przeto / iż w sprawie tak wielkiej / nie
 stoi / że wyszycim podporami swymi / za iedne fige / gdyż y bierze
 od cudow Kościoła swego Rzymistkiego / który iesť antychrystow.
 O których cudach tego / znacznie Pan Christus opowiedat / gdy
 ono mówił / iż miało nastac wiele fałszywych Prorokow y Chris-
 tufow / którzy cuda czynic mieli / ku omamieniu y zwiedzieniu /
 nie tylko popoľstwa / ale by to možna rzec / y wybranych. Mat.
 24. v. 5. II. 23. 24. A Pawel s. zgoła też to powiedzial / iż Bog
 miał dac skutek biedu / żeby klamł wu ludzie ci wierzyli / którzy
 miłości prawdy nie przyieli. A zgoła to o antychryście opowie-
 dział / iż przysćcie iego miało byc podlug skutku satánstiego / z
 wśelaka mocą y znałi y cudami klamliwymi / y z wśelakim oma-
 niem niesprawiedliwosci / z. 2. Tess. 2. v. 9. 10. II. z. 6. Otoż
 ia / iż mam pisma s. Ewangelie / sprawy y listy Apostolskie / które
 są cudanu rozmaitym zalecone y wtwierdzone / tak Christuso-
 wymi / iako y Apostolskimi / tedy na tych samych przedstaw: a
 oprocz tych y Antola z niebá / co inšego opowiedaiacego / ani słu-
 cham / ani mu w śiebie wiary dawam. A tak / ty trzy na stronie
 odlożył: na inše przednie y se pocześci odpowiedac beda. Nie
 ije bym sie wyszycim / y każdym osobná parac miał: bo by to wiele
 kie księgi wrodšilo: ale po iednym tylko / abo nawiecey podwu
 abo trzech / z każdego osobná rozdiálu wywody wyiawiszy / o-
 statek wam ku wrazeniu zostawie. Bom te^o perwien je to y sami /
 z pólnoych wafych nauk / dobrze wiecie / iż gdy rzeczy które / cho-
 3 jób.

ciąży sie ona namocniejsza zdala / moze być fundament zbity / a chociaży też y z miejscą tylko swiego ruszony : że za tym rzecz / ona wsięka / spadać musi / ktora na nim zbudowana była. A temu też y to nie watpliwa / non bene iactis fundamentis, C. i. z nie zalozywszy fundamentu dobrego. Mat. 7. v. 26. ostac sie nie moze / co by siekolwiek budowalo.

K A P. X

Przedmowa
X. W. do
wod o bóstwie
Pana Bożego.

Fundament tedy naprzemiejszy wszystkich dowodow swych zalozyl X. Wuiet fol. 28. w rozdziale o tymi slowy mowiac tak. Naprzod tedy znieśmy ty pisma, które w starzym Testamencie mowia o jedynym y prawdziwym Bogu Izraelskim / a w nowym Testamencie o Pana Chrystusie sa wylozone. Ktory dowod nie ma odpowiedzi. Abowiem sklad powne okazanie: że Christus jest on jedyny, a prawdziwy Bog Izraelski. Tak tedy czytamy w 4. kńgach Mojzysowych. Num. 24. v. 5. Mowil lud Zydowski na puszczy przeciw Panu y Mojzysowi, y rzekł: Czemuz nas wywiodł z Egiptu, abysmy pomarli na puszczy? Nie maś chleba, nie maś wody, C. I przetoż wypuścił Pan na on lud smętny / a y ogniste weze, C. Tu [prowadzi daley X. Wuiet rzecz swa] że mawia wsięki, iż rzecz jest o prawdziwym y nazwyjszym Bogu, ktorego sami Zydzi znali, y Nowokrzęscy, C. maia to za pewna, że Bog Izraelski jest prawdziwym Bogiem, a iż ten jest sam otec, [y przysiać tu X. Wuiet to wnieśnienie.] Lec; Paweł świadczy, że Christus jest onym istym Bogiem, ktorego zydzi kuśili na puszczy. Bo tak mowi. 1. Cor. 10. v. 9. I nie kuśmy Chrystusa, iako niektorzy z onych zydow kuśili, y od wezow pogineli. [y ztod czyni X. Wuiet to zamknięcie.] A tak Christus y jest onym Bogiem prawdziwym Izraelskim, a prawie jedynym y tymże Bogiem. co y otec; był pierwszy niżli sie wedle ciała narodził y panny czystey, etc. [Odprowadzyl tak X. Wuiet ten swoy wywod fundamentalny / a iż zaraz wderzyl w Nowokrzęscy / a to tymi slowy.] Nowokrzęscy na ten dowod tak odpowiedzia: że sie slowa Apostolskie tak rozumieć maia: Nie kuśmy Chrystusa, iako oni zydzi kuśili Boga swego. A jeć to wielka śmiałość, przydawać to do słowa Bożego, co sie komu widzi. Bo tego nie mowi Paweł, ale mowi, jebyśmy nie kuśili Chrystusa / tak iako oni zydzi kuśili, rozumiey tegoż Chrystusa: bo ca o innym Bogu, żadney

1. Kuśmy
Christusa.
1. Cor. 10.

gmiánki niemiasz. Czego jest; je tym wiecy porwierdza, kiedy troche wyjszy iasnie świadczy, że Christus y Mojzysem y zydzi był na puszczy (według boswa) Pih, mowi, wsięki y duchowney opoki, ktora sła ja nimi. A ta opoka był Christus. Tamże v. 4. To jest, oni zydzi na puszczy pili wode z opoki plynaca. Lec; opoka ona nie była materyalna, ktora by swa moc a pierem dawala: ale była msa niewidzialna, y duchowna opoka: ktora przy nich gawse stala, y nastadowala ich, y wsiękich im potrzeb dodawala. A ta opoka był Pan Christus. Takci to miejsce Doktorowie wsięki y wykładaia: y trudno by miał być iaki msi wykład wymyslony.

To macie Mościwi P. S. wlasno y całe słowa fundamentalnego dowodu waszego X. Wuiet: słuchaycież tej prośba ciera / a obaczaycie (gdyscie przedtem obaczac / a nie chcieli / a bo też nie umieli) iako wiele jest w nim rzeczy / ktore sie prawdziwie sprzeciwiaia: a iako sie też / przeto / na placu żadna miara zostac nie moze. Abyście z obaczenia tego jednego / drugie sami / iako sa warowne poznac mogli. Naprzod tedy obiecun X. Wuiet znieś ty pisma / ktore w starym Testamencie mowia o jedynym y prawdziwym Bogu Izraelskim: a w nowym wylozone sa o Panu Chrystusie / zc. Wzial przed sie wasi X. Wuiet rzecz trudna / a koniecznie tako / ktorey nigdy tymu świadectwy / ktorych ieden naście polozyl / nie dowiedzie: (choćaj dojść bucnie / tego dolozyl: iż ten dowod nie ma odpowiedzi: ale wy tego doznacie / ięslize nie ma) a zwołaszć / gdy on dowody swie ku temu koncowi kieruje: jeby z Boga oycy jedynego y samego prawdziwego Boga Izraelskiego / a z Jezusa Chrystusa cziowieka posrzednika naszego / wczym iednego a tegoż iętego Boga. Co żadna miara być nie moze: iako się tuj pokazowalo / y iępcze pokaze. A wczym tego nie moze / dla świadectwa Boga oycy samego: potym dla świadectwa Chrystusowego y Apostolskiego: ktore / tego nigdy nie monia / jeby Bog o. iec; on sam iedyny y prawdziwy Bog Izraelski / a Pan Jezus Christus / był iedynym a tymże Bogiem. Ani też tego osobna o Panu Jezusie Chrystusie świadczo / jeby też on sam miał być onym iedynym y prawdziwym Bogiem Izraelskim / tymże co o

Odpowiedz
na ten dowod

ciaci

ciec. Tęgo też y starzy oni przedmieszcy Patrejdowie / ktorými sie niesprawiedliwie ścyczył X. W. nigdy tak grubie y bezbożnie nie mówili / iako sie już poniektad pokazało / y iefcje na swym muezscu krótko pokazuje. Abowiem Bog sam / iuz y pod nowym przymerzem / tak o Panu Jezusie mówi: Ten jest syn mój namiluyłszy / w którym sie mnie ulubilo / tego słuchajcie / Mat. 3. v 17. a 17 v 5. a 2 Piotr. 1. v 17. A tego nigdy nie mówił: Ten jest onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / tymże istym co y ja. A temu / mówi o nim v Ezaiasza Kap. 42. v 1. Jako y Matheus świadczy / tymi słowy / Bog sam. Oto sluga mój / ktoręgom obral / umilowan mój / w którym sie sobie ulubila dusza moja. Poloze ducha mego na nim / i c. i. Mówi Bog on Izraelski iedyńy y prawdziwy Bog y oćiec / o synu swym Jezusie Chrystusie / oto sluga mój: a tego nie mówi: oto ten syn mój / jest onym Bogiem Izraelskim / tymże Bogiem prawdziwym co y ja / i c. Innych wiele takich świadectw w pismach a wyrażonych / zamiecham y wspominać. Wo y samo iedno Boga kłamać nieumiejącego / godne jest aby mu wieccy wierzone / niż tysiącowi pletliwym waszego X. Wyuka dowodom / Bogu sie sprzeciwiacym / y imie s. tego liacym / y Chrystusa Pana hanbiacym. Ktory pan Chrystus / nie tylko sie iednym a tymże Bogiem z Bogiem onym iednym y samym prawdziwym oycem swym / nie czynił: ale sie też ani z nim zrownał. Co sie iasnie z samego słow y wyznania pokazuje: Ktore tak / tak o pod przysięga mówi: Amen / amen powiedam wam / nie moję syn [notatę, syn / a nie człowieczeństwo] sam od siebie nie czyni / iestliży nie widzial oycá co czyniącego. Abowiem cobykolwiek on czyni / toż także y syn czyni. Wo oćiec miluje syna / y wświeso mu wkazuje co sam czyni: y wkazuje mu wietśe wejny / i / aby sie wy dziwowal. Jan. 5. v 19. 20. A potym iefcje tego tamże v 30. dokłada / mówiac: Nie moge ta od siebie nie czynić / iako słyśe sędze / a sęd moy iest sprawiedliwy / i / nie sukam wolky moicy / ale wolky tego ktorę nie poslal oycá. Ktorego oycá na innych miejscach panem nieba y ziemie. A Bogiem swym nazywa Mat. 11. v 25. a 27 v 46. Jan. 20. v 17 y o tego sie / a nie o swa chwale stara / Jan. 7. v 18. a 8. v 50. 54. Konego wzywa / chwali y modlac sie mu przed nim / nie tylko

na kolana /

na kolana / ale też y na twarz swo / wpada. Jan. 17. Luć. 22. v 41. Mat. 26. v 39. Mar. 14. v 35. A tego nigdy przed nim Bog oćiec nie czynił: coby powinien byl także czynić / gdyby to prawda byla / co X. Wiele baie / iż Jezus Chrystus iest tymże Bogiem prawdziwym onym Izraelskim / tymże co oćiec: abo / iako na innych miejscu pisze / rowny iemu / i c. Jest innych wiele tym podobnych / ale nnie y na iednym samym dosyć / gdyż y iednego samego / Ktore poslo z wst iego / y brany piekielne nigdy nie zmoga. Prawda to sama o sobie prawdziwie powiedziala: przetoż też od kłamstwa ludzkiego zwycięziona być nie moze. Mocny to fundament / warownie zalożony / przetoż sie na placu zostoi: skłolna go Bosistyka nie podwroci: że sie Chrystus nie czyni / onym Bogiem prawdziwym Izraelskim / ale tego synem. Iż też nie czyni coby sie iemu podobalo samemu / ale co sie podobalo Bogu oycu iego. Rownym sie też iemu nie czyni / ale przed Bogiem oycem swym wniżył / y iemu aż do śmierci krzyżowej postusiny byl / przetoż go też Bog y oćiec tego zacnie wywyższył: cjes goby ten / to iest syn Boży Bog on Izraelski nie potrzebował / a on by też to iest Bog oćiec nie czyni / gdyby Chrystus syn Boży / byl onym Bogiem Izraelskim prawdziwym / a tymże co oćiec / gdyż by to tak iemu / iako y Bogu oycu iego zároveň stuzilo: co nigdy pokazano być nie moze. Abowiem tu y niezbożna kommu nicacya / idiomatum placu nie naydzie / musi prawdziwie wstąpić. A przetoż nia / przeciwnicy prawdy / niech gaby zámtno y umiltno.

Alle iuz słuchajcie Mościwi P. S. co też Apostolowie o tym mówia: nie gmatwaiac / tak iako X. Wiele Boga oycá / z synem iego Jezusem Chrystusem człowiekiem / pośrednikiem naszym 1. Tim. 2. v 5. Ani go też czyniac onym Izraelskim Bogiem / ale mejem od niego poslanym / moca y duchem s. pomazanym / a cżcia y chwala wkoronowym / i c. Luć. 24. v 19. Dzie. 10. v 38. Heb. 2. v 9. i c. Jako ono y Piotr s. do Żydow mówi: Mężowie Izraelscy / słuchajcie tych powiesci / Jezusa onego Nazaretzkiego / [Notate iż nie mówi Boga onego Izraelskiego] mejá od Boga okazyne

A go v was

1. Boga samego świadectwo o Panu Chrystusie.

2. Świadczenie o sobie.

Świadczenie o Chrystusie.

go v was dżiwam / y cudam / y známony / ktore czynil Bog przez nich / 16. Dzie.
 2. y 22. ktorego Bog wzbudził samordowanego: tamże y 24. 32. Kto-
 rego też / tenże Bog oćiec tego / wejźnił Pánam y Chrystusom: tamże y
 30. A potym niżej Kap. 3. y 13. tak o tym mowi: Bog on Abraham
 mow / y Jisákow / y Jákobow / Bog oycow nájszych wniełbil Jesusa siná swes
 go / 16. A iż ten syn Boży nie jest onym istym Bogiem Izraelskim /
 tym co oćiec y duch s. tedy y to słowy tymi / tamże y 22. okázuie /
 tak mowiac: Moyses mowil do oycow / iż Protoká wzbudzi wam Pán Bog
 wáśi / bráćciey wáśey iáko imnie / 16. A potym záś niżej Kap. 4. y 10. 11.
 12. dokláda / rzeczy te objaśniaiac / Wiech wam wśm bedzie iáwno / y
 wśionu ludowi Izraelskiemu / iż przez imie Jesusa Chrystusa / Masarskiego /
 ktoregoście wy wkrzyjowáli / ktorego Bog wzbudził od umártych / 16. A po-
 tym iefczie przydáie dáley mowiac: Teni jest kámiem on wigárdzony od
 was budownikow / 16. y záś: A niemáśi w iádnym innym zbáwienia. Abos
 wien tej nie máśi imienia imiego pod niebem ludzjom dánego / przez ktore po-
 trzeba nam być zbáwionymy. A Kap. 5. y 30. 31. Bog oycow náśich [No-
 tate] Iż Bog oycow / to jest Bog Izraelski / ktory też jest Bogiem
 y oycem pána Chrystusowym / wzbudził Jesusa / ktoregoście wy zábili /
 záwiesiwśy ná drzewie. Tego spráwce y wybáwiciela wywysył Bog práwica
 swa / iebý dal wśnámie Izraelowi y odpuszczenie grzechow / 16. A iż to wśy-
 to niektory inśy Bog iedno Izraelski / ktory jest Bogiem y oyc-
 cem pána Chrystusowym czynil / oto tego y Pawel s. dokláda
 tak mowiac. Dzie. 13. y 16. 23. 32. 33. dowodzac tego / iż Bog on
 Izraelski wedle swych obietnic wzbudził / nastenia Dawidowego Jesusa / iebá-
 wiciela / 16. Ale opuszcziac inśyich świadectw wielkość / to rzeczy
 te zámykáiác mowie: Iż sie x. Wueł barzo sprosnie ná tym my-
 li / iebý Jezus Christus syn iedyny y namleyśy Boży miał być
 onym to Bogiem Izraelskim / a tymże co oćiec y duch s. Bo z iás-
 ka on to smálostia / bez iásnego świadectwa słowá Bożego /
 piśe / z taká y ia to y máje y wygladzam / máiac po sobie wśytko
 piśino s. bez śkolnych filozofskich wywodow y dowodow ścizy-
 rze y po prostu o Bogu / y o Jezusie Chrystusie synu tego mo-
 wiace. A iesliż by sie x. Wueł chciał przy swey powieści zosťá-
 dicat textum, niech / mowie / przywiedzic / z iedno pewne / iásne y
 po prostu

po prostu mowiac świadectwo / ktoreby tak mowilo / iáko on
 mowi / że Jezus Christus on namleyśy syn Boży / iesth onym
 prawdziwym Bogiem Izraelskim: a iż tenże sam przytomno-
 scia swa był ná puścizy z Izraelitami: a iż go tam oni włásnie
 samego kuśili: a ia mu placu wśtápie. Ale záś / gdsie tego otwo-
 rzyście nie pokáże / a tymi śkolnymi / Bogu obmierzlymi lapácz-
 kami narabiác bedzie / zá fráśke ie ia powáże. Bo ná takie zgrze-
 biane powrozki / ku wiozaniu rzeczy powáżnych namniey sie tes-
 mu zdobywác nie trzeba (ná iákie sie śtád y z owad wáśi x. Wueł
 iek zebrał) kto po sobie ma piśino s. iásnie o tych rzeczach mo-
 wiace. Ale iż on tego nie pokáże / iebý tak kiedy oto mowilo / iż Je-
 zus Christus syn Boży / iesth onym Bogiem Izraelskim / 16. Prze-
 to niech nie dżiwuie / iż mu nie wierzymy: a ktemu / iż ten dowod
 iego iáko nieprawdżivy y niezbożny odrzucamy. Bo gdyby to
 wziął był przedsie / y tego dowodził: iż cokółwiek iedno iest pi-
 śiná stárego Testámentu / tak otworzycie / iáko y pod rozmáitys-
 mi podobienstwy y figurami o Mesyáśu obiecowánym mowias
 cego / że to wśytko nie komu inśemu sluzj / wedle okázania piśin-
 nowego przymierza / iedno samemu Jezusowi Chrystusowi z du-
 chá s. poczetemu a z dżiwice Máriey wrodzonemu: tedy byśmy
 nie tylko rzeczy tego pochwalili: ale byśmy też z nim oney obron-
 cianu sie przeciw stárym y nowym żydom znácznie pokázali. Ale
 iż przeciwno tey y wśytkiemu piśinu s. wziął przedsie / a to chce
 z Jesusa tego / wejźnic onego prawdziwego Boga Izraelskie-
 go / ktorym iest sam Bog oćiec. przeto mu bład iego y záwiedzic
 nie musí być pokázane.

Ale iuz też sluchaymy x. Wuykowe / wyvodu / ktory tak Wuywod x.
 eoczý. Zydowie kuśili Boga Izraelskiego prawdziwego y náywyjśzego ná w. przedmuy-
 puścizy. Apostol Pawel / Boga tego ktorego tam kuśili żydowie / Chrystu. śy.
 sem náżywa. I. Kor. 10. y 9. mowiac: ani kuśimy Chrystusa, Cc. Prze-
 toż Chrystus iest tym Bogiem prawdziwym y náywyjśzym, a práwie iedy-
 nym a tymże Bogiem co oćiec: y byl pierwey niź sie wedle ciála národził g
 Pánny cizstey.

Tak rozumiem o W. III. Mościwi P. S. iż mi to przyzna-
 R 2 cie / se nie

cie / że nie tylko *totum complexum*, ale też y słowa własne X. Wypowiadanie są w tym wywodzie krótko włożone / a tak uż też odpowiedź mojej nan słuchajcie. Odpowiem nam naprzód po prostu / iako prosta / względem waszego wielkiego theologa *in genere*, na wysytek ten wywod krótko ogulem / iż ten wysytek wywod tego nie ma wazy iako zły : a to dla tego / iż y *propositio* y *assumptum* y *totum complexio*, fałszywe są. *nam in complexione plus reperitur, quam in propositione y assumptione dictum positum ue fuerat.* Do pierwszego założenie nie służy / ani służyć może / iedno samemu Bogu oycu. Ktory nigdy Chrystusem Jezusem nie był / ani synem Bożym. Wtore zaś / służyć nie może iedno Chrystusowi synowi Bożemu / ktory nigdy nie był / ani jest Bogiem oycem / przetoż co się kolwiek w zamknięciu kładzie / a kładzie / wiecey niż się przetożyło / cale na wysytek upada.

Alle / odpowiedź wsiy tak ogulem na wysytek / rozbiierzmy po części trochę szysze wysytek ten tego wywod. *Polozenie to pierwsze*, Żydowie kuśli Boga Izraelskiego na puficy / mogłoby bez waszego sporu / iako prawdziwe / być zgola przypuszczenie / gdyby od tego infego / według finuru wiary / y tego własnego wyrozumienia porwieoziane było : a to wedle Chrystusowej y Apostolskiej nauki / o Bogu oycu iedynym : ale iż nie jest : przeto na nie trzeba odpowiedzieć / y ono objaśnić / y w swa kłobe wprawić. To napierw nie służy / iż żydowie / iako o nich pismo s. świadczy / żadnego infego z oga nie znali ani chwaliłi (mowie to o wiernych y prawdziwych żydach) iedno tego ktory sam bez waszej pomocy meho / ziemi / norze y wysytek stworzył : ktory ie z Egiptu oswo bodził / zakon dał : i iezajasza obiecał / ic. Ktory sie sam Bogiem ich być Jehowa / stał / oycem / abo rodzicielem / opowiedał : o precj ktorego oni / z ktorym / przy ktorym / w ktorym / y przed ktorym y po ktorym Boga żadnego prawdziwego y najwyższego / ani znali / ani chwaliłi / ani wyznawali : iako im w tym wysytku pisma starego Testamentu świadectwo wydawało / wydawało ie im y sam Pan Chrystus / n. owiac / do niektórych z nich : ten ktorego wy Bogiem swym nazywacie / oycem iest moim. Jan. 8. v 58. A tego nie

go nie mowi / ktorego wy Bogiem swym nazywacie / iam nim iest / ale mowi ten iest oycem moim. Ktorego też nie tylko oycem swym nazywa / iako sie y przedtym pokazowało / ale też y Bogiem Mat. 27. v 40. Jan. 20. v 17. w cym mu y Apostolowie tego poświadczają / iako czytamy / Rzym. 15. v 6. a 2. Kor. 1. v 3. a 11. v 31. Efe. 1. v 3. 17. Kol. 1. v 3. a 1. Petr. 1. v 3. Apo. 1. v 6. a 3. v 12. Tego też samego nazywając Bogiem Izraelskim / Lut. 1. v 16. 54. 68. Dzie. 13. v 17. A ponieważ to temu samemu zgodnie przysznawalo wsiy / a nie Jezusowi Chrystusowi synowi tego / y o tym to Moyses napisał / iż go żydowie kuśli na puficy : przetoż to żadna miara / wedle dumy X. Wypowiadanie Chrystusowi / synowi Bożemu / służyć / co Bogu oycu tego własnie y osobna należy / nie może / ktory iest iedynie na ten czas / gdy żydowie byli na puficy poczyty y narodzony nie był : ale aż po tym nie rychło za Rzymskie go Cesarza Augusta. A iż X. Wielektu ktoremu infemu koncowi / niż ku temu / polozenie swie pierwsze / wystawił / chce z tego tam zawżdy przez sie bedacego y żywiacego Boga oycy / a z te Jezusa Chrystusa pod pewnym czasem y poczytego y wrodzonego / wejynie Boga iednego / iakoby z Kiedza Warfiewickiego / z Kiedza Radzińskiego / a z oycy waszego Loyola Jezuit iednego. Nie pamietajcie na to iż Ignac wasz Loyola iest oycem y glową cał Warfiewickiego iako y Radzińskiego / wedle waszej reguly : ani na to iż Bog ociec iest glową Chrystusową : przetoż to tego założenie przednieysze / ostac sie / wedle nasadzenia tego nie może. Ale tym sie nie bawiac : podźmy do tego wniesienia drugiey rzeczy / to iest / do tego / co Pawłowi s. nie słusnie przyczyta / żeby on miał tego Boga / ktorego żydowie kuśli na puficy / nazywać Chrystusem / y to też o nim twierdzić / że on tam był na puficy : co iest wielka y sprośna kalamnia / na tak zacnego Apostola Chrystusowego. Gdyż on nigdy Chrystusa nie wezył być onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / ale synem umiłowanym y świadkiem wiernym : nie Bogiem moim Izraelskim / ale sluga. Iako o tym piše / Rzym. 15. v 8. w ty słowa : Iesus Christus byl sluga obrzezania / dla prawdy Bos

Wtore wnto
sienie X. W.

icy / aby wtędził obciąć oycem [ve Ignice.] Nie mówi, żeby był o-
nym Bogiem Izraelskim / ale iż był Apostołem y oświadczył wczu-
nia naszego / wiernym temu który go wezwał / iako y Mojżesz we wszystkim domu
tego / 2c. Heb. 3. y 1. A świadkiem go zowie 1. Tim. 6. y 13. Tak
mówiac / do Tymotheusza swego: Opowiedami przed Bogiem / który
ożwiara wszystko / Chrystusiem Jezusem / [Notate] który oświadczył przed Poncy-
usem Pilatem dobre wyznanie / 2c. A zowie go pewnie świadkiem Pa-
wel / a nie Bogiem Izraelskim / iż go tak przedtym on prawdzi-
wy sam Bog Izraelski nazwał przez Ezaiasa Kap. 55. y 4. a
42. y 1. a 43. y 10. Psal. 99. y 39. Aleć sie tak y sam Pan Chris-
tus nazywa. Obia. 1. y 5. a 3. y 14. Aleć nie tylko świadkiem /
a nie Bogiem Izraelskim / ale też y sluga nazywa go duch świę-
ty przez Proroka / iako czytamy / Eza. 42. y 1. y 49. y 1. a to przez
to iż go sobie Bog w żywocie wformował / iako tamże dokłada.
A ponieważ Apostoł Paweł / to o nim / zgadzaiać sie z piśm-
y Prorockimi y z samym Panem Chrystusem to o sobie świadczo-
cym / tak iasnie / y co więcej nad to napisał: oświadczaiać sie y
w tym / iż nie znał inzego Chrystusa iedno wkrzyżowanego / 1. Kor. 2. y 2.
A iakoż sam przez ciwko swey powse chney nauce miał / tego Je-
zusa Chrystusa czynić onym Bogiem Izraelskim / prawdziwym
y najwyżym y tym ktoregoby żydowie z Egiptu wyprowadze-
ni / na puszczu kusić mieli: Gdyż ten ieficze na on czas nie był w
stutku wrodzony / ale też ani Dawid oćiec iego. A Paweł tak pi-
se do swego Tymotheusza o nim. 2. Tim. 2. y 8. Pamietać iż Jezus
Chrystus wzbudzony iest zmartwych / z plemienia Dawidowego / wedle Ewans-
telicy moicy / 2c. Nie była też y matka iego Marya Panna błogosła-
wiona / ktora go poczyła / y ktora wrodziwszy pierśiami go swy-
mu karmila. A toć nie przed byciem żydow na puszczu było / ani
przed wieki / ale czasu pewnego / iako sie ieficze niżej doloży. Za-
czym ia to moze bezpiecznie mówić.

Wywod praw-
dy.

Ktokolwiek ma pewny czas swego poczęcia y wrodzenia /
ten Bogiem onym iednym samym y prawdziwym (którym iest
Bog oćiec) Izraelskim / który żadnego początku poczęcia y ro-
dzenia nie ma / być nie moze: który początek / tak poczęcia iako y
rodzenia /

rodzenia / iż bez wsego sporu ma Jezus Chrystus syn Boży: prze-
toż on / onym iednym samym y prawdziwym Bogiem co y o-
ćiec być nie moze. Pierwsze położenie wyvodu tego / iest nie
wzaplliwe jego y dowodzić nie trzeba. Wtore też ma pełno pi-
śma s. po sobie / iako Mat. 1. y 18. a 2. y 1. Luk. 1. y 31. 2c. a 2. y
6. 7. 11. Także ono co Apostoł mówi / Gal. 4. y 4. Gdy przyszło
wypalenie czasu / posłał Bog syna swego sławionego / z niewiaśty / 2c. 2c. A
tak za warunkiem obojga położenia te / y zamięnienie iest praw-
dziwe y warowne. Ktorego wszystkiego tym ieficze dowodzi / 3
tychże słow Apostolskich. Cokolwiek iest od Boga / z niewiaśty
sprawiono y posłano / to ma swoy pewny początek / a dla tego
Bogiem onym prawdziwym Izraelskim początku żadnego nie-
mającego być nie moze: syn Boży Jezus Chrystus ma swoy pe-
wny początek / gdyż czasu pewnego z niewiaśty iest sławiony y
posłany: a tak on nie iest ani był onym prawdziwym Bogiem
Izraelskim / którym iest Bog y oćiec iego. A iż nie iest / ani był
przed czasem niżej poczęty y wrodził: przeto też y kusony nie był:
gdyż tego jaden kusić nie moze ktorego nie ma. A iż Chrystusa
na puszczu nie było / który z niewiaśty sławiony iest od Boga /
iawna iest stad / iż sie tak po wyprowadzeniu żydow nie wrodzi-
ła / aż okolo tysiąca czterzech set y sześciu dziesiąt lat. Co iż tak iest /
że sie czasu pewnego poczęty syn Boży Chrystus Jezus / y sama
Katólika Rzymsta to wyznawa / y malowaniem swym tey rze-
czy / y piśaniem lat od narodzenia / 1590. y rocznica ktora co rok
odprawuie / wolaiac cała geba / dzisiaj sie nam syn Boży naro-
dził. A tak to prawda co ia okazuie z piśm s. y z wyznania prze-
ciwnikow prawdy / iż ponieważ tak nie rychło po byciu Izraela
na puszczu poczęty sie y wrodził Chrystus / tedy na puszczu nie był:
a iż nie był: tedy też nie mógł być kusony: a gdy kusony nie był /
tedy on nie iest onym Bogiem Izraelskim / ktorego żydowie na
puszczu / iako też po tym słatan Chrystusa / kusili.

A iesliby sie stad / iako waz ieden / wymknąć chciał wafł X.
Wuiek tym / je on to tam bycie Chrystusowe rozumie wedle bos-
stwa: a to zas poczęcie iego y rodzenie wedle ciała: tedy tuż / w

ca dziura

Podpora mys-
wodu iego.

te dziure (miec to wie) głowy swej wścabić nie może: gdyż ja
 już sam je sobie zatkan / nie lada kółem: a to tymi słowy swowim /
 ktore fol. 26. 27. napisał: *jesie tu (mowiac) jedno słońce i natura y i fino*
si i bawic nie miał: ale prosto tego dowodzie Zapan Jezus Christus syn Bo-
 gowy, *jest on Bog prawdziwy, Bog Izraelski, ten je co y otec* A tam też to
 już okazał / iż sie Jezus z ducha s. w żywocie panny błogosław-
 wioney poczał: a iż sie z niey w Betlehem za Cesarza Augusta
 wrodził: iako ono y Amol pasterzom o tym świadczył tak tu nim
 mowiac: *Luk. 2. y 10. 11. Nie bojęcie sie (mowiac) bo oto oświadcze*
wam wiele wielkie / ktore będzie wstępkom ludom: iż sie wam dziś narodził
z bawic / ktory jest Christus pan / w mieście Dawidowym. A ten mał wam
 [opowiedam] mardziejcie niemowla iako wwinione w pieluchy / leżace w
bie / i. Oto czas / oto y miejsce / oto osoba szczerze opisana. Czas /
 gdy był świat za Augusta popisowan / miejsce / miasto Dawi-
 dowe Betlehem: osoba / dziecie wwinione w pieluchy we żłobie
 leżace. Cożac: czyli proste iakie dziecie albo ciałowiel? Nie.
 Owszem dziecie / ciałowiel ktory jest zbawiciel / Christus pan.
 Nie z ktorymby / albo przed ktorym / albo w ktorym był iaki syn
 wedle X. Wysłka co sie od wieku rodzi / a przed sie sie iescie nie
 wrodził. ale o ktorym to na on czas Amol świadcetwo paster-
 zom od Boga przyniosł / iż sie dziś wrodził. A Bogci on praw-
 dziwy najwyższy Izraelski rodzenia swego / dziś / miec nie może:
 okiem go ciałowiel śmiertelny nie wpatrzy: w żłobie go pieluchami
 obwinionego nienaydzie. A Christusowi to wsiytko / nieklam-
 liwe słowo Boje / przyczyta: a przed sie go y zbawicielem / y Chri-
 stusem / y panem obwoływa. Czemu ia też wierze / y na tym sa-
 mym / y iedynym od Boga danym zbawicielow całym sercem przes-
 tawan. A przetoż sie stąd to zámknienie słusne / y nieomylnie vs-
 czynić może / iż Pan Jezus Christus na oney puficy skutecznie
 nie był / ani go tam ydowie kusili: ale kusili Boga oycę tego /
 Boga mowie onego samego prawdziwego Izraelskiego / oycę
 Pana Christusowego / oprocz ktorego / z ktorym / przed ktorym
 Boga żadnego inzego takiego / y iemu podobnego nie ma.

Ale by X. Wiele rzekł: a czemuż wždy Paweł s. mowi / Ani
 kusimy

Kusim: Christus / iako niektórzy z onych ydow kusili: Na to zosobna kroc
 Ko odpowiedam: Naprzod / iż to wielka potwarz na Pawła s. je
 by on to o Christusie mowić miał / co mu X. Wiele zadawa: to
 jest / iż Christus jest onym istym Bogiem ktorego żydzi kusili na
 puficy. Botego tak nigdy Paweł nie mowi / ani tego o Chri-
 stusie świadczył / żeby on był onym Izraelskim Bogiem. Ani
 też to tego było / ani jest przed sie wściecie na tym miejscu / byli
 Christus albo nie był Bogiem / ani to / byli albo nie był skutecz-
 nie przytomny. Choćaj według ducha albo bostwa na puficy: a
 le to żeby zgola Koryntczyki przykładem Izraelskim starych
 od bawochwalstwa y iedzenia rzeczy bawanom osiarowa-
 nych iako to każdy baczny czytelnik z kapituly s. 9. 10. tego li-
 stu do Koryntczyków pisanego wyrozumieć może. Ktorem Ko-
 ryntczykom w Kap. 10. wystawie żydy na przykład: iż oni / acz
 nad soba znaczney łaski Bożey doznali / będąc z Egiptu oswo-
 bodzeni / ednalże przed sie często złościami swymi Boga ku gnie-
 wu wzruszali: przetoż też od niego połączani rozmaitymi plagami
 na oney puficy polegli. Potym to przydawam / iż sie trzeba
 było pierwey na ty słowa Pawlowe X. Wysłowi / *vestra socie-*
tati Teologowi / dobrze rozmyślic / y temu co o nim starzy pisali
 dobrze przypatrzyc. A zosobna Epifaniusowi / ktory pisac przes-
 ciew Marcyonitom *in Panar. lib. 1. Tom 3.* to im zadacie / iż wyma-
 zawszy na tym miejscu słowo to / *Pana /* włożyli miasto niego
 Christus. Gdyż wedle Epifaniusa nie napisał Paweł s. ani
 kusimy Christus: ale / ani kusimy pana. Trzecia / trzeba było
 X. Wysłowi z ktorego inzego miejsca pisma s. szukać na to wy-
 ście do ydow / Kap. 3. 4. 5. Gdzie prawie napozad takiegoż
 rownie iako y tu / napominania / y przestrogi od przykładu wstie-
 ty / wjywa Apostol / choćaj słowy innymi. Czwarta / y w to-
 mu weyżrzeć było potrzeba / iż tak nie napisał Paweł s. ani kus-
 my Christus / iako go niektórzy kusili / ale tylko iako niektórzy
 kusili. Piata / trzeba mu było y na to miec oko / iako z początku
 tej Kap. 10. wstawy to Apostol Koryntczykom / iako sie Bog

Czemu Paweł
 mowi: Nie ku-
 simy Christus

zonymi starymi żydami obchodził: a iako sobie przedsię wielu z nich nie polubił: owsem ie na oneyże puficy poraził etc. Abo wiem założywszy to za fundament w wierzu 5 że Bog wielu z nich nie polubił / toż tam dopieropotym / iako iedne przyczyny / onego ich porażenia / porządkiem swym Kładzie aby siwe Koryntczyki iako od spraw takich / tak też osobną od ich balwodch walestwa odwiódl. Jesliżby nie chcieli takoweyże nie laski Bożey / a bo iefseże srojszey / nad sobą doznać. Co tedy X. Wuiel mówi przeciw NowoKrzęcencom / *quia comparatis Paulum loquuntur fuisse interpretantur*, żeby tak Koryntczyki Chrystusa nie kuśili / iako żydomie Boga: zowac to wielka ich śmiałość / y to im zadawasioć / żeby do słowa Bożego co sie im zda przydawali / powiedasioć / żeby tego Pawel s. o Bogu nie mówił / ale zgola o Chrystusie: tedy to źle mówi. Gdyż to nie przeciw onym samym mówi / ale y przeciw Pawłowi s. ktory / iakom rzekł / y 5. w glowach Boga założyl / ktory Bog nie polubił sobie w onych zlych żydach / owsemie wygladził. Dobrze tedy NowoKrzęcenicy / w edle terażnieyszego czytania wykladaia / że iako Koryntczyki / tak y my teraz kuśic nie mamy Chrystusa / tak iako na puficy żydomie Boga kuśili. Bo iesli oni karania czasu swego nie wśli / tedy bysimy go y my / iako na infym miejscu pise / Apostoł Heb. 2. y 1. 2. 3. 4 3. y 12. 4 10. y 28. 29. 4 12. y 25. wolnymi nie byli. A co NowoKrzęcencom zadanie przydatek śmialy / tedy to napierwey nie słusnie y niesprawiedliwie czyni: gdyż oni słowa tego Bog / abo Boga nie przydali z glowy siwey / ale ie sam Pawel (iakom iuz pokazal) y 5. položyl. Potym / co onym zadanie niesprawiedliwie / żeby śmieie przydawali co do słowa Bożego: to oni iesnu / nie w iednym ale w wielu sprawie dliwie / zadać mogę. Jako to / gdy mówi / iży Pawel s. świadczył / że Chrystus iest onym istym Izraelkim Bogiem prawdziwym / a prawie iednym y tymże Bogiem co y ociec. Gdyż tego co mówi nigdy nie tylko Pawłowi wlasnymi słowy / nie dowiedzie / ale też y żadnego innego / tak starego iako y nowego przymierza Pisarzmi. Po wtarz to tedy / śkolnego jakowstiego ćwiczenia / na Apostoła Chrystus

Christusowego. A temu / tego też nigdy nie dowiedzie / żeby ktore pismo s. Jezusa Chrystusa miało kiedy nazywać najwyższym / Bogiem onym prawdziwym Izraelkim: gdyż ten tytuł samemu tylko Bogu oycu służy ktorego synem Jezusa Chrystusa / y świętym najwyższego iednostajnie nazywa / *Łuk. 1. y 32. 4 s. y 5. 16. 17.*

Nad to / gdy X. Wuiel mówi / żeby Pawel s. tak mówić miał / żebyśmy nie kuśili Chrystusa / tak iako oni żydzi kuśili / rozumey tegoż Chrystusa: bo tu o innym Bogu żadney zmiánki niemaś. Toć mówi X. Wuiel. Ale wy w to wglodaycie / zali to nie iest śmiełsy a z prawda sie daleko myłaiacy przydatek / gdy mówi z siwey glowy ty słowa / rozumey tegoż Chrystusa: Jako by Pawel / gdy by to rozumiał byl o nim / dolożyć też tego nie umiał: Przytym / y to co mówi obaczaycie / iesli prawde mówi / a swego nie śmieie nie przydawa / mówiac to: bo tu o innym Bogu żadney zmiánki niemaś. Azaj niemaś / A zajem 3. y 5. nie pokazal Pawla tak mowiacego. Jż chociaż wsiyscy pili z duchowney staly / ktora była Chrystusem / iednak Bog sobie wielu z nich nie polubił. Azaj tu y sami z tych słow baczyć tego nie możecie / że Pawel s. znacnie dzieli Chrystusa od Boga / włączuioć to / iż chociaż z duchowney staly pili / ktora była Chrystusem / rośiażze sobie w nich Bog nie polubił: A wy to sobie notuycie / iż mówi Bog sobie nie polubił a nie Chrystus. A nawet / weyśrzyć y w to / co też o tey stale Chrystusie daley z glowy siwey X. Wuiel prowadzi / wazac sie gloszowac ty słowa Apostoła: Pili wsiyscy z duchowney opoki / ktora sła za nami: a ta opoka był Chrystus. Do ktorych słow to z glowy siwey przydaie mówiac: to iest oni żydzi na puficy pili wode z opoki plynaca / lecz opoka ona nie była materjalna, ktora by swa moc a pnie im dawala, ale była infia niewidziána y duchowna opoka, ktora przy nich zawiśe stala, y naskladowala ich, y w siytekich im potrzeb dodawala, a ta opoka był i pan Chrystus. Tak i to mieysce Doktorowie wsiyscy wykladaia, y trudno by miał być taki infy wyklad wymyslony. Toć waf X. Wuiel mówi: ale sie wy naprzod temu przypatrzcie / iesli prawde mówi / żeby ona opoka ktora dwa ra-

zy Mojżesz lafka vderzył 4. Moy. 20. v 11. materialna nie była. Potym iesli ona z siebie moca swa / za onym vderzeniem wedle rozkazania Bożego / wody nie dawala: Daley iuz slow tego podawac wam me chce iako madrym. Tylkoz wzdzy na to powiem co mowi / ze tam infa niewidzialna y duchowna opoka byla / ktora zawzdzy przy nich skala / a i z ta opoka byl pan Christus / zc. Na ktore slowa tego to mowie / i z on ku temu koncowi slow Pawlowych naciaga / zeby iedno tego co przedtym powiedzial dowiodl: ze tam na puficy oney byl skutecznie Christus: chocia z iako mowi / niewidziane y duchowne, a i z tego zydwie kusili: a k temu / i z ten byl on istny / y prawdziwy Bog Izraelsti. Mowie to tedy na ty slowa tego / i z iesli ona skala skutecznie w rzeczy byla Christusem / abo Christus ona skala: chocia z nie widzialne y duchowne / iako X. Wuek mowi / tedy Mojżesz ona swoia lafka bijac skale / bit Christusa. Gdyz tak napisano stoi / i z Mojżesz podniosly rce swa / dwa kroc skale one / abo opoke vderzył. Jescze / iesli tam skutecznie byl Christus / ktorego tam kusili / a Christus byl skala / tedy tej skale kusili. Nad to / iesli tam byl Christus osna skala / tedy on nie byl onym Bogiem Izraelstim Jehowa / ale od niego roznym y dalekim. Czemu: rzekli byscie. Temu mowie / i z tego Mojżesz nie pisze / zeby ona to skala miala co mowic / czynic / y rozkazowac Mojżesowi / y synom Izraelstim: ale Bog Jehowa / ktory sam na skwierk ludzki / y na prosbe Mojżesowe / y Aaronowe rozkazal zebrac do oney skaly lud / y przed nim is bic ona lafka. 2. Moy. 17. v 1 2 3. zc. a 4. Moy. 20. v 6. zc. A wy w to wgladajcie do cje go przypyla subtelność skolina waszego Teologa. Lecj mi podobno rzecze cie / czemu z wzdzy Apostol opoke one Christusem nazwal / tak mowiac: a ta opoka byl Christus: w odpowiedam trotko. Ku wasemu rzeczy tej obaczemu / i z Apostol tak nie mowi / ta opoka byl / ale tylko opoka byla Christus. Druga / ze tej nie mowi / pili one opoke / ale z oney opoki / zc. A i z zydom o wode zio / y dla siebie y dla bydla / przeto z wspanym wobec woda ku picciu dana byla / 4. Moy. 20. v 11. A i z woda / ktora raz skaly oney dwa kroc vderzoney wyplynela / gdy sie zos-

nadru

nad rusyli / za nim chodzila / a nie ona opoka lafka Mojżesowa vderzona: iako 4. Moy. 21. v 16. 17. 19. 20. czytamy: a zwoasfcja wedle tłumacza Kaldeyskiego Onkiela. Ale i z wzdzy ta woda z skaly wyplynela / przeto is Pawel skala odiey zrodla / nas zywa / y o niey to mowi / i z ich nasladowala. A i z is tej zowie Christusem / tedy to czyni (iako skolarze rcza) Metonymic os. Klac dac to slowo byla miaso znaczyta / a to wedle pospolitego zwyyczaju pisina s. *(in quo plerunque verbum substantiuum pro significat ponitur)* Jako tego y w starym y w Nowym piśmie s. dojscy przykladow mamy. A wspanje z osobna y w to X. Wuykowi wgladac bylo potrzeba / ze sie tam z onymi starymi Izraelczytanami wspane pod metaikimi wzormi y podobienstwy y figurami dzialo. Gdyz iaten / iaten tylko mial dobrz przyflich / a nie sam obras rczcy / zeb. 10. v 1. A iako y to 1. Kor. 10. v 11. Pawel pisze / ze sie tam z nim wspane na przyklad dzialo. Co baczyc mojemy y z weja onego miedzianego / 4. Moy. 21. v 9. Ktory nie byl skutecznie Christusem / wspane ze go iednak znaczyt / iako sam o sobie pan Christus wyklad. Jan. 3. v 14. Takze y opoka ona wlasnie y skutecznie Christusem nie byla / ale go tylko pewnie / a nieomylnie znaczyta. Abowiem / iako za vderzeniem oney opoki wysly wody ku vstrosmieniu pragnienia ludu onego cielesnego / takze y bydla iego / a z osobna ku pociefe osobliwey onych ktorzy sie tam pana bali / y od niego dary iego z wdziecznoscia przyimowali: tak tej z Christusa potym za nas vderzonego / wyplynely tej wody zywe / wyskaluace ku zyworowi wiecznemu / iako sam o tym z niewiasta Samarytanska / a potym y z infymi mowi / Jan. 4. v 10. 13. 14. a 7. v 33. A co X. Wuek mowi / zeby tak to mieysce / iako on / Doktorowie wspane wykladali / tedy mi sie tego mowa nie zda byl prawdziwa / ktorey chce cieli doznac / poyrzy ciefe w Tertuliana: czytaciefe Augustyna in Ioan. Tract. 45. & in Psal. 77. & in lib. de Virgitate penitent. Takze Ambroze go ktory morze y obloko / ktorym Pawel pisze / nazwal wzorem naszego sakramentu / skad znac / i z on starzy Patresowie nie czynili sobie z oney opoki Christusa: lecz to tylko o nim rozumeli / i z go ona figurowala y znaczyta. A

2 3 wy to

wy to sobie do głowy bierzcie : iż kedykolwiek rzeczy kłhorey iest znać albo figura : tamić rzeczy figurowanej nie ma: Do gdsieby była/figuryby iey/ albo znaku/ nie potrzeba. Co y sami takó wedle świat a mądrzy obaczyc / y nad to co wiecey możecie *sapientia*. Wedle ktorey mądrości obaczycie to / możeli sie zoftac na placu X. Wuykowa dumá. A przy tym też poznaćie y wtory dowód tego / ktorego ku podporze tego pierwszego wzywa. Ktory gdyby prawdziwy y warowny był / pewnieby z adney podpory a iestcie słabszey niż sam / nie potrzebował. Ktory on bierze z kłstąg 2. Moy 20. y 2. tak mówiac : *O Regu Iyrahelkim tak iż napisano. Tam iest pan Bog twoy ktorzym cie wywiódł z gimi. Egiptskery. And deum meyscu Deu. 32. y 12. Pan sam był wodzem tego (ludu żydowskiego) a nie był gnim Bog. cudyz abo oby. Lecy Judas Apostol twierdzi, iż Pan Jezus lud z gime Egiptskeryz wyháwafy, powtore tych ktoryz nie wryzyl gárdel. lud. y 5. A tak Pan Jezus iest onym Bogiem Iyrahelkim, ktory wywiódł z Egiptu lud żydowski. Wspomina ten dowód y Beda na to myślic. *Et* A tenć iest cały dowód wtory wáfego X. W. ktory tam że zaraz maásto wtwierdzema iego naporzad w niwecz obraca. W czym / zda mi sie bázno być podobnym grzybowi onym Mieschowicinem: ktore z pilnością wwarzuyfisy / y okorzenifisy precz wylal: iako też tu z tym wywodem X. W. uiel czyni. Abowiem przywiodfisy z Judasa świadectwo z swey Lacinśkiey obledliwey Wulgaty / wedle zdania swiego z rzekomo warowne : aże i e samje tak mówiac psuie : *A* choc w Greckim nie stoi Jezus, ale Pan: wśak je iż przeg tego pana mamy rozumieć Jezusa (iako y na innych miejscach w Nowym testamencie) to sie z Lacinśkiego tekstu pokázuy: ktory wiefsey iest wagi, niżli Grecki. A wśak je, iż wśak je Lacinśkie exemplarje jednofstaznie máa imie Jezus. Tym wywodem wáfego X. W. Mofciwi P. S. dlugo sie bawic nie bede / tylkoż to nas przod rzek / ku wáfey przestrodze / z wáfychje Patrefiow / Jeronima y Euzebiusza / iż ten list był przedtym podeyrzany. Druga / że nam tu X. W. swym wywodem z pana wáfego Jezusa Chrystusa cichego / skromnego / y cierpliwego / czyni Jezusem okrasnym. Christus Jezus Pan nasz trzyciny ná lomoney nie dolomil / y knoza kurtzacego*

Podpora X.
W. iustu Jus
dala słu.

Wulgata ná
Greckie księgi
przekłada X.
W.

ta kurtzacego sie nie dogasil. Ezai. 42. y 3. Mat. 12. y 20. ponie wáj nie puyfiedl tracił dusi / ale zachowuywac y zbawia. / iako y to iego wlasne imie znaćy Mat. 1. y 21. Luk. 9. y 56. a wáf mily X. W. uiel siuro wofc / y okrucienstwo mu przycyta w traceniu ludu. Co iakoby wważano malo być / *vos videritis*, ia sie teraz tym nie zabawiam. Do grzybow sie wroce. Powiedzial wáf X. W. uiel prawde / iż w Greckim stoi Pan a nie Jezus. Wśak je wryznawfisy te prawde / oto iz zas z trzaśkiem (iako prawdy gówny nieprzyaciel) precz wyrzucá / Lacinśka swoje bledow grubych y sprośnych pel na Dibia / a zofobna nowy Testament nad / hebreyskie y Greckie księgi przekładac. A zas z Lacinśkiego ná żydowskie y Greckie / a nie raczey z tych ná Lacinśkie z staradawna przekładano : A czyli też starzy oni / a z wśak je / Hieronim z infymu / Greckiego y żydowskiego z Lacinśkiey doświadczac kazali : a nie raczey z onych / iako że rzodeł / Lacinśkiey : Aleć to śmiele / w tak śmalym / y niezbożnym postepku / moze kády X. W. uel wi zadac / iż on chce y wiedzac prawde ktora zna zuchwale de pce. Ale nie dżiw / iż mu Bog dal / z infymu sprośnych bledow sofistarzmi / skutek bledu (iako Apostol powiedzial 2. Tes. 2. y 11.) jeby sáfifoni wierzyl / gdy prawdziwec wierzyc nie chce. Do nie tuśa / jeby tego wiedzic nie miał / iż iego *Vulgata* pelna iest wielu bledow / odmian / y przydatkow / tekstowi hebreyskiemu y Greckiemu przeciwnych / z ktorych tu / folguiac troćkości / ze dwa tylko abo ze trzy przywioda. Oto iuz tu ieden ma / ktorego dowodziec nie trzeba. Drugi ma Mat. 7. y 1. gdsie tá wáfá *Vulgata* Lacinśka przydaie ty slowa / Nie potepiaćie / a nie bedziecie potepieni. Eje go nie tylko w tekcie Greckim / ná tym miejscu niemaś / ale ani v Chrystostoma / Hieronima / Hilaryusa. A Mat. 10. y 1. Gdsie w Greckim stoi / dal im moc ná duchamú nieczystym: to w Lacinśkiey wáfey dal im moc duchow nieczystych. Co / niewiem a by inaczej moglo być wykladano / iedno tak / że im te moc dal / ktora maia duchowie nieczysti. Iżaz to prawda : Nie bliżsi tu wáfá Lacinśka : Wśak je iżby wyluczama bledow konca nie bylo / ieden tylko iestje z stariego Testamentu pokáze. Mofześ tak w hebreys

Wulgata bledow pelna.

78 Wtóra część / osobnego rozbiórania

w Hebrejskich Księgach piśe 4. Moyses. 20. v. 6. A przyszedł Moyses y Aaron od obliczności zgrzeszenia / do drzwi przybytku zcicha / y wpadli na twarz swę / y wskazała się im chwala Jehowina. Tylkoż / w czym się z nim zgadza Baldeystki tłumacz *Onkelus*, zgadza się y Grecka Biblia 70. tłumaczow / ażci wafsa *Vulgata* onym odporna w tych słowach. A wśedłszy Moyses y Aaron rozpuszczwłszy wielkość do przybytku przymierza / wpadli na ziennu twarzami / y wolali do paná / y mówili / Panie Boże słuchaj wołania ludu tego / y stworz im skarb twoy źródło wody żywey / aby na syce ni przestalo siemrane ich / y wskazała się nad nimi chwala pańska / zc. A baczycieś to Mościwi P. S. iako się tu wiele przydało. Ktoś rymje tu księgom godnieysza jest wierzyć / wafseyli / wedle wafsego K. Wuyka bledow pełney Lacińskiej / czyli Hebrejskim y Greckim / z których zdarwna wafsy starzy Patresowie / a nie z wafsey Lacińskiej tłumaczyli : Niechże tedy do Maurow y Luzytanow / a chociaż y do Cyganow wafsa K. Wuiet z tym swoim / y z innymi temu podobnymi dowodami idzie heretyki / iakie oni sobie zmysla nawracać : y takimi nie pokarmami / w iakich się sam kocha / karmić. Bo nie tuś / aby tu wierni / a w słowie Bozym się Kochający na tym przestawać mieli : chociażby też dobrze nie którzy z nich całe we wszystkich prawdy niedosli : byle wždy nie co wafsey obledliwey *Vulgaty* Lacińskiej / a przekładu własnego z Greckich ksiąg świadomi byli. Innych podpor przednieyszego tego wywodu y tykać niechce : bom już na wszystkie z osobna nie raz / y nie na jednym miejscu pisania mego odpowiadał : y inszy też dosyć syroko odpowiedzieli. Tam się y wy / y K. Wuiet dowiedzieć tego możecie. Mnie na tym dosyć. Gdy tego fundamentalny dowód wpadł : zaczął się y insze wszystkie walić musza. A wśakże będąceli tego potym potrzebá / a wycyż pan Bog zdrowia / nie ciężko mi będzie / y inszych sprośna miłojemność pokazać.

K A P. X I.

Bierze potym przedsię K. Wuiet dowody tego / z starego W. 1. Psał. 1. Testamentu / że Jezus Christus jest onym prawdziwym Bożym

o Bożstwie syna Bożego.

79

giem Izraelskim / zc. A wystawił na czoło słowa niektóre Psał. 2. v. 7. A to / iż tak Bog oćiec do niego mówił : Syn moy iestę ty / tam ciebie dziś wrodził / zc. A nad przedświęcie Psałmowe / bawi się po swemu tym : iż Mesyasz iest synem Bozym własnym. Nie wważając tego / iż Mesyaszem być / nie służy jedno czołowieku. A mi tego / iż żaden z wiernych tego nigdy nie przal / żeby Mesyasz Dawidow potomek / wedle obietnic Bozych / ludzom dány / nie miał być synem własnym y namileyszym Bozym. A k temu / ani tego wważa / iż to za tym nie idzie / żeby ten który iest Mesyaszem synem Bozym / miał też iż dla tego / być onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / tym istym którym iest oćiec / zc. A iż rozumie żeby tym Nowoźrzcęcóm dogorzył : chcąc ie do ludzi za takie wdać / żeby oni temu wierzyć nie mieli / iż Mesyasz iest synem Bozym prawdziwym : tedy się na tym sam mylać / ludzi zwodzi : a tym które Nowoźrzcęciami / po swemu krzci / krzywdzą wielką przed Bogiem / przed Christusem / y przed ludźmi czyni. Gdyż oni / nie to tylko Mesyaszowi scejyrze przyznawali / co mu w tym Psałmie Dawid / o sobie pierwszym względem wedle litery mowi / przyczyta : ale daleko wiecey nad to / a cho wedle wszystkich inszych pism s. Na tym się tedy skłaradzie mylać : abo z żatwardzialości serca / przeciw sumnienu / zastarżalego bledu bromiac / taki toczy dowód : *Mesyasz iest syn Boży, który ma być chwala on od wszystkich Krolow, &c. Przetój Mesyasz iest Bogiem prawdziwym.* Oto macie trochę zebrány dowód wafsego K. Wuyka na który nij też trochę odpowiem : zdami się za potrzebna to naprzod przy pomionać. Iż ten Psałm Dawid o sobie / wedle litery / iako ten który był figura Mesyasa syna swiego wcyził : o czym tuś / nie nie wacpia którzy się pisnu s. dobrze przypatruia. Potym to mowi / iż tenże Psałm wedle ducha / y wykładu / pism nowego przymierza / iako własnemu potomkowi Dawidowemu służy : a nie ten tylko / ale y inszych wiele y Psałmow y pism starego przymierza / które w sobie cien dobr przyśpitych miały / a nie sam obraz rzeć / zeb. 10. v. 1. Ponieważ to nie tajna iest ludźom pobożnym / iż Moyses y ze wszystkimi Pisarzmi / Prorokami y Osiarownikami /

III starego

starego Testamentu / ciemnom y literze vsługował / 2. Kor. 3. v 6. 16. Hebr. 5. v 5. A dopiero pod nowym / Apostołowie / y z innymi wiernymi ich namiastkami / są sługami ducha / a nie litery: a to gdy już Bog tych ostatnich czasów przez danego swiastu Mesyasa syna swiego mowic począł / Hebr. 1. v 1. Ktorzy to skutkiem swiastu ziszczone być opowiedali / co starzy z daleka pod figurami pokazywali. Jako to y sam Pan Christus znacznie opowiedział / y te różnice między onymi starymi / a tymi nowymi pokazał / gdy ono tak do weźmow swych mowil: Wiele Krolow / y Prorokow / y sprawiedliwych / jedali widzieć / y slyfeli / co wy widzieli / y slyfście: a nie widzieli / y nie slyfeli. Przetoj tej oczy wasze / y vsy wasze slyfście / Mat. 13. v 16. Łuk. 10. v 13. A nie drzewiey / y ci widzieli / y slyfeli / aż kiedy Bog sam z nieba syna swego Mesyasa onymi obwołał / za lecił / y slychac rozkazał. Mat. 3. v 17. a 17. v 5. a 2. Petr. 1. v 17. Ktory / gdyby był w skutku pod starym przymierzem / tedyby nie tych tylko ostatnich czasów Bog przez zen (a nie przez Proroki / y Anioły) ale y przedtym z onymi starymi Izraelczykami mawiał: slyfeli by go mowiacego / y widzieli co czyniacego: a tak by nad nie Apostołowie / y inisi weźmowie Christusowi / slyfście / y slyfili / ale gdy sie to onym starym znacznie odeymie / a tym posledniejszym przyczyna / tedy siema tym każdy niy / kto tam sobie Mesyasa syna Bozego / w skutku bedacego / y co mowiacego / y czyniacego zmysla. Gdyż go tam żaden / ani widział / ani slyfiał. Trudna to tedy / y niepodobna / żeby kto ciemami / y figurami mógł tego obromić / abo dowieść / za co sie wziął wasz X. Wniek. Gdyż vsia panskie co usiego mowia. Ale ia to imo sie pusciwszy / a X. Wuykowi to podarowawszy: ná iego / o wod / tak też po prostu krotko odpowiedam. Jesli iy w siebie ma za ważny / żeby też moy iego we wsjem podobny / y dobrze obwarowany / w takowej se porwadze miał. Mowia tedy: Izrael jest / nie tylko synem Bozym / ale synem pierworodnym. Ezo. 4. v 22. 23. Jest też osobliwym / y wybranym sługa Bozym / Eza. 41. v 8. 1. (tak iako też y Mesyasa. Eza. 42. v 1. Mat. 12. v 18. w Cyrusie / Ktory go figurował / nazwany jest /) Ktorego Izraela

syna

syna swego / nazywa też Bog Mesyaszem / abo Christusem / 1. Pá. ra. 10. v 22. Psal. 105. v 16. zakazuje sie go nieprzyiaciom tego dotykać / y to im opowiedaiac / iż kroy sie go dotykał / ten by sie żrzeniec oka tego dotykał. Zachá. 2. v 8. A kroy mu zlorzeć / abo go przeklinał / je ten sam miał być przeklety / 4. Moy. 24. v 9. Jako to Abrahamowi ocy Izraelowemu przedtym obiecowal. 1. Moy. 12. v 3. Abowiem Izrael był tak błogosławiony / je mu rownia nie było / je też y nieprzyiaciele przed nim wpadać mieli / (iako przed Christusem wedle dowodu X. Wuykowego z Psalmu 2. Bo to wszytko o Izraelu mowi Bog / y nad to co wiecey / co też o Christusie / chociaż słowy inisymi / powie dżiał Dawid /) chociaż nie slyczy / a on na ich wysokosciach panować miał / 5. Moy. 33. v 29. 30. Jż Bog obiecowal zmocnić Izraela / ratować go / y prawica swa podpierać: je sie zawstydzić mieli / y siomac wszyky ktorzy sie nań gniewali / (iako Krolowie / y Sedziowie pokrušeni mieli być / iako zdunście najcynie / kroyby sie przeciw Christusowi buncowali / Psal. 2.) dla czego mieli być za nic poczytani / y mieli poginać. Jż Bog Izraela wczynił / iako cepami ktorymi mieli być potluczeni / y iako brona z żelaznymi zębami / Ktora mieli być potarci / y w proch obrocení / tak gory iako y págortki. To jest / tak Krolowie / iako y Ksiazeta / abo Sedziowie. Eza. 41. v 10. y 15. 16. A tym wszytkim Izrael wejczony był dla tego / iż go sobie Bog obral / sprawil / przygotował / wrodził / iako oćiec tego. 5. Moy. 32. v 6. Przetoj chociaż sie też wiele Krolow przeciw niemu zbieralo: przed sie nie sturali / onsem tytu podawali / wpadali / y gładzemi byli / 16. Jako Ksiazgi Jozeego / Sedzieckie / y inise swiadcza / tak je osobna Psal. 48. v 5. a 105. v 14. A poniewaz Izrael był tak wmiłowanym / y pierworodnym synem / y miał to tak wielkie od samego Boga zalecenie / iż był synem iego: tedy też koniecznie ten Izrael musiał też być Bogiem / a Bogiem onym prawdziwym / Iż elskim tym je co y oćiec. A to dla tego (iako X. Wniek mowi / iż niemaś jedno ieden tylko Bog prawdziwy: a k temu / iako nápi sal / ol. 52. Jż własna jest rzecz / rzeczy żywych / rodzić sobie podobne / 2 bne w przy

bnie w przyrodzeniu / i j pomewaj Izrael jest synem Bożym pierworodnym / którego sobie Bog sam wrodził / a żywym bedac / y wego tej sobie syna wrodził Izraela / a wrodził / koniecznie / sobie podobnego : przetoż to zatym iść musi. Iż nie tylko Bog oćiec / y syn tego Jezus Christus / ale też y Izrael / jest onym iedynym y prawdziwym Bogiem / onym istym Izraelskim / oprocz którego / przed którym / y z którym / niemaj Boga żadnego innego. A po wtarzam ieficze słowy krotkymu ten wśytek cały wywod / abyś oćie y X. Wuyka lepiej obaczyć mogli. Ktokolwiek jest / nie tylko synem Bożym własnym / ale nad to y pierworodnym : ten jest onym prawdziwym Bogiem Izraelskim : Izrael / abo żydowie / jest onym synem Bożym pierworodnym / iako sie wyjšey pokazało : przetoż tedy Izrael / jest onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / tymże co y oćiec / ic. Który wywod / iesli macie za nie ważny : a waszego X. Wuyka czymże wždy ważniejszy uczynić możecie ?

A iesliby wafł X. Wuyka chciał sie to dżura wymknąć : iż tam Dawid wspomina / wśaacych wien : ścieśliwi (mowiac) ktorzy w nim wśała / tedy sie y tedy nie wymknie : poniewaj pismo ś. toż twierdzi / y o Syonie / iż y Bog vgruntował / aby w nim v bodzy ludu nadzieie pokładał. Ezā. 14. v 32. A niech też to wie. iż wiara / ktora jest iako matka nadzieie abo wśności (bo gdyby wiara nie vprzędziła / nadzieia by abo wśność być niemogła) nie tylko sie o samego Boga opiera y o pana Christusa / ale też y o Moysesza / 2. Moy. 14. v 31. a 19. v 9. A temu y w Bogu gac y w Prorozi wierzyć kazano / 2. Kron. 20. v 20. A to wedle własności hebreyskiego ięzyka. Gdy tedy y tym wiara a pogotowiu y nadzieia / a nie samemu Bogu y Christusowi sluzi / tedy by im y to sluzić musiało / żeby oni także tymże też iednym Bogiem byli / ktorym jest oćiec y syn. A iesliby to nie ślo / tedy niewiem takoby y ono X. Wuykowi iść miało. Arzetliby / iakoż y mowi : iż przeklet który w cłowiek uśa / Jer. 17. v 5. tedy y ia toż z nim rzekę / iż nie tylko w cłowiek uśaacy / ale y w ktorey insey rzeczy Jer. 48. v 6. przekletym zostawa. A mowi iż w cłowiek u w rzeczy

Przeklet
który w cłowiek
uśa / temu
zostawa

tu y w rzeczy Bogu y słowu tego przećwney : ale wždy nie w tej krotoby Bog sam zalecił / y słowem swym ś. obwarował / y dla wśania w niey / one v bogiemu ludowi swoiemu dal / iako sie iuz o Syonie z Ezā. wśało / y iako też Psal. 2. pierwey o Dawidzie pod figura / a potym w rzeczy o panu Christusie mowi. Ale prosie odemnie waszego X. Wuyka / niech by pilniey Jeremiaśa czytał / *Antecedentia* & *consequentia* dobrze wważał / a tu niemu kap. 30 y 31. przydal / aby sie tego z nich nauczył / o ktorym to cłowiek mianowicie mowi / a dozna (tak tuśa) iż o Zrołu Egypckim y o ludzie tego : na którego sie zawdy żydowie śli egłodali / y nadzieie w nim pokładali / uległ im Bog kie dy Zrolem Asyryjskim y Babiloniskim groził. Ale iesliż *perget nobis molitus esse, hac verbi divini sententia*, że nie przestanie w te iedne strone brzeć / tedy niech to wie / iż iesli zgola przeklety jest ktory w cłowiek uśa : także y w ktorey insey rzeczy / w ktorey sam Bog wśać nie rozkazal : tedy on sam / y z wami wśytkimi jest tym przekletym / goj on w swoim oycu Ignaciu Łoiole wśa / wedle tego / a nie Bożego y Christusowego przepisaia żywie. Przeklety / iż w Papie Rzymiskim nadzieie swa pokłada (a tego sie / choć ciaby chciał / zaprzec nie może) onego kościoła swego głowa ma / (ktory kościół tego był teraz sprośnym trupem bez głowy wiecey podobno ćwierci roku.) Przeklety ktory ludzi / a ieficze v marylch / takich y owalich / y leda trzysia wzywa / przed nim klęka / od niego cżego prosi / y nan sie spuszcza. Przeklety / ktory Agnusami wostkowymi z Rzymā / y niewiedzieć iakimi tyle gustami / y obrazeczkami śiebie y inśych wielu zawodzi / ic. ic. A nie ćsa przekleci / ktorzy z wole y rozkazania Bożego / w Jezusa Christusa od vmarylch raz wzbudzonego / a iuz wiecey nie vmiera docego / lecz na wieki żywiacego / nadzieie swa pokłada / y cale sie nan spuszczaia. Gdyż ten sam / cale jest od Boga / cżis y chwala vkoronowany / (nie iako Bog przed wieki bedacy : bo by mu tego nie potrzeba : ale iako cłowiek cżas u pewnego pocżety y vrodzony : ktoremu Bog dal wśytek śad y zwierzchność Jan. 5. v 27. ic.) A temu samemu imia nad wśelkie imia dane jest od

Bogá / żeby sie na nie każde kolano kłaniało. Gil. 2. v 10. Temu Bog sam z nieba świadectwo dał / y tego słuchący czcili jako siebie rozkazał. Przetój nie ten iest przekłety który w tego dufa / ale który by nim tego / po Bogu oycu w kim inszym wśać sie pozwolił / y w nim nadzieie polozył. Jako waśa Katołik a wśyćka / y wy z nią czynicie / umárle swiate nadzieie siva / y wrotemi słodkością / y niewiedzieć czym tyle nazywacie / zc. Mładym ná tym dosyć. A temu wpmóńcie waśego X. Wuyka żeby na pos tym nie wazył sie z Psal. tego wtorego dowodzie iedności boś trvá Chrystusowego z Bogiem oycem / bo tym wiecey rzecz siva sfażi / niż ja naprawi. Gdyż Psalm ten (zaniechawśy y Dawida ktoremu też służy) znacznie nam dwu á nieiednego / k temu / iednego od drugiego daleko roznego przed eczy wystawia / nie tylko w tym samym / gdy to znacznie mowi / je sie Krolowie / y lud insy nie tylko przeciw Jehowie / ale też y iego Chrystusowi (Notate) zastawiali: lecz y w tym / gdy Jehowah Bog káże Chrystusowi v siebie prośic (á nie on temu) á on mu dopiero obiecuje dáć narody w dziedźictwo / zc. Izali to Bogu służy? Izali iednego á tegoż z Jehowy Bogá / á z Mesyasa Bogá czyni? Wy sami wazajcie. A rzeczećieli X. Wuykowi / ale temu Bog rzekł / Tyś iest syn moy iam ciebie dziś wrodził. Niechże patrzá pilno ná Dawidá / potym / ná to / dziś / kiedy sie wždy poczeło / y w skutku pokazáło : á niech / wnieli / pokazáje to dziś w skutku iákim przed Dawidem. Ale żeby nieborak błedny dluzej okolo tego dziś nie bladził: niechże idzie do spraw Apostolskich Dzie. 13. v 33. potym do listu do Żydow pisanego / heb. 1. v 5 á 5 v 5. A tu tym iescze niech też sobie one Apostolska modlitwe / ktora iest Dzie. 4. v 25. pilno przeczyta / á z nich sie niech náuczy leśpiey Psalmu tego wykladać. Uśać sie y tego / iáko komu / y w czym służy to / Dziśiem cie wrodził / y o czym włásme ma być rozumiano. Ale y otym dosyć / á co sie tćme podpory / to iest wtorezgo dowodu tey rzeczy / ktorego wjywa z Ezá. 45. v 12. dowodzac tego iż Chrystus stworzyciel posłany byl od oycy á ducha s. z ktorym dowodem dlugo chodzi za pasy / chwytaiac sie tego y owezgo wśisu:

go wśisu: tedy mu radze aby sie wždy y w tym poczul / iż samje náporzad wśyćkłe swoie dume psiue. Bo chce to pokazáć / iż Chrystus syn Boży / iest onym Bogiem prawdziwym Izrael- skim tymje co o ácie y ducha s. oprocz ktorego niemaś Bogá: k temu chce wygładzić trinitatem spirituum, troycę mowie duchow / á ićiá tym swym wywodem barzo wewierdza: gdy to duchowi z oycem przeczyta / iż oni syná posyłaia. Záczyń onych wietśymi / á onego mniemyśm czynia / árgumentu / abo przedśiewśiećia Ezaiasowego nie rozumie / y slow iego / iáko by przystáło nie w waś- ja / á to iż sie ná swa Wulgata spuśca: ktora tak ma. A itaq Pan poslal mney ducha iego. Gdyżby przekladać trzeba / wedle Hebreyskiego tertz / ktory ma וְרוּחַ וְסֵפִירָתוֹ, & spiritum suum, iáko waśa Wulgata tyż słowa indziej przelożone ma. 4. Moyses. 11. v 29. Przy. 29. v 11. Ezá. 11. v 15. Kładac y ducha swego / á nie / y ducha iego / zc. A temu / trzeba sie tego náuczyć / iż Prorocy / á zosobná Ezaias / cjeśto mowi w osobie Bożej / cjeśto w osobie Mesyasa Bożey / cjeśto w swey / iáko Prorok / á cjeśto też y rzeczech przyslych / iáko o iuj dawno przeslych / iáko y tu zosobná. Ezá. 45. v 16. mowi o sobie w przypominaiac to w tey káp. co przed tym o Assyryanie prorokował / w kázuac iż sie też tak / á nie ináczej iáko opowiedal z strony Assyryanina stáło / skąd potym dowod ten bierze y o Cyrusie / je sie też to także potym co o nim opowiedal spełnic miało. A iż iemu Bog miał też dáć ducha / zá ktorego prowadzeniem toby wśyćkło wykonał / co o nim Ezaias imieniem Bożym opowiedal / iákoż y wykonał: gdy Bog onego ducha iego / o ktorym Ezaias mowił / wzbudził iáko czytamy 2. Kron. 36. v 22. Item 1. Ezdr. 1. v 1. A to sie też stáło wedle proroctrvá Jeremiaśowego káp. 25. v 13. á 29. v 10. Gdy tedy Ezaias przed tym o Krolu Assyryjskim to co sie z nim stáło / opowiedal / pierwey / niż tej to o Cyrusie powiedział: zali rzecze X. Wuiel iż tam nie byl? Wo ielić by nie byl / tedyć by też o tym nie mogli byli prorokować. Cjemu gdy sie dobrze przypatrzý / tak sobie o nim tufie / je z slow tych Ezaiasowych przestanie bostwa Chrystusowego dowodzie: o ktorym tam żadney włásney zmianki niemaś.

Ná trzecim miejscu w aś X. Witek bierze przedsię dowo-
dy z nowego Testamentu / których weźmił murem ono wyzná-
nie Piotra s. ktore weźmił z objawienia oycá niebieskiego ná
pytanie Chrystusowe / á to wedle Mat. 16. y 17. tymi słowy :
Tys iest Chrystus syn Boga żywego. Zebrałszy ku temu / y inſe opú-
sánia synostwa Chrystusowego / iáko to / Syn iednorodny, własny,
prawdziwy, syn nád Anioły / *zaczniy / S. C.* Czynn potym tego zebra-
nia swego takie zámknienie. Gdyż tedy pan Chrystus iest prawdzi-
wym, własnym, iednorodnym, y rodzonym synem Bożym : tedy sie pe-
wnie wrodził z istoty oycowskiej. I nie wgiął cząstki istności. Bo Bog nie
może być rozdzielony, ani rozdwoiony. *Aták wgiął wszystkie istności oyc-*
owska [patrzcie co też tu oycu zostało. Gdy tego wszystkie istności
wziął syn.] *Apzetoj iest ieden y tenje Bog z oycem, S. C.* A toć iest
własne wásego X. Wuyká zámknienie. Ktore iesli iest praw-
dliwe / y ostać sie może / wy sámé wvazajcie : imo sie nie pufczás-
iac tego co sie iuz ná takiež dowody iego mówiło. Bo iesli mu to
poydzie / tedy nie wiem przecjby y komu infemu to iść nie miało.
Komu kolwiek stuj imie pierworocstwa / temu też y własności
y prawdziwości (bo to nie może być / żeby czyi pierworodny syn /
nie miał być y własnym y prawdziwym synem : á choeby sie nie
wprzód rodził / ále mimo infse wmiłowány y przelozony był : iá-
ko Jzáál v Abrahámá. Gen. 22. y 2. 16. á Salomon v Dawida /
Prou. 4. y 3. tedy nie tylko pierworodnym / ále y iedynaktem ná-
zwány być może / iáko Jzáála nazywa 4. Ezdr. 6. y 58. tym os-
boygim imieniem / á to według Exod. 4. y 22. Eccl. 36. y 17)
Jzáelowi stuj imie pierworocstwa / y ma Jzáel nád Anioły /
gdyž iego od Boga postanowionymi są slugami y strožami Psal
34. y 8. á 91. y 13. (A temu nie onym też swiata idacego Bog
poddal Heb. 1. y 14. 2c. 2c.) A przetož Jzáel iest prawdziwym /
pierworodnym / własnym / iednorodnym / y rodzonym synem Bo-
żym : á gdy mu to obieto być nie może / dla powagi pišmá s. tedy
mu y to przycjytano musí być (wedle dowodu X. Wuykówego
iž sie też Jzáel wrodził z istności Boga oycá (gdyž iáko X. Wui-
iék mowi /

iek mowi / *własna iest rzecz / z wrych rodzić sobie podobne.*) A nie wziął
Jzáel cząstki istności Bożey : bo Bog nie może być rozdzielo-
ny ani rozdwoiony. A tak Jzáel wziął wszystkie istności Boga
oycá : (y nie wiem iesli co Bogu oycu zostało.) A przetož J-
záel iest tenje ieden Bog co y oćiec. A co wietřa / ieszcze y to
śmiele y bezpiecznie / do tak śmiálego / y niezbojnego X. Wuy-
kówego zámknięcia rzeczy / przydać może. Iž iesli sie z istności
oycowskiej wrodził Chrystus / ábo iáko X. Witek zowie istoty / y
nie wziął cząstki istności : gdyž Bog rozdzielony być nie może á-
ni rozdwoiony : bo wedle wásego Lombárdá / y násládowncy i-
ego siólnych Máteologow *istność nie rodzi, ani iest wrodzona : ále*
wziął wszystkie istności oycowska : przetož, ináczej to być nie mo-
że / iedno jeiuž Bog oćiec w oney swoicy istności / ktora miał nie-
rozdzielna / y nie rozdwoiona / dawšy ja synowi / przestał być o-
nym Bogiem oycem. A tym wszystkim / iáko Chrystus tak y Jzá-
el syn iego pierworodny został. Bo ináczej / iesliby dawšy cáła
y zupełna istność synowi / sám przedsię Bogiem był / y istności
swey nie vtrácił : tedy ábo by to fałš był / żeby istność wrodzona
był / y drugiey z siebie rodzić nie miała : ábo by tych istności / á
zátym duchow y bogow wiecey niż ieden / y istności niż iedná /
takže y duchow wiecey być musiało. Wvazajciež *Móściwi pá-*
nowie stáršy / co zá soba clognie wásego X. Wuyká siólna po-
gánřta Sofistya / 2c.

Przytym proszę abyście temu wierzyli / chcećleli / y możećle-
li / iž ia temu mocnie y z brácia moia mila y siostrami / z scjrym
y prawdziwym zborém Chrystusowym / choćiaž rozmáćcie od
wiele ludi spotwarzonym / y wpiřány / y potapionym / wierze-
iž Jezus / ktory sie z ducha s. pocjal / á z dzievice Máriej vro-
dził / iest wedle wyznánia Piotra s. y infych pišm s. nie tylko
Chrystusem synem Boga żywego / ále też iedynym / namleyšym /
pierworodnym y własnym synem Boga onego sámego / iedyne-
go / żywego / y prawdziwego / á tak iest / je y Aniołowie / y infy
duchow z *Asiojácíem* tego swiata y wszystkie rzeczy stworzo-
ne ná niebie / y ná ziemi / iemu są poddáne / oprocž sámego Boga
oycá /

Jezus / Máriej
cy wrodzony /
iest własnym y
namleyšym sy-
nem Bożym.

oyca / który mu to wytytko poddał. 1. Kor. 15. v 27. Wszakże te go wytytko nikomu insemu przyczytam / iedno temu James mu / na którego pytanie Piotr s. umieniem drugich (iako y Jan s. świadczy Kap. 6. v 69.) odpowiedział: co wasi X. Wui teł nie przystoynie / y nie zbożnie / y nie Chrystyanskie potyli / aby nie opaczne prostacki omamili / y w fak prawie swey niepobożney nauki wprawił. Bo gdyby sie taki taki kęs prawdziwie Boga bał / y co dobrego o synu iego namileyfym Jezusie Chrystusie trzymał / którego dał Bog światu za odkupiciela y zbawie ciela / tedy by wždy dolożył był tego / y to ściszyrze wyznał / iż Aspostolow swych nie syn taki zmyślony / ani przed wieki wrodzo ny / abo który by miał całą istność dana sobie od Boga oycy / y który by był ieden a tenże Bog co y ociec / ale pytał / iako pise Mateusz s. Kap. 16. v 13. syn człowieczy Jezus Chrystus : a pytał w ty słowa / mowiac: A gdy przyszedł Jzus (Notate) w strony Ce zartery Silponey / pytał uciniow swoich mowiac / kim mnie powie dacie być ludz ie SYN A CZŁOWIECZE GO (Notate syna człowieczego) a gdy opowiedzieli mniemanie o nim rozne / ludzi roznych / znorwu ich pyta / a wy kim mnie być powie dacie : Tam dopiero Piotr z obja wienia Oycy niebieskiego powie dzał: Tyś iest Christus (sluchaj cieś wsiyma) syn Boga żywego. Wacjcieś proste was iż pytanie bylo o synu człowieczym / a nie o kim inzym: coby o nim rozumie li. O synu mowia człowieczym / to iest o człowieku własnym / y prawdziwym / iako sie sam nazywał. Jan. 8. v 40. y Apostol 1. Tim. 2. v 5. o którym też Piotr odpowiedział. Nie o tym / koro ryby iako y w balwochwalinach waszych y po vlicach jacy wrze fiejca. Assumpsit formam hominis, wziął kształt człowieczy / abo iako w swoich Dyurnalach / bluźniac go y Boga oycy iego / napisano o Stefanie s. czytacie / w ty słowa: Hic enim rex noster tra bea carnis indutus de aula virginalis egrediens, visitare dignatus est mun dum, a troche niżej tamże. Seruile cinctorium assumens, y zaś troche niżej: ille descendit carne velatus, &c. To iest / wieczora Arol nasz wyszedł z palacu Panienskiego / obleczony białą ciela (ale nie wy razi iaka / bo trabea, to iest białe tak nazwane trochatie byty) to iest z ciała

In festo Ste phani. In ma tur. lect. 4.

iest z ciała spráwiono / y raczył świat nawiedzić. Ażci wnet y ta fiate zelzył / mowiac: iż wziął niewolniczo przepaść / abo pas. A potym mowi / iż skapil pokryty ciałem. Wacjcieś / mowia / iści ten tam zmyślony tego nie mowił. Ale prawdziwy człowiek / praw dżiwy Dawidow potomek / prawdziwie poczyty / y prawdziwie a nie w kształcie wrodzon. Pytam ślad zstapil: musicie wyznać / iż wedle tey tam waszey lekcyey z niebá / do którego miasto nie go wstapil Stefan / gdyż tam iego z nim czyni porownanie. A gdy tak iest / iakoz sie ten wasi Lekcyonarz Fulgencius z soba zga dza : a iakoz jeste y wy z nim / ktorzy sie tym nabożeństwem pa racie / wolni heretyctwa Marcyonowego : który twierdził iż iakies duchowne / abo powietrzne ciało z soba przyniosł : Ażaj taki był ten co Apostolow pytał : Ażaj temu Piotr odpo wie dzał: żali Jezus Chrystus nie iest nam we wsem procj grzechu podobny : Heb. 2. v 17. á 4. v 15. Ażajemy y my nie sa członka mi ciała iego / y koscí iego 1. Pet. 5. v 30. y bracia Heb. 2. v 11. A iesli z niebá ciałem pokryty / ktore z powietrza spráwione miał / zstapil / ktore nam prawdziwie podobne być nie moglo / a coż wziął z żywota Panienskiego: czyli też dwoie ciało miał / A kro reż wy też wždy przy mszy iadaćie / tworzac ie sobie z kłástru w klefiejach rozpalonych wpieczonego: Onoli ktore wziął z pány / czyli w którym zstapil: czyli je iak opowiedacie całego iecie : to iest / Illam trabeam carnis, ona biała ciela / abo przepaść niewol nicza / y z ona istota iak wasi X. Wuiel pise / ktora cała nie ro zdzielna ma od Boga / y w ktorey iest tymże iednym Bogiem z oycem : Bo iesli tak całego iecie / y tak X. Wuykiem wierzy cie / iż Chrystus iest on Bog prawdziwy / iedy ny Izraelsti / oprocz którego niemaś Boga / a ten iest nie człowiekiem prawdzi wym / ale tylko tak przepasany niewolniczo przepaść / abo biała ciela / abo też iesze / iako X. Powodowsti w Wedzidle swym pi se pokryty ciałem / iako Weda pokrywana bywa robaczkciem. Py tam was kto wždy niebem y ziemia rzodzi / ná ten czas gdy go ziećie : Bo niedżiony jadon żyć nie moze. A iesli to prawda / je go prawdziwie iecie / tedy y to koniecznie musi być prawda / je go

Ktoreli ciało Chrystusa przy Wszytadła.

na wychod zaś wyrzucacie. Gdyż prawda / ktora klamać nie umie / pan nasz Jezus Chrystus tak powiedział / iż wszystko co w wstępnym wchodu do brzości wstępuje / y do wychodu bywa wyrzuceno. Mat. 15. v 17. A jeśli go tak / y tak często iecie / zaś go za każdym iedzeniem nie maczycie / y nie mordujecie : A mordujac go / iakoż sie z Apostołem zgodzicie / ktory to twierdzi / iż Chrystus raz umarł / iuż więcej nie umiera : smierć mu więcej nie pánuje : bo co żywie / Bogu żywie ? Rom. 6. v 9. 10. Obaczcież sie / dla was paná Boga proszę / kiedy ko's wiet / a takich mezbójnych plotek / na zatrącenie prostych ludzi / nie forsytujcie : sami ich nie broncie : wydawac ich infym nie dopuszczajcie. Bo czasu swego / z wszytkiego tego / straga / a nigdy nie opłakana liczba y każna / od tego ktorego tak bránuiecie / odnieściecie. Jac was z wielkim utrapieniem jercá moiego / iánuisac waszego zginienia / w pominam : abyście sobie po Bogu oycu samym iedynym / żywym y prawdziwym wśech rzeczy stworzycielu / Boga infego nie zmyslali : ani syná iego infego / prócz syná ciałowiecznego / ludziom zalecali. Bo pewnie / iako ślepi wodzowie / y z tymu co sie wam prawie za nos woddzić dadza / w dotwiczney śmierci wpadniecie.

A co sie dotyczy świadectwa wtorego / ktorego wjyma ku podporządkowaniu tego dowodu swego / ktore bierze z Luk. 1. v 16. je tak Aniol Gabryel mówił do Zacharyasza / o synu iego Janie s. mówiac : Wielki synów Izraelskich nawrócił do paná Boga ich : a on wprzód przed nim w duchu / y w mocy Eliafowej / i. z ktorych takich czyni wonieście nie y zámknienie. Pan Bog Izraelski jest sam Bog prawdziwy : Lecż ten Aniol gowie Chrystusa paná / Bogiem Izraelskim : Bo ty słowá a on wprzód przed nim / nie mogá sie zciągnąć iedno ná paná Boga Izraelskiego / tudzież przed tym wspomiononego : A to też pewna / iż Jan wprzód przed Chrystusem á nie przed Bogiem : przetoż (zamyka) X. Wuiet rzecż ta) Pan Chrystus jest onym Bogiem Izraelskim, &c. Odpowiedam naprzód kroćko iż minor X. Wytkowa jest falsa. Gdyż aniol nigdy nie nazýwał Chrystusa Bogiem / iako sie potym pokazuje. Ale y sam X. Wuiet toż mówi / rozswalajac to / co rzekłomo zbudował / a to ty mu słowy : á to też pewna je Jan wprzód przed Chrystusem / á nie przed

Bogiem

Bogiem oycem, otódz ia temu wierze co tu mówi X. W. iż Jan nie chodzil przed Bogiem oycem / onym samym prawdziwym Bogiem Izraelskim / (ściśle to rozumieć) ale chodzil przed Jezusem / ktorego Bog panem y Chrystusem uczynil : ktory tak uczyniony / nie byl ani mogli być onym Bogiem prawdziwym Izraelskim / ale tylko synem iego. A temu odpowiedam slyrzy / twierdzac to / iż wszytek dowód X. Wuyka jest nieprawdziwy. Bo ze zle go wyrozumienia pisma s. idzie. Ktore częstokroć te sprawy / ktore Bog przez kogo wykonywa / nie onemu ie / ktory ie wedla wolej boje wykonywa przyczyta : ale Bogu same^o / z ktore^o wole y rozkazania wykonywane bywáta. A ten też ktory ie czyni wykonywa / nie przed cżyac infá oblicznoscia onych wykonywa / iedno Boza : gdyż przed obliczem Bozym wszytki są odkryci / a żadna z nich zakryta być nie moze. A przetoż Jan posłany będąc od Boga onego Izraelskiego / ku zgotowaniu drogi panu Chrystusowi / przed onymże przedsiá Bogiem Izraelskim chodzil / iż od niego ná to posłany byl / y iemu samemu droga gotował / gdy ia Panu Chrystusowi gotował / pierwey niż go ieficze widzial abo znal. A mówi / iż go nie drzewiey poznal / áz gdy go ponurzył / (á Bog on Izraelski ponurzenia nie potrzebuie) y niebo nád nim otwarte / y ducha náń zstepuiacego (ktorego byteż zstepowania ducha Bog on iedyny Izraelski nie potrzebował) iako golebiá widzial : á zácym glos Izraelskiego onego Boga z nieba slybal / ten jest syn moy namuleyfy. A bacżcie y to / iż nie mówił glos ten / oto ten Jezus jest on Bog prawdziwy Izraelski : ale ten jest syn moy namuleyfy. Zácym też dopiero Jan s. powiedział Jezusa Chrystusa ludowi wstázuiac : ten jest ktorym ja wam powiedal : idzie ia nina moj (notate idzie mojnme Bog Izraelski) ktory mnie wprzód / i: nád mie przedmyleł byl : á tam go nie znal : Alim ja wprzód / i: byl obáwion Izraelowi. Jan. 1. v 30. i. Gdzie ieficze w v 33. tego doklada. Jam go nie znal / ále ten ktory mie poslal narzad w wodzic / on mi powiedzial / nád kim i. i. Pytamyż sie tu tedy / iedenli to a ten je uft Bog Izraelski / przed ktorym Jan chodzil / ten ktorego mejem nazwa : a ten ktory Jana poslal ponurzac /

i 3 y ktory

y który też z niebá wolał nad onym który wykonywając w syf-
te sprawiedliwość (Mat. 13. v 15.) od Janá byl ponurzony /
który też głos ten slykał / ten jest syn moy / zc. y na ktorego ducha
z niebá zstąpił: A kto jest tak zaslepionego serca / y tak bárzo li-
plich oczu / co by me rozumiał ani widział / y tak wporny / żeby wy-
znać nie musiał / iż infy jest on Bog Izraelski / ktorzy Janá po-
stał / aby mu droge zgotował / a infy który po tym na droge zgo-
towana od Boga posłany przyszedł do Janá / aby mu on świá-
dectwo wydał: ktorego też Jan mejem nazywa / dwóm z nie-
bá świádectwem wtwierdzony: to jest y głosem Boga oycá / y
widzeniem onego ducha iako golebia / który na Jezusa syná Bo-
żego zstąpił. Czego w syftekiego Bogu onemu Izraelskiemu nie
potrzeba: który duchem sam będąc infych nadycha / objywiá
rzadzi / y spráwuje. Ale długo sie rzeczja ta nie bawiac / podźmy
do Proroka Malachiasza / z ktorego ty słowa Łuk. 1. v 16. są wzie-
te: przypátruymyż sie im / iesliż nam ony iednegoż tyłk o samego
Boga Izraelskiego opisuiá / czyli je też y tego drugiego przy-
nisi. Tak tedy mowi Malachiasz káp. 3. v 1. Oto ja posyłam ánio-
lá / ábo poslá moiego / á zgotuje droge przed obliczem moim / zc. Patrzyćjż
tu dwa naprzód są wyrażeni: ieden co posyła / to jest Bog / kto-
ry sie támsie záraz zowie Jehowa zastępów: drugi od niego po-
slány / to jest Jan / iako Ewánielistowie s. wykládáia / Mat. 11.
v 9. 10. 11. Márc. 1. v 2. Słuchaycież / prośe / co daley Prorok
mowi / co sie zá zgotowaniem / drogi przed oblicznością Boga
Izraelskiemu stác miało: á toli to: co przydáie Prorok: A nátych
miał przysłać do Koscioła / ábo páłacu swego / pánuicy ktorego wy słu-
kacie / y
ámiol / ábo posel przymierza / ktorego wy (to jest / Izraelszczycy) jedacie: o
toć idzie / Mowi Jehowa zastępów. A wydzicież / y slyfyć / co tu Pro-
rok / ábo ráczey sam Jehowa zastępów prze zen mowi / y o kim
mowi / á iż mowi nie o sobie ale o tym / ktorego nazywał panuic-
cym / y Aniolem ábo poslem przymierza / to jest / przez ktorego
przymierze nowe wedle obietnic / przez infy Proroki wczynio-
nych / postánowiąć miał z ludzimi: á ten kto wždy jest / y stád po-
siedł: Odpowiedam / wróćmy sie do Zacháryasza s. oycá Jano-
wego /

Słow Malá.
s. v. 1. rozbrá-
nie.

wego / á on nam / duchem Bozym napelniony w piosnecjce
swey w syftek to okáje (Łuk. 1. v 68.) mowiac tymi słowy: Bło-
gostawiony pan Bog Izraelski / (Słuchaycież co mowi o Bogu Izra-
elskim) iż náwidziły wczyni okup ludowi swemu (á w czymże chcecie
wiedzieć: przez co? y iako? Oto dokláda tak daley mowiac.) A
podmośt rog zbawienia nam w domu Dawida słuźebniká swego: iako opowie-
dal przez wistá s. onych co wiekow Prorokow / zc. Niech je tu / Móstwi
panowie stárszy otworzy oczy wasz K. Wuiet / á niech pátrza / á
pátrza pilno / kto wždy jest tym Bogiem Izraelskim. A temu /
niech pátrza co wždy ten Bog Izraelski wczyni: Niech też y
tego imo sie nie pufcja / co tu o nim duchem s. napelniony Da-
cháryas opowieda: to jest / iż on podmośt nam rog / zbawienia w domu
Dawida słuźebniká swiego. A iakoż to? Iż iako przedtym infym / y
Przez infy / obiecowal Bog on Izraelski dáć ludowi swoicemu
wybawiciela Christusa: tak toż z osobna Dawidowi obiecal / iż
go z owocu biodr tego wymiesć miał / (2. Sam. 7. v 12. á 1. Kron. 16.
v 11. Psál. 132. v 11. 12.) y tegoż posádzić miał ná tego stolec: A ná
to y po práwicy swey Psál. 110. v 1. Ocoż Zacháryas / iako y blygos-
wiona pánná w piosnecjce swey / to okázuie / iż on Bog Izrae-
lski iedyny y prawdziwy / iuz te obietnice wypelnił / á to dáwšy
nam Jezusa Christusa wybawiciela / Łuk. 1. v 54. 55. 69. 70.
A objaśniaiac rzecje Zacháryas / y słowa ony prawie ná porząd
wykládáia / ktore do niego mowił Gabryel / obrociwšy rzecj
swá do Janá syná swego / tak mowi: A ty dzieciásto Prorokiem nazy-
wysiego [to jest Boga Izraelskiego] názwáne bedzies: bo poydzies
przed oblicznością pániá s. [patrzyćj co mowi nie powtarzáiac / ani re-
latuum ani antecedens, tego ábo naywysiego: ale mowi pániá s.
znájac rog on zbawienia / owoc biodr Dawidowych: ábo one-
go panuiciego ámiol / ktorego żydowie ocjeławali / ktory miał
przysć do páłacu swego] áby gorował drogi tego. A iż to temu wła-
śnie służy / iako z ierysáw / á nie iako Bogu Izraelskiemu /
ktory zdawna przedtym Mesyášá tego obiecowal: onyż sobie
K. Wuiet niech y wyklad tego przeczyta Mat. 11. v 10. Mgdsie
z ierysáw o Bogu oycu swym / y o Janie tak je y o sobie mowi: o
Janie /

64 Wtóra część / osobnego rozbięcia

Janie / Ten jest o którym napisano: (Mal. 3. v. 1.) o Bogu zaś / Oto ia posyłam anioła / albo posła mojego: a o sobie nawet / gdy ty słowa przydasz / przed obliczem twym: ku gotowaniu drogi twojej przed sobą. W czym się y Marek 8. 3. Mateusem zgadza Mar. 1. v. 2. Wskazując też to / iż Jan chodząc przed oblicznością Boga Izraelskiego / chodził też przed Mesyaszem jego: a chodząc przed Mesyaszem / chodził też y przed onym Bogiem Izraelskim. Który / ias to był obiecał / onego obiecane go Mesyassa dal / y do Izraela posłał: a ten też posłany będąc od niego / nie wolej siwey abo chwaly szukał: ale onego Boga Izraelskiego / od którego posłany był / iako y Jan / ktory iemu chodząc przed oblicznością Boga Izraelskiego / droga gotował / rć. A toć jest własne słowo Gabryelowych wyrozumienie / a nie to / z którym X. Wielek na plac wyiechał. A wy y z nim / którego v siebie maćie za wielkiego teologa / pana Boga proście / aby też wam dal toż rozumieć / y słowu swojemu / a nie ludzkim plotkom / wierzyć.

KAP. XIII.

A iż bym was Mościwi P. S. dluzey nie zabawiał / nie tylko na każdy dowód osobną / ale też y naprzędnię / y na czoło wystawione rozdziały / iakom to uczynił na trzy odpowiedzi / tedy iuz tu ogulem trzy porządkiem idące / iako bada mogli nakroczyć odprawy / gdyż nie tylko ty namięnione / ale zgola wsiytki / co ich iedno nazbierał / ten ieden cel maia / aby iako zebrał z wieśla takich y owakich lat ieden plaścź sobie zbyć: tak X. Wielek feby z tego y owego / co wedle natury (iż tak rzeka) y prawdziwey własności nie stuy iedno samemu Bogu oycu / vrobil sobie iakos kaptica abo plaścź / w ktoryby przyoblekl Jezusa Christusa syna cziowiec jego / a tegoż też syna Bożego: chcąc go / tak przyobdzianego / wejnić onym prawdziwym Bogiem Izraelskim / osprzeż którego / z którym / y przed którym / nie chce mieć Boga innego. Gdyż Bogow wiele / iako mowi / niemaś: ieden tylko jest Bog. Ale iako to mądrze y dobrze czyni / iuzem przedtym pokazał. Do iesli Jezus Christus / owoc biodr Dawidowych / abo ias to sia sam zowie cziowiek / syn cziowieczy / rć. jest sam tym prawdziwym

Prá tny X. W
dowody ogulem
tam odpos
wiedj.

o Bosstwie syna Bożego.

dziwym Bogiem / tedy nie jest / ani moje być synem Bozym: nie moje też być y synem cziowieczym. Bo Bog z cziowieka rodzić się właśnie nie może. Bo umiejey / pierweyby musiał być cziowiek / niż Bog. Synem też być Bozym nie może: ponieważ gdy by właśnie był w skutku / a był Bogiem / tedyby musiał przed sobą mieć też w skutku oycá Boga / z którego by się vrodził / a takby nie ieden y tenże Bog był / ale dwa: infy Bog oćiec ktory vrodził / a infy Bog syn z niego vrodzony. Jesli y to prawda / a skuteczna v X. Wuyka iż się wždy kiedykolwiek syn Boży Bog / z Bogá oycá vrodził. Nie persona z persony. Bo to jest iedno skólne pogánstie matáctwo. Ale wedlug Nicenskiego y Konstantynopolskiego synodu / Bog prawdziwy z Bogá prawdziwego / y swiatlosć z swiatlosci. Zbijaiac tedy wáś X. Wielek prawda fejyra / a iasnie / y żrzetelnie fejyra y prawdziwa / (iako ieden zbáwienney prawdy nieprzyiaciel) / ktora jest o iesdnym / żywym / samym / prawdziwym Bogu oycu / ktory sam jest wsechmogacym / wsech rzeczy stworzycielem / a jest Bogiem y oycem pana naszego Jezusa Christusa / zbijaiac y te / ktora jest takze żrzetelnie w słowie Bozym opisána / o iednym też synu Bozym Jezusie Christusie z ducha s. pocjetym a z dziewice vrodzonym: ktory ono o sobie y oycu swoim powiedzial / takze y o wierzacych w sie. Iako mu posłał żywiacy oćiec / ia też żywe dla oycá: a kto mnie pojrywa / on też żyć będzie dla mnie / Jan. 6. v. 57. A zaś do żydo v mowiac: Teraz szukaćie iakobyście mnie zabił cziowieka / ktorym wam prawda mowil / ktoram slyszal od Boga. [notate] Tegoć Ebrahám nie czynil. Jan. 8. v. 4. A potym troche niżej v 42. mowi. być był Bog oycem wáśm / wždy byście mnie milowali / boć ian ia z Bogá posiada. Ta / mowia / prawda / nie spráwiedliwie zbijaiac X. W. a iako ieden gwaltrownik słowa Bożego / y nieprzyiaciel Boży y Christusow / iako z motyka nástonce / tak sie na nie targaiac / v silnie / z tego Boga oycá / y z tego też syná iego od niego danego / vtworzyć Boga iakiegoś iesdnego obcego / pisinom s. y wiernym chwalcom Bozym / Pátry archom / Prorokom / y Apostolom / nigdy nieznaíomego / a to gdy taki sobie dowód zmysla / sol. 85. 3 przednię feygo / iako on mnie

D ma imienia

Dowód X. W
imienia tego
Bog.

ma imienia tego Bog / mówiac tak: Pismo s. nie zowie nikogo innego Bogiem zgoła, bez dokładu iednego samego Boga prawdziwego, jako Ireneus pisze lb. 3. cap. 6. & 8. y sama rzecz B. iawnie pokazuje. Bogdy pismo nie cześciej nie powtarza, iako to, że Bog ieden jest iako by sobie samo przeciwne nie było, kiedyby nie samego Boga prawdziwego, ale też kogo innego Bogiem tak zgoła nazywalo. Lecj to imie zgoła dano bywa w pismie panu Chrystusowi Izai. 9. v 6. Bedze nazywane imie tego Bog mocny. Ian. 20. Tomasz tak je mowi panu Chrystusowi, pan moy, y Bog moy. Dzie. 20. v 28. Pilnujcie sami siebie, y wszystkiey trzody, w ktorey was duch s. postanowil Biskupami, rzadzić kościol Bogy. Rzym. 9. v 5 Który jest nade wszystko Bog Apoc. 4. v 8. Pan Bog wszechmogący, który był, który jest, y który ma przysć. 1. Ioan. 3. v 16. W tymesmy poznali miłość Boga, iż on za nas polozył dusze swa. Iakoż tedy nie ma być Bogiem prawdziwym który tak często w pismie zgoła Bogiem jest nazywany. A iako to, prosze je tak Chrystus zgoła nazywany jest Bogiem zgadza sie z onym pismem Exod. 20. v 3. Nie będziesz miał cudzych Bogow przedemna. A z onym 1. Cor. 8. My mamy iednego Boga iestli Chrystus nie jest iednym Bogiem z oycem. Toć poty są słowa X. Wuyka. Toć jest dowod iego między wftyt kmi naprzecdniefy. Ktorem będąc sam przez kogos drugiego zmaniony / infymi też nie opatrznymi mamy. Który dowod iego (zeby sie potym zosobna o duchu s. dowodami bawić nie trzeba) w tym wywodzie iednym / iako bacze / zamkniony być moze.

Iż pismo s. opisuiac wśedy iednego tylko samego prawdziwego Boga: i: nazywa przed sie zosobna oycą Bogiem / syna Bogiem / także y ducha s. Bogiem. A iż to nie moze być / zeby miało być wiecey Bogow niż ieden. Przetodj to musi być iż oćiec / syn / y duch są tym iednym Bogiem. A toć jest summa wśech X. Wuykowych wywodow. Na ktora ia słowy samego pana Chrystusa krotko odpowiedam: który też żydom odpornym / y potwarcom swym wielkim / tak z Psal. 82. v 6. Jan. 10. v 34. odpowiedzial. Żali nie iest napisano w zakonie waszym: iam rzekł [mowi to Chrystus o Bogu oycu swym nie sam o sobie.] bogowie iestescie. Iestli ony nazywal Bogi / do ktorych brła mowa Boga: a nie moze być pismo rozwiastane / imie ktorego oćiec poświęcił / y posłał na świat / wy powiedacie / że bliżni / zem rzekł

[notate]

[notate] iestli syn Boży / zc. Ponieważ tedy tu z wst same páná Chrystusa to słyszymy / iż on tego pismem nie rozwiestnym dowodzi / zgoła / iż iest wiele bogow / a to gdy mowi o oycu swym / do bogow mowiacym: Żalim iamerzeli / wy Bogowie iestescie / a tego tak tylko nie mowi oćiec / syn / y duch iest ieden Bog: ale też / iako słysycie / o infych to mowi: wy bogowie iestescie. Przetodj to stać nie moze / aby ci tylko trzey oćiec / syn y duch mieli być lub bogami / lub też iednym Bogiem: iako to y Pawel s. 1. Kor. 8. v 5. twierdzi / iż iest wiele bogow / y wiele pánow / tak ná niebie / iako y ná ziemi. A rzeczeji X. Wuiel je przed sie nie moze być iedno ieden Bog / chociaż sie on oycem abo synem / abo też duchem miánuie: tedy ia też tak rzekł / iż ponieważ iedenje tylko Bog iest / do ktorego iedności / iako oćiec / tak syn / także y duch s. nalezy: ponieważ tak ten oćiec / iako y syn / także y duch w pismie Bogiem iest nazywany: tedy też do teyże iedności / y ci o ktorych Dawid / Chrystus / y Pawel powiedzieli / należec musza. A tak nie tylko oćiec / syn y duch: ale też y ci wśyscy / o ktorych sie rzekło / są tymje iednym / prawdziwym Bogiem Izraelstim / tymje co oćiec / syn y duch s. Ponieważ iedenje tylko Bog iest prawdziwy / zc. zc. A będąc X. Wuiel chciał wśc tey wielości bogow. Nie tuśa / abo by iey inaczej wśc mogli: by sie też niewiem iakim siánem wykrećić chciał: oprocz tego / gdy by mu to Bog dał poznac / iż ta iedność Boga / między wielością tych / ktorych pismo bogami zowie / ciego mi iuz teraz dowodzić nie trzeba: nie sluzj iedno samemu tylko Bogu oycu / od ktorego y infy imie to maia / nie tylko Jezus Chrystus / y wiele Krolow y Sadziow / ale y ániolow / y infych rzeczy / je ie też pismo s. Bogan: i zowie. Do ciego aczby mogli z wielu starych Patresow to twierdzacych przysć / wśak je zosobna z tych słow Pawlowych: gdy mowi / iż aczkolwiek wiele iest w niebie / y ná ziemi Bogow / y wiele pánow / wśak je v nas ieden iest Bog oćiec / zc. ieden pan Jezus Chrystus / zc. Abo / iako sam pan Chrystus modlac sie goraco oycu swoiemu (Jan. 17. v 1. 2. 3.) iemu to samemu przysznawiac / je mu dal swierchnosc nad wśelkim ciásem / i by wśem ktore mu dal / dal im żywot wieczny. Ażci to o nim powieda: a ten iest iys

Odpowiedz
ná ten dowód
X. W. ogus
lan.

wet w ścieżce / aby poznali Ciebie samego prawdziwego Boga / i Ktorego postać Jezusa Chrystusa. Na czym iesli X. Wielek nie przestanie / a tych sie szych Których kilka włożył podpor trzymać będzie / tedy mu ie tak oto po iedney odbiore / że golora zostawisz / sam wpadnie bez odmachu / chociaż sie na to nasadził / żeby inſe obalał.

1. Osobna od
powiedź na J
Chryſta.

Pierwsza / ale trzecią / podporą tego iest / Ktorey w tym dowodzie wjywa Ireneus lib. 3. cap. 6. & 8. Ktorego / choć niestus finie za takiego do głupców co nigdy nie czytali wdać / żeby on bez dokładu iednego samego Boga prawdziwego miał zwać (aczja to chytrze czyni nie wymieniając) tak syna tak o oycę a ducha s. ale mu na tym trzywde wiele czyni. Gdyż on y z inſy mu starymi wieku swego / nigdy samego prawdziwego Boga nie zwał / iedno oycę a syna y ducha sługami tego / iako sie przed tym spominalo. Tym sie tedy podpierac nie może.

2. Odpowiedź
na 2. a. 2.

Wtora podporę wziął z 2. 3a. o. 1. 6. ale nie mniej więcej temu przedliwa / iako y pierwsza niź pomocna: abowiem Ezaiasz mówi tam o dziecieciu narodzonym / y synu danym. A znaczenie mówi / nie o inſym / iedno o tym / ktorego panna pocjać / y porodzić miała. Tamże 7. 14. Który iź miał być nazwany Emmas nuelem / dziwnym / poradnikiem / Bogiem / oycem / wiczym / Książciem / pokojem / dla rozmnożenia Księstwa y pokoju / tć. tedy tego w nim / y przezeń nie kto inſy sprawić miał / iedno zapalczywa miłość Jehowy Boga z iſtepow. Co iako iednego Boga czyni / z tego dzieciecia od Boga tak nazwanego / y tak sprawionego / z tymże Bogiem ktorego Jehowa zastępow *Εὐα* iasz nazywa / baby pod Kądziela rozsażić mogła. A wierze temu że y swietotracycwo X. Wuykowe obaczja / Którym wſędy narabia / (cho. iaz te inſym zadacie) jadney ſentencye y ſęczyrze y cale nie wiadaciale słowka tylko z nich niektore łapać.

3. Odpowiedź
na Jan. 20.
Boginoy.

Trzecia podporą tego ta iest Jan. 20. 1. 29. Tomasz mówi Chrystuſowi paninoy Boginoy: A coż to wjody grzecczy co wafę X. Wielek przesobie bierze / Uiech tak będzie / iź Tomasz s. mówił Chryſtuſowi / ty iowa paninoy Boginoy. zali dla tey tego mowy Chryſtus iest onym iedy-nym Bogiem wſęch trzecczy iſtorzyć iem /

lem / Który sam iest Bogiem y oycem Jezusowym ? Zali teży on Bog oćiec sam iedyny / y prawdziwy / wſęchmogacy był kiedy / y iest Chrystusem ? Jesli by / y iest / niechże mi to X. Wielek po prostu iadnie pokaze / kto go pomazał / y Chrystusem wczynił? Ale sie na tym onyli: a to sie zostoi / iź Jezus Bog on wſęchmogacy y panem y Chryſtuſem wczynił. Dzie. 2. 1. 36. Uad to / iesli ten Chrystus iest Bogiem onym prawdziwym Izraelſkim / tedy ten musi być duchem / iako pan Chrystus mówi / Duch iest Bog. Jan. 4. 1. 24. A iako na inſym mieyſcu o sobie mowiac / iź był prawdziwym cłowiekiem / powie da (rozsażuiac sie dotycząc wcinom swym) Duch iest ciała y kości me ma. Luk. 24. 1. 39. Jakoż tedy ten Bog Który iest duch / ciała y kości nie małacy / mogli mieć ręce / bol / y nogi: a w nich rany od gwoździ y od oſieczepa ? Ktore w tym były / Ktorey sie nie wietnemu Tomaszowi kazal dotycząc / właził mu swie rany / y ktorego on Bogiem / y panem swym nazwał. Zali by sie one go Boga prawdziwego dotycząc / y w bol tego palec klasć mogli / gdyż nikt nigdy Boga nie widział? Obaczcie prosie ta głupia / sproſna y niezbożna ślepotę X. Wuykowe a podporę słabszą niź zgnitego grzyba korzen. A to też zaraz ma odpowiedź na to co o tym napisał / sol. 64. tymże świadectwem bliadu swiego dowodząc.

Czwarta podporą bierze Dzie. 20. 1. 28. Duch swiety postanowił was dozorcami / żebyście rzadzili zbór Boży / ktorego nabył krwią swota / tć. Te podporę tym obalam. Naprzod rożnym mieyſcá tego czytaniem / iedno iest τὸ κρυπτό. Zbor Pánſki. Drugie κρυπτό κτὴν pána Boga. Ktemu / co teraz czytamy *ὅτι τὸ ἰδὲν αἶματ' &* przez własná / abo własnego krew / to w drugich iesicje własnety *ὅτι τὸ ἰδὲν τὸ αἶματ' &* / tć. A gdzie sie to nayduie / tam trudno iednie ſtrone wpornie trzymać. Iakub Paleolog contra assertiones Simleri tak napisał / między inſymy słowy: *Redemit Deus Eccl. suam idni. id est sui charissimi, scilicet filii, suo sanguine. Est enim idios frequentissime apud Graecos substantivum, ut Grammatici dicunt, & non semper adiectivum, ut referri debent ad haematos nomen, poty Paleolog. Ale ia y bez X. Wuykowe go Paleologa / iego własná Wulgata / abo wafę / y z*

4. Odpowiedź
na Dzie. 20.

przekładem *Benedicti Ariæ Montani*, pokazac moge / iż moze być / y
właśnie by miało być / przelożono / własnego krewi / a mija włas-
sna krewia (iesli by to własne było czytanie. Zbor Boży ktore-
go nabył / z. a nie Zbor Panski / iako maio inſte *exemplarje*.) gdyż
w waſey Wulgacie I. Kor. 7. v 4. ty słowa tã id' is po dwa kroć
tak przelożono: nie wiastã (miało być właśnie / ziona) ſwego a z
bo własnego ciała nie ma zwierchności abo mocy / ale moź tak z
je też y moź ſwego abo własnego ciała: *sui corporis*, iako y *Castellio*
przelożył / *non suum corpus*. A *Benedict.* też *Arias* y *Watablus* y *Ty-*
gurska, *proprij corporis*, *vertit*, *non proprium corpus*. Gdzie inż rzec z
takã poydzie / abyście byli dozorcami zboru Bożego, ktorego nas
był krewia własnego. To jest syna Jezusa Chrystusa. Bo acz to
prawda / iż krew Jezusowa jest krew Boża / gdyż Jezus jest wła-
sny syn Boży cały / iako go sobie sprãwił w żywocie panieńskim /
wſiãk je / iż przedſie Bog bedac duchem krewie nie ma / ani wła-
sne mieć moze / przeto właśnie to rozumieć o krewi Jezusowej
mamy / gdyż ten jest prawdziwie cziowiekiem / y sam on sobie / z
woley Bogã oycã ſwego / nabył zboru / y on poświęcił: iako pi-
ſe Apostol *Heb. 9. v 12.* je on nie przez krew / o słowa / i cieleca / ale przez swo-
własna wſedł raz do ſwiątyni / z. Toż mozi / Kap. 13. v 12. Nie idzie
to tedy za tym / jeby inż miał być Bogiem onym prawdziwym
Izraelskim / iż / lub on sam przez własna krew swoie / iako pan
nasz / nabył sobie zboru: lub go nabył Bog oćiec tego przezen.
Gdyż sie mu tak podobãło na tego Jezusa synã ſwoiego mile-
go / iako czielã prawdziwego / wlożyć nasze złości / y nieprawo-
ści / y krewia tego iako swoã własna / oczyścić nas od wſyctich grze-
chow naszych. Niechje teraz w to weyſzzy waſi X. Wuiel / a
niech sie dobrze obrachue / co mu pomogła ta tego podpora.

5. Odpowiedz
na Rzpm. 2.

Piata bierze podpore z listu do Rzymian. Kap. 9. v 5. Który
jest nãdewſycti Bog. Puscãwſzy imo sie tego ſwietoſtrayctwo / puc-
ścãwſzy y inſte rozwiãzania tego mieuſca / oto / gdy to o Chrystus-
sie rozumieć wporne chce / iż go Pãwel zowie Bogiem blogo-
ſławionym / niechje mu tego nie trãdnie / co o nim Apostol na-
pisał / moziac o wſyctch Izraelscytach / Których oycowie / y z ktora-
rych

rych Chrystus wedle ciała / on bedacy nad wſyctkimi Bog / z. A
niech też slow nie odmienia / z ſwoia Wulgata. Gdyż w Grecim
nie ſtowi / który jest: ale on bedacy: iako y *Bened. Arias* przelożył. Ale
chociażby y tak przekładał: tedy przedſie Apostol nie mowil / ies-
dno o Chrystusie cziowieku z oycow wedle ciała wrodzonym: a
nie o onym samym prawdziwym Bogu oycu tego (gdy tak wpo-
rem ſwym X. Wuiel slowã ty Bog blogoſławiony / we wlec vs-
silue na Chrystusa.) Który z oycow wedle ciała nie poſedił: iako
Chrystus pan poſedił. A tak ten który z nich nie poſedił / z tym /
który z nich poſedił / iednym a tymje Bogiem być żadna miãra
nie moze. Ale y tego ſamego nigdy prawdziwie X. Wuiel / y
właśnie nie dowiedzie / bez wykrętow nie Chryſtyãſkich / jeby
abo ſamego siebie on blogoſławionego Bogã ſyn / pan Chri-
ſtus miał onym blogoſławionym / y prawdziwym Bogiem I-
zraelskim nãzywãć: abo y inſte ktore piſmo s. to o nim zgola / os-
procz figur abo iãkich podobieństw twierdzić. A tak sie y to pod-
pora nie podeprze. A tu inż też zãraz ma odpowiedz na ſwoy do-
wod / który ſol. 65. toczy. Ale y tam niech obaczy ſwoã nieprawo-
de / ktora mnie zadãie / a nie widzieli tego w tych piſmiech ktora-
rem ia na kraiu nowego Teſtãmentu naznãczył: niechje sobie
okulary kupi / y niech w Cypryanã lepiej poſrzy / *lib. 2. cap. 5. fol.*
189. a nie *kap. 6.* iako on znaczy / zamydlauc czytelnikowi oczy.
Takje y w inſte tamie naznãzione. A zosobnã też w Chryſtoſto-
ma *Tom. 4. ſer. 16. fol. 188.* Czego iesli by on ieszcze wyſzrec nie
mogl / weyſzzy cieſ wy ſam / a obacjcie / Czechowicli klãma / czy-
li go X. Wuiel porwarza. Na co jem gdzie indziej doſtatecz-
niey Wiltowſkiemu Doktorowi odpowiedzial / tu ſie tym daley
bawić niechce.

Sioſta bierze *ex Apocal. 4. v 8.* z tych slow / Pan Bog wſchmo-
gacy / który byl / który jest / y który ma przyſc / z. W czym X. Wuiel pokã-
zuie poſobie ſie / abo ćwiczenie / y nieumieatnoſc piſmã s. abo
wielka nieſzczynoſc / y pokrywãnie prawdy. Chyby go / iako nie
opatrzynego teologa / slowko to *ερχόμενος* / co jest przychodzacy /
a chociaży tak / który ma przyſc / y wodziło: jeby tak mniemal / iã-
toby to

6. odpowiedz
Obiã. 4.

to by to Bogu oycu samemu służyć nie mogło *ἰσχυροῦ*: ale przedsię y tak saku nie wydzie. Bo iesłuby (iako tej niektorzy mnie maia) to oycu nie służyło: a iakożby synowi służyć mogło? Ktorego X. Wiele tymże Bogiem Izraelskim czyni którym jest oświeć y duch: ale sie natym myli. A tu sie ieszcze daleko wiecey y myli / y swa wielka nieopatrność okazuje / y nie pilne iakies wgladanie w pisma s. ktore iako tu / tak też Psal. 50. v. 2. 3. Ezai. 3. v. 14. a 40. v. 10. Abak. 3. v. 3. Jan. 14. v. 2. 3. przysięcie nietyla ko Chrystusowe / ale też y samego Boga oycę obiecnie y opisnie. Choćajci to Bog sam / nie sam przez sie / lecz przez anioły y Proroki przesłanych czaśow wykonywał / co tych ostatnich czaśow przez Jezusa Chrystusa syna swego wykonać raczył. A iżby na potym tak sprośnie nie bladził / niechże przeczyta / Apok. 1. v. 4. gdzie tak zosobna od Boga / a potym y od Jezusa Chrystusa tak si zborom żyje. *Ἐκταῦται ἐν ἡμῖν ἡ πόλις ἡ πόλις ἡ πόλις* [ktorego pospolicie w takim pozdrowianiu Pawel s. Bogiem oycem zowie.] Który był / y Który idzie / abo Który ma przysięć. Co iż wlasnie samemu Bogu oycu służy / ztad znąc / gdy zaraz v. 5. tak mówi: y od Jezusa Chrystusa / Który jest wierny on świadek / *ἰσχυροῦ*. A widzicież Mościwi P. S. iż tu znacznie y oddzielnie Bogu oycu służy to / Który jest / Który był / y Który idzie: iako y potym trocha niżej v. 8. A nie Jezusowi Chrystusowi / iakożby chciał waf X. Wiele. A tym wiecey Kap. 4. v. 8. gdzie zosobna opisnie siedzacego na stolicy: zowac go s. panem Bogiem wszechmogacym / y temu samemu piosnka te naporzad z Ezai. 6. v. 3. wyieta s. s. s. Pan Bog wszechmogacy / Który jest / Który był / Który idzie. (ponieważ *ἰσχυροῦ* *ἐστὶν ἡ παρουσία ἡ futuri temporis.*) Ktorey piosneczki te potym v. 11. przycyżne klada / z wierzet a bez przestanku spiewaiace: mowiac / iż si stworzył wszytko / a iż wszytko jest wedle twey wole / y wszytko jest stworzone. Cze° nigdziey nie polaje / żeby Jezusowi Chrystusowi pismo s. przeczytać miało. Bo tego opisuiac / też zaraz w drugiey Kap. 5. ajci go zowie baránem iakoby zabitym stoiacym / a księgi od siedzacego na stolicy bioracym / y Lwem go też nazywa z pokolenia Judzinego / korzeniem Dawidowym. A potym też y piosnka ktora mu

ra mu spiewaiac / rojna od pierwfey v. 9. kladzie. *Ἐκταῦται ἐν ἡμῖν ἡ πόλις ἡ πόλις ἡ πόλις* / y odkupiles nas Bogu [notae] przez Kram twe / *ἰσχυροῦ*. A potym zamykaiac te piosnka / mowia. v. 13. Siedzacemu na stolicy / baránkowi / blagosławiajtwo y cześć / y chwala / y moc na wielki wiktow. *Ἐκταῦται ἐν ἡμῖν ἡ πόλις ἡ πόλις ἡ πόλις* / a Jezusa Chrystusa baránka przed nim stoiacego? A tu niech sie ztad nie wstyda wezyć odpowiedzi na swoy on wywod / Który weżył / *ἰσχυροῦ* 34. 3. słow Ezai. 6. v. 6. a ktorego Janem Kap. 12. v. 41. podpiera / chce to ślepym pokazac / iż Ezaias widział Chrystusa w chwale tego / siedzacego na maie stacie iako Boga samego / a iż go tam Serafinowie to piosnka Swiety s. s. pan Bog zastepow chwalili. Gdyż iuz y sami z Kap. 4. Obia. widzieć moście / że to służyć nie moze / iedno samemu wszech rzeczy stworzycielowi Bogu / na maie stacie siedzacemu / a nie baránkowi przed nim stoiacemu / a księgi otwarzaiacemu. A iesłizby waf X. Wiele ieszcze sie opierac chciał: oświeć go W. M. proste / Cieslij tylko on też jest między wami oycem Który by iako infty oycowie mshyl: bo siadź tych tylko oycami v was nazywaia / Ktorey msa / y z kasta klaistru w kleśkach wpiecionego Boga ku iedzeniu y chwaleniu tworzo / a choćaj też rodzo) do Mszala: y wpmniacie go / żeby na potym z wiersta pilności mshyca swoje odprawował. Boć ia z tych tego dowodow to nie wacpliwie wpatruie / iż ie do tych miast niedbale odprawował. Nie wrazaiać y tego co po septem w swoim msheniu bała: abo też pod czaś glossem (ieslij sie mu też to godzi) spiewa: żeby mowia weyżzał w pocjatek *ἰσχυροῦ* (iako v was zowia) Ktora sie pocyżna. *Verè dignum ἡ iustum est, ἡ c.* Także y w iey zamknienie / gdy wiec ono mowicie *Sine fine dicentes, Sanctus. f. f. c.* aby sie temu dobrze przypatrzyl / Komu wždy słowa te wlasnie sluzja: ieslij Jezusowi Chrystusowi onemu baránkowi przed siedzocym na stolicy stoiacemu / czyli onemu to siedzacemu Bogu oycu samemu? A iesłizby ieszcze y z tad obaczyć sie w tym nie mogli: niechże ieszcze (oczy sobie przemyrfy) weyżrzy w pocjatek wielkiego mshyca swoicy / Ktorem tego *sanctus. f. c.*

na zamknięcie z jednej strony / a z drugiej wstęp do przewier-
gania pieczętego Kłaistrzyku tak mowiąc: *Te igitur [notate. Te in-
quam quies ille sanctus Deus Sabaoth] elem. n. t. sime pater. per I. sum Chri-
stum dominum nostrum supplices rogamus, &c. &c.* Gdzie oto baczyć
wyborne możecie / iż to *sanctus*, święty s. s. służyć jedna miara
nie może / wedle własnego własnego mienia / iednoż tylko same-
mu Bogu oycu / ktorego mśiarz chwali y przez Jezusa Christusa
prosi. A małoliby ieficze na tym miał wafę X. Wiele y chciał
by sie ieficze opierać iako Kot na ledzie / żeby to nie miało samemu
Bogowi oycu służyć: a Bogu temu który sam jest tym Bogiem: a
iż oprócz niego niemaś Boga: niechże sobie ieficze w tymże Ra-
nomie przeczyta z lepszym wważeniem modlitwe / ktora wsiyscy
Kścieja po sepiem gosaia / nachyliwszy sie ku swemu Kłaistrzykowi
wi / tak *priusquam communicent*, *šepcac: Domine sancte pater omni-
potens aeternus Deus. To jest s. panie / oycze wszechmogacy / wieczny
Boże / day mi tak / z. z. Gdzie potym zaraz y to przydaie: Jezus
śa Christusa ciało spomionawšy: quia tu es [felicitet pater sanctus, &
Deus aeternus] Deus solus, & praeter te non est alius, to jest / abowiem
(ty Panie s. Oycze wszechmogacy wieczny Boże) iestes sam
Bog / a procz ciebie niemaś inšego. A małoliby mu ieficze y na
tych tak iasnych / y tak głośno rzecj te obwoływaacych swias-
dectwach bylo / wiec też niech ieficze weyżrzy y w ono *Te Deum lau-
damus wafę / ktoremu za wżdy kiedy ie śpiewaacie / k woli dzwo-
nićie (a wmie ie leda klecha na wśi / byle tylko co śpiewa z Kście-
dzem wafšym Wuykiem rozumiał.)* Użi tej toż w umi naydziej /
że nie tylko Bog oćiec jest sam onym wiecznym y prawdziwym
Bogiem: ale też y to / iż ta piošniecška Święty s. s. onemu sa-
memu własnici / y prawdziwie służy. A tu sie W. M. na iue
prošie nieraczej frašować / je ia nie bedac nigdy mśiarem (bo z
łaski pana Boga moiego Antychrystowška reka na mnie nie po-
stala / oprócz krzcu / iako zowia dziecinnego /) musie to ola po-
zysztania wafšego X. Wuyka przyponunać / azaby sie wżdy kie-
dykolwiek / w bieczie swym ktorego broni / obaczyc mogli.*

7. odpowiedź
na 1. Jan. 3.

Siodma podpora bierze wafę X. Wuyka z listu Jana s. 1. Jan.
3. y 16.

3. y 16. tak pisac: *w tymesmy poznali miłość Bożę, iż on ją nas polożył
dusze swoje, &c.* Ktora podpora bärzo nie grzeźna / aczbyšmy śia
dno zbie mogli / tegoż Jana s. słowy / ktore są Kap. 4. y 9. gdzie
tak mowi: *W tym sie okazała miłość Boża w nas / iż syna swego iednoreadne-
go poštał Bog na świat / abyšmy żyli przez zeni / zc. wšakże iż widźmy że to
swiadectwo / ktore przywiold X. Wuyek posafšowane jest w
wafšey Wulgacie / nie zda sie nam być za potrzebna wykładem
sie tym bawic. Bo nie wierzyli wielom Greckim *exemplar* tom
wafš X. Wuyek / niechże radzi sie od kogo Syryjskiego *exemplar* z d,
w którym też tak stoi: *w tymesmy poznali miłość iego / zc. a nie mowi
miłość Boża. Gdyż to Christusowi własnici służy / a nie Bogu
oycu iego. A małoli na Greckim y Syryjskim ma / onoj y Wad-
blus Francus papiežnik ieficze / y Tygurzanie y Casallio tak je przez
Kładaia: w tymesmy poznali miłość / iż on polożył dusze swoje za nas / słowo
ka tego Bog / ktore jest w wafšey Wulgacie nie Kładoc. Za nic
tedy stoi iego wšytek dowod / który sobie y z koncluzya swois
nan bierze z tey swioiey nieperwey Wulgaty.**

Ošma podpora bierze ex 2. Moy. 20. y 3. Ale też bärzo o s. odpowiedź
mylna. Abowiem tożci też Mozeš mowi 5. Moy. 6. y 4. A ná 2. Moy. 20.
sam pan Christus Bogu oycu swoiemu / to a nie samemu sobie
przywłafšaja: aleć y sam X. Wuyek nie wiem cžuaoli sie / toż sol.
92. napisal: a iż to pan Christus / co Mozeš napisal Bogu oycu
swiemu przyczyta / o tym Mat. 12. y 29. 32. 33. 34. czytać
możecie / y to / iż też Boga oycá swego / a nie siebie samego pa-
nem nieba y sie mie / y stworzycielem wšytkiego (Mat. 11. y 25.
a 19. y 4.) nazywa. Co też y Athanasius in Orat. de huma. verbi sol.
36. twierdzi / iż to Christus mowił o oycu swym / co też naydziej
cie Mat. 10. y 6. a 13. y 19. y na inšych wielu muezscach. Pod-
pora tedy ta ošma. X. Wuykowi na iegoj glowe wpada. Jako
y ta ktora te rzecj swois zamknal / 1. Kor. 8. y 6. Abowiem tam
zošobna Pawel s. mowi o Bogu oycu iedynym: a zošobna też o
panu Jezusie Christusie: nie gmatwając tego / ani skłajac w
iedno / iako stolarze dešci do dešci / i / y iako X. Wuyek cžymi / zc.
Ale iż sie y o tym muezscu troche wyššie mowiło / tedy y temu ko-

9. odpowiedź
na 1. Kor. 8.

P 2 nie c tu

niec tu uczyntie: y tak wшыtko to zamyslam / a to wzgledem tej przyšlych dwu dowodow X. Wuyka / na 5. y na 6. miejscu polożonych: ktore bierze z własności y uczyntow Bożych: tak to iasnie y ścyrze wyznawaiac / iako kiedy pismo s. pānu Christuświ co przywłascija / a nie tak iako ie gwałtownie nań X. Wuiet wkłada / (Bogā oycā z nich nā porzād zdietaiac) tak my tej to ścyrze pānu Christuświ przyznawamy: a nie przeciw iego samego / y Apostolow iego nauce y wyznaniu. Ponieważ samże pan Christus iasnie to / y nie raz / twierdził / iż sam z siebie nic ani czynić / ani mówić nie mógł: ani mówić / ani czynić / procz tego co mu oćiec wkazał y rozkazał. A iż tej przyść nakōniec do niego jeden nie mógł / oprocz tego ktorego oćiec do niego potarł gnał (Jan. 6. y 44. 65.) Gdzie / y to tej wyznawał / iż mu Bog dał wшыtkę moc y zwiierzchność (nie mówi jeby ia sam od siebie miał) / na niebie y na ziemi / y dał mu wшыtko do rēku. Mat. 11. y 27. 4 28. y 18. Jan. 3. y 35. 4 17. y 2. a 1. Kor. 15. y 24. 25. 26. 27. 28. A k temu / i go dźiedziac wшыtkiego postanowił. Heb. 1. y 2. A on tej bedec w křcalie Bożym (nie w křcalie swym Phil. 2. y 6. 27. z niego sie wymyslić / bedec posłusny aż do śmierci křzyżowey Bogu: (Bogu mówić / w ktorego křcalie był) / dla czego go tej Bog iasnie wywyższyl y dātował mu mić / ktore iest nād wšelkie imie. A to wшыtko z tad (iako s. Piotr mówi 2. Petr. 1. y 15.) i wżiał od Bogā oycā cjeści chwale. Ale a ktōzby kiedy wylizyc mógł wшыtki świādecstwā / to zgodnie twierdzace: iż wшыtkę zgotā moc / y wшыtkę cjeść y chwale wżiał Christus syn Boży od Bogā y oycā swoiego: a nie miał ie y sam z siebie / ani od siebie. Gdyż nāwet y żywot / y wшыtek sad / ktory miał y ma / Bogu oycu swemu przyznawa. Jan. 5. y 20. 27. 28. Wzajajcie y wy to / prośe was pilno / co sie mowilo / y ku ktoremu koncowi mowilo: a nā to tej pamietajcie / co Bog narodowi ludzkemu dać obiecował: iż nie iakiego Bogā w skutku na poczātku bedacego / ale cziowiekā / ktorego iest cje w skutku nie bylo. Ktorego nazywał nasieniem niewieścim / Abrahamowym / Izaałowym / Jakobowym / Prorokiem z brāciey / potomkiem Dawidowym y Dawidem / synem cziowieczym / y cziowiekiem.

Bedec w křcal
cu Bożym dź
lipca. 2.

cziowiekiem. Jako sie tenże sam dany nam od Bogā zwal / y iasno go wшыtko pismo nowego Testamentu poſpolicie nazywa. A temu y to tej wzajajcie / że tego nigdy żaden z pisma s. nie pokaze / jeby tej on iedyny prawdziwy / sam wšech rzeczy stwożyciel / Bog y oćiec pānā Christuświ miał nād sie ktorego Bogā / ktoremu by tej to kiedy przyznawał / co iemu samemu syn iego miły Christus przyznawa. Nie ma y tego ktorego by o co prośić miał / y zaś za wżiate dziełował: iako iego samego Christus prosił / y zaś dziełował / y Bogiem swym y oycem nazywał. Przy tym / Bog oćiec on prawdziwy y iedyny nie zowie sie ani czym synem Christuśwym / a Christus sie tym być wyznawa y Bogu oycu swemu wшыtko przyznawa / w tym czym iest / y cokolwiek ma. Choćajci go niesprawiedliwie / y mezbojnie wāš X. Wuiet zowie y czyni / onym prawdziwym Bogiem Izaałskim / oprocz ktorego / z ktorym / y przed ktorym nie miało by być Bogā inšego: czym Bogā oycā wyglada / z ktorego wшыtko ma Christus pan / y Christuświ pānu / toż twierdzacemu / nieprawde zadawa. Nād to tenże to syn Boży Jesus Christus cjeść y chwala od Bogā wkoronowany / nigdy sie sam Bogiem nie nazywa ani czyni: a oćiec zaś wżdy to sobie przywłascija / y cjeść rzecze te w piśmiedh Prorocich powtarza. Przyznawa mu to ten syn iego: wydawaiacemu w tym świādecstwo y Apostolowie Christuświ. A ie si by sie to pāiecja sie cja zakładac chciał / od Antychryſta wpleciono / jeby to Christus syn Boży wшыtko swe poddaniſtwo czynić miał / tylko wzgledem cziowieczeństwa: tedy mu to odemnie powiedzcie / że to dźiurawa sieć / y nieprawdźiwa / bo tego żadnym piśmem s. nie pokaze / jeby sie tak Christus z Bogiem oycem swym po mnichowſtu ſaryzayſkie / obłudnie / obchodzić miał: w cjeści go chwalać / w cjeści mu sie kłāniac / modlac / poddawaiac / y przed nim nie tylko nā kolānā / ale y nā twarz wpadaiac: a w drugiey cjeści z nim sie rownaiac / y tymże sie z nim Bogiem / ktorym on iest / czyniac / 27. A ie sli by iest cje y tak chciał przy swym wporze dluzey stać / powiedzcie mu o demnie z wāſcy Wulgaty / iż on nie iest z Bogā / ale

ie jest Antychrystem. Gdyż tam stoi w waſcey Wulgacie 1. Jan. 4. y 3. iż wſelki duch który rozwiązuie Jeſuſa / z Bogá nie ieſt : á ten ieſt Antychrystem / zc. W co wy iáko mądrzy / mądrze wgládaycie : á teologowie waſemu tak ſproſnie rozwiązuwáć Chriſtuſa nie dopuſzczajcie.

Odpoowiedź
ná Tit. 2. v 17.
Wielkiego bo
gá y zbawiciela

KAP. XIII.

Artykuł ten
czyli X. W
dowodzi.

Puſciwſzy iuż mimo ſie wiele inſyſch. Wuyłá wywodow / jeby ſie tak iáko rola nieplodna odleżały: nie zdáło mi ſie tego ie dnego mulejeniem odbiejeć ktorego vżywa ſol. 93. á Bezá iy teſ v ſiebie zá potężny ma / á ten bierze z ſłow Pawlowych Tit. 2. y 13. ciekáſc ná błogoſławione nádzicie / y ná przyſcie chwalebne wielkiego Boga / y zbawiciela náſzego Jeſuſa Chriſtuſa. Ná które tak przećiw Nowokrzeczencom mowi. *Acj Nowokrzeczenicy ty ſłowá (ſámego pánuiacego,) y te drugie, (wielkiego Boga.) O oycu wykładáſ: ále ſie z Greckiego iezyká iá nie pokázáue, je ſie to o ſynie rozumieć má, iáko y Doktorowie wſyſcy rozumieá. Wó które ſłowá iednym artykulem złączone ſá (iáko ná ty. h mieyſcách) ty ſie nie mogá ſciągać do dwu rożnych perſon. Ná to nie ciekámy przyſcie oycá, ále ſyná: á Paweł powieá, je ciekámy ná przyſcie chwalebne wielkiego Boga. Á iáć Chriſtuſ ieſt wielkim Bogiem, tym je co oátec, &c. Ná to odpowiedám / iáć by ſie to o Chriſtuſie / który ieſt ciałowiek prawdziwy á potomek Dawidow / á ten je teſ ſynem Bożym prawdziwym / á zá tym y wielkim Bogiem / pozwolić mogto. Á to wedle ſłow Tomaſowych / y wedle teſ imienia ktore Bog dáł Jeſuſowi ná d wſelkie imie / y wedlug teſ zwierzchnoſci ktore mu Bog dáł ná niebie y ná zieſmi / zc. je teſ on ieſt wielkim Bogiem : iá to wſytko má od onego naywzyſzego y wſechnogócego Boga: iedná iá X. Wuyłá gmatwa tego Boga iednego z Chriſtuſem / niechcá iuż ná koniec y dwu rożnych perſon mieć / cjegó przedtym naniezbożnicyſy Ná teologowie nie cziyli / jeby ſie do dwu rożnych perſon ſciągać ſłowá ty nie miały : gdyż rozdzielnie y rożnie / y znacjnie piſmo ſ. mowi o Bogu oycu / y o ſynu iego / nie gmatwááſ ich w iednego / á tegoż Boga prawdziwego Izraełſkiego. Przetój dla ieſ go y drugich teſ z nim błádzacych / jeby ſie kiedy obaczycie mogli /*

odpowie

odpoowiedzieć ná to muſie. Á naprzód go vpominám / jeby ſie w tym poczul / je raz 2. á inſſo ſwoie Wulgata nád Grecká przećláda: á to gdy błedu ſwego z niey chce podeprzeć. Á drugi záś raz / gdy mu z iego Wulgaty ptacy nie ida / Grecyżna rzecz ſwa zdoobi / y zly ſwoy towar przyfárbowáć chce. Acjci podobno y tey nie barzo duſa / gdy rzeczy ſwey iákimis Doktorámi / á nie Ápoſtolimi podpiera. Iá tedy te omylna regula ſwa przed ſie bie rze / mowiac: iá które ſłowá iednym artykulem złączone ſá / ty ſie nie mogá do dwu rożnych perſon ſciągać / tedy mu ná nie odpoowiedzieć muſie. Á gdy to okáza być fałſzywa / má zá to / iá płáć o trzymám. Tak tedy ná nie mowic: ieſli ieden artykuł polożony pod dwiema imiony / ábo rzeczámni ony złącza / y iedna z nich cziyni : tedy teſ powtorzony / y zoſobná polożony / do ktorey rzeczy iedney / tak je imienia ábo nazwiſta / ábo dwie z niey cziyni. Co ieſli by niewáżyło / á iákoſ by y pierwſze wázyć mogto y miało / Dłáje tedy naprzód je artykuł ieden przełożony rożnym rzeczám / y oſobám / ábo nazwiſtam / onych przedſie iedna nie cziyni. Piſe tak Marek ſ. Kap. 16. y 1. (*María á Maryá alá rí tzi María á tzi iawóu rzi Szalómu.*) Márya Mágdalena y Márya Jákobowá y Salomego / zc. Tu bacjyc mojecie iá Salomowa artykułu jednego oſobnego nie má / iáko Mágdalena y Jákobowa : záli dla tego iedná ieſt Salomego z Jákobowá á tym wiecey / je wſytki pod iednym imieniem Márya wlożone ſá. Rboie ſie by z tych trzech niechciał ſobie X. Wuyłá troyce wláć / zc. Jáko iá cziynia z onych ſłow Chriſtuſowych / w imie oycá y ſyná y ducha ſ. dla iednego ſłowka tego ná imie oycá / zc. Acjkolwiek tam oátec oſobny má artykuł ſwoy / oſobny ſyn / oſobny teſy duch ſ. zc. Drugi przyćlad zamknuonych pod iednym artykulem rożnych rzeczy / ná y Dſie X. Wuyłá Dſie. 1. y 13. góſie Lukáſ ſ. opiſuiac imioná Ápoſtolſkie / artykuł ieden przed Piotrem polożywſy / nie kładzie go przed Jákobem / Janem Andrzejem / y inſyimi. Jeſliż tedy wáżna ieſt X. Wuyłowa regula / tedy wſyſcy Ápoſtolowie / iednym artykulem złączeni / ſá iednym á tym je Piotrem : iedna oſoba á nie oſobami rozdzielnymi / je tak Jákuſ / iáko y Jan / iednym

Odpoowiedź
ná artykuł.

Wtóra część / osobnego rozbięcia

dnym z drugimi są Piotrem Apostolem / a sam Piotr bez nich tym nie jest. Także Mat. 10. v 4. mamy: Symon on Zaanani c / czyli y Judasz Sztaryot. Tu oto baczyćcie Symon Zaanani c / czyli ma artykuł / a Judasz go Sztaryot / z nim spolu położony nie ma ale sie tym jednym złącza. Jest tedy (wed. e. X. Wuyłowej reguły) tenże Judasz co y Symon / a Symon też co Judasz. Toż naydziej Mat. 27. v 41. o przedmiesznych Osiarow. i. ch / o Dostworach zakonnych / y o starcach powiedziano / a Dziej. 19. v 21. Macedonia y Achaia jednym artykułem złączone / zali iedne a tej kraie czynia / a nie dwie rozne? By namniej. Toż iestże naydziej / 1. Tes. 1. v 8. Gdzie też iednym artykułem złącza / nie tylko Achaia z Macedonia / ale też y każde inше miejsce / zali dla tego artykułu iednego każde miejsce z Achaia y Macedonia iest iedno miejsce / a nie wiele roznych miejsc. Ale sta tym bawic niedba. Niech iedno X. Wuiel oczy otworzywszy wglada w Greci ki tekst starego y Nowego przymierza / naydziej tego mało nie bez liczby. Skąd baczyć może / że reguła tego iest bardzo fałszywa.

Patrzmyż też na drugą stronę / iesli też artykuł do wielu rzeczy / abo osob osobną przyłożony / ony rozłącza. Bo by to musiało być: gdyż rzeczy przeciwne iedno prawo mają. Alż ci naydziejemy / iż y to nie idzie: gdyż sie często artykuł / o iedney rzeczy mowiąc powtarza. Jako na przykład / Jan. 20. v 28. w onych słowach Tomaszowych: Pan moy y Bog moy (*ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου*) baczyć może X. Wuiel osobny artykuł u pana / a osobny u Boga. Gdzie bych ia mógł X. Wuyłowi c / czyście tym przyćmiał. Iż iesli ieden artykuł dwie rzeczy złącza / tedy ia dwa rozłączaia. A tak Tomasz o dwu a nie o iednym mowil / y dwu a nie iednego miánował: iednego pana / to iest Jezusa / ktorego widzial / y takomá sie dotyczył: a drugiego Boga / to iest onego w swietle nieprzystępnym mieszkaiacego / ktorego nie widzac wyznał. Coż mi na to rzecze / gdy tak przeciw niemu / wedle iego reguły nam powyda: Wedle ktorey reguły / moge mu dowiesć y okazać nie tylko trzech roznych bogow / ale też y czterech z iednego. Gdyż tak czytamy / Mat. 22. v 32. (*ὁ θεὸς ἑστίν ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ,*)

o Bóstwie syna Bózego.

(*ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ἀλλὰ ὁ υἱὸς ἑστίν ὁ πατήρ*) to iest ia iestem on Bog Abraámow y on Bog Izaakow / y on Bog Jabbow / nie iest ci on Bog / Bog umarłych / ale żywiacych. A baczyććie coby tu bylo Bogow? Także y ondsie / Apoc. 4. v 8. w onych słowach ktore X. Wuiel przedtym przywodzil / Swiety s. s. pan (*ὁ θεὸς ὁ πατερκαταρ, ὁ υἱὸς ὁ υἱὸς ὁ υἱὸς*) Eadem lege cap. 1. v 4.) on Bog on wsechmogacy / on ktory byl / y on ktory iest abo bedacy / y on idacy / abo ktory przysć ma. Co też naydziej Mat. 28. v 19. a 1. Jan. 5. v 7. s. y na innych wielu miejscach / ktore dla przedluzenia rzeczy opuściam. Niech sie wasi X. Wuiel rzeczy tey na potym oczymá swymi lepiej przypatrz: bo tak cusa iż do tad patrzał cudzymi / a wyszry / iż wedle wnieśienia iego reguły / poydnie iey przeciwna. Iż / iesli iego złącza z potrzeba / tedy przeciwna iey / potrzebnie / też rozłączy. A tak z rozdzieslenia / y powtorenia przy każdej rzeczy artykułu / troycá tego wtráci iedność. A powiesć iego / że troycá duchow / (ktora zganil w Gentyliis) piśmem s. dowiedziona być nie może / na płacu sie nie oftoi. A to gdy wyszry w to / że sie syn od oycá / otec od syná y ducha / także duch od nich artykułom rozdziela. A dciállu by / z iednego abo drugiego miejsca / artykułem iednym zás stlić / y ze trzech iednego wchynić: (iáko stolarz dobry ze trzech roznych desek stol ieden czyni / tedy niech znou na to pámiata / co napisał. fol. 41. *ij otec nie ma tego ktoby go posyłał, a ij on posyła syná y ducha. A na to co napisał fol. 44. ij syn w swoim cslowie jest / wie gestány byl od oycá y od ducha, &c.*) Bawic sie tym niedba / skąd zesłány na swiat wziól cslowie jestwo / y iákie to / w ktorym zesłány byl na swiat / bylo cslowie jestwo. Toczył tylko rad wiesć / czym wdy tam byl przedtym / ten syn zesłány / niy byl zesłány: także czym byl otec y duch od ktorych syn byl zesłány. Byli też w skutku prawdziwie ci trzy pomienieni / y często osobnymi artykułmi rozdziesleni / iáko osobná Mat. 28. v 19. czyli nie? A iesli byli w skutku trzy / czymże wdy byli? Czyli sie też to tak tylko słowá ściera / iáko ie ślinká do wst przynieśie? Bo iesli zesłány byl syn od dwu pomienionych / a zesłány w cslowie jestwo /

Syn w cslowie jestwo
wiecejstwie
od oycá y ducha
zestány.
W iákim cslowie
wiecejstwie
otec z duchem
na swiat postá
li syná.

stwie / tedyć musiał być w rzeczy skutecznie (musieli y ci w skutek być / Ktorzy go posyłali /) gdyż rzeczy nie badacze posyłać jaśden / kto by też w skutku nie był nie moje. A jeśli ci byli / y ten ktorego posyłali / a był w człowieczeństwie / tedy y to człowieczeństwo iuż też tam być musiało / a badac / in sym koniecznie być musiało / niż on syn ktory w nim posłany był. A badac syn w człowieczeństwie posłany / coż też wjdzy z matki swej Mariey wziął / a iakoż wjdzy ona matka iego być mogła / gdyż na świat w człowieczeństwie zesłany był / 26. A tu by mi znówu wrosła *questiō*, co z tych dwu rzeczy jest zacnieyszego / on li syn w człowieczeństwie zesłany / onoli człowieczeństwo / w którym zesłany był: Ktore Kościołem było bóstwa / iako pisze *fol. 48.* Abowiem gdy mówię / iż człowieczeństwo było Kościołem bóstwa, a nie bóstwo człowieczeństwa / tedy ia / wedle wyvodu Chrystusa páná / powiedzieć to beśpiecznie moze / iż wieść y zacnieysze jest / y było / człowieczeństwo ono / niżli bóstwo. A to / iż tak Chrystus przećwi Saryzeusiom mówił / Mat. 23. v 17. Je Kościół zacnieyszy był / niż słoto ktore w nim było: bo nie ono Kościół poświęcało / ale ie Kościół poświęcał. Ale sie ia y tym zabawić niechca : dosyć mi na tym będzie / gdy mi to samo okaze X. Wuiet. Naprzód / skąd wziął syn to człowieczeństwo / w którym był od oycy y ducha na świat zesłany / gdyż go z Mariey wziąć nie mogli / bo ona nie tam / ale tu na świecie była. Potym też to / czym wjdzy był ten syn w człowieczeństwie zesłany / przed tym niż był zesłany : Bylli prawdziwie synem / a nie oycem / ani też duchem : Czyliże tym wshytkim zaraz : To jest / synem w człowieczeństwie / y oycem / y duchem. Bo jeśli był tym wshytkim sam / tedy nie miał tego ktoryby go posyłał / a tak też ni goy posłany nie był. A jeśli był / y miał tego abo tych / ktorzy go zesłali / tedy y on y oni w skutku być musieli. A jeśli byli / czymś proste was / być mogli / jeśli nie duchami : Gdyż Bog oćiec bez wšiego iporu jest duch / duch też perwone musi być duchem : tedy y syn od nich posłany / nie wiem iako by też niemiał być duchem / chociaż człowieczeństwem / ktore było Kościołem bóstwa / iako *arabca carnis*, przypodżiany. A tak Edmiecnie nie ieden tylko sam był

Co zacnieysze
go sent / cżło
wicznstwioli.

duch (wedle tych słow X. Wuytowych) ale byli trzy duchowie / gdyż dwa trzećiego posyłali. A tak sie tu troycá duchow od X. Wuytá zganiona / iako tá Ktora piśmem s. dowiedżiona być nie moze / ie goj własnymi słowy zaś wtwierdza. Jako W. M. sami dobrze baczyc mozećcie. Mozećcie y to czyśćcie baczyc / że y w tey troycy duchow wielka jest rojnica (iako m y przedtym wspominał.) Bo oćiec duch / nie ma tego ktoby go posyłał: iako twierdzi y sam X. Wuiet. A on sam y ducha y syná posyła: oroż on ma nad obudwu. Gdyż y sam pan Chrystus to mówi / iż ten wiećszy jest ktory posyła / niż ten ktory od niego posłany bywa. Tuz jest sic / oto wedle X. Wuytá oćiec y duch s. posłał na świat syná w człowieczeństwie : (a syn oycá / nigdy / takje y duch nie posyłał.) a tak on syn y tam przedtym w niebie badac mnieyszy był niż oćiec y duch / gdyż był obudwu posłem. A iako / tu tedy syn / moze być tymje Bogiem prawdziwym Izraelstim / co oćiec y duch / badac posłańcem ich. Ale sie do X. Wuytowego artykułu wracam / y tak rzecz ta zamykając mówię: iż to jest nader głupia rzecz / artykułem iednym rzeczy takje dowodzić. Ale nierowno głupsta / dla iednego artykułu onego iedynego / prawdziwego / wszechmocnego / Boga wielkiego oycá / z człowiekiem / nam we wšem procj grzechu podobnym Jezusem Chrystusem / synem iego abo y z trzech iednego sobie Boga czynić. Gdyż artykuł podcjas y Bogu y Chrystusowi / abo synowi przydawan bywa / iako Jan. 20. v 31. Gal. 2. v 20. a 1. Tes. 3. v 11. 13. a pod cjas zaś ani Bogu ani Chrystusowi 1. Tes. 1. v 1. Gal. 1. v 1. a 2. Jan v 3. 26. Takje ani Piotrowi / ani in sym Apostołom Mat. 10. v 2. a iż ci zaś Dżie. 1. v 13. Piotrowi samemu / (a in sym Apostołom nic) przydany jest: iako sie wyšsey pokázowało. Jaczym y to idzie / że sie też pod cjas samemu Bogu przydaie / a Chrystusowi nie / iako Apoc. 1. v 9. a 1. Tim. 6. v 13. 26. Wszakje / iako ondzie nie dla tego tymje sa iednym Piotrem / in sy wšycy Apostołowie / iż te mu samemu przydany jest artykuł / a onym nie / takje y tu / nie dla tego / Jezus Chrystus / badac prawdziwym człowiekiem tym

Głupstwo
wielkiego arty
kulu rzeczy
takich dowo
dzić.

Trzecia część / obwinienia nieślusznego
 że jest Bogiem co oćiec / i z oycu przydany jest artykuł / a Chrystus
 sformi nic. Ale już na ten czas Xiędza Wuyłowemu artykulowi y z
 inszymi dowodami tego / w których niemaś nic gruntownego /
 nic prawdziwego / nic śnurem wiary / y z słowem Bożym
 zgodnego niech będzie koniec.

K A P. X V.

Ostania część o tym co sie mnie doty- cze co mi X. Wuiet żądanie.

Doprawiło sie już / Mościwi Pánowie Starzy / ile mo-
 gło być nakrocy y naprosiciey po części / nie cale we
 wysytkim (by by do tego było trzeba y czasu / y papie-
 ru wiecey / to co by wasjemu X. Wuyłowi mogło być
 y zadano y zgromono w pisaniu tego o Bogu y o synu
 tego / tak *in genere* ogulem / iako y *in specie*, z strony niektórych oo-
 soblitych dowodow tego.

Już tej tedy czas / y miejsce tego potrzebuie / żebym też y ia-
 sam o sobie sprawe krotka dał / o tym / w czym mie zosobna X.
 Wuiet winnie / y co mi też żądanie. Przetoż was też prosze o la-
 starwe vcho / y o cierpliwie serce / żebyście mogli rozoznać / iessler
 mi to słusnie abo nieślusnie żądanie / co mi żądanie : a iessler ia w
 tym bładze / abo sie nyle / z czego mie strofuie. Nie wysytkiego
 bracie bede przed sie / ale to tylko co jest przednieyszego : y to / na
 czym naywiecey nalezy : aby sie to pokazało / iż on to / iako mnie
 tak y Nowotrzejencom nieślusnie y niesprawiedliwie żądanie /
 żebych ia z drugimi golym y prostym człowiekiem Chrystusa cnye
 mieć miał. Gdyż go ia z serca ścyrze / iako wierze tak wyznawam /
 być świętym / niepokalanym / od grzeszników oddalonym / na-
 mileyłym / iednorodnym synem Bożym / Duchá s. poczętym / z
 dzie wice Maryey wrodzonym : duchem Bożym napelnionym /
 cala zwiierzchnosc na niebie y na ziemi maitacym / w którym bo-
 stwo cielesnie mie śka. To mowie / iż temu sercem calym / y w
 przeymym

Christus nie
 prore cilo-
 wiet.

przeymym wierze / y wsty / y piorem wśady / y z wose wyznawam.
 Dla czego sie też / y X. Wuyłowym słowy / iako y inszych / nie-
 grzecczymi brzydze. Jako na przyklad y tymi / ktore na kraiu fol.
 66. napisał. *Christus Bog a nie ścyrzy człowiek*, a potem fol. 77. w te-
 cie. *Páwel s. sławi Chrystusa na przeciwko ludzkom*, y przetoż w 77. je *Chri-
 stus nie jest ścyrzy człowiek*, iako go chce mieć, Nowakycjency, &c.
 Ale ia tak mowie / że X. Wuiet nieumie y po Polsku dobrze mo-
 wić. Bogdyj my Polacy ścyrzym człowiekiem / człowieka praw-
 dziwego / a nie obludnego nazywamy : a nieścyrzemu zaś oblu-
 da / Saryzeystie mniczostwo / insze w sercu chowaiace / a insze w
 sty mowiacie / y pozwiierzchnia postawa pokazuiace / przycytaa-
 my : tedy by to za tym ślo / iż Chrystus / iessler by człowiekiem nie
 byl ścyrzym / to jest wiernym / prawdziwym / a niewczym nigdy
 w obludzie niedoznanym : tedyby musiał być nieścyrzym : a tak
 by byl iakimsi Saryzeyssem mniczem obludnym : iakich y teraz
 pelno na świecie. Czego nigdy żaden z pobożnych / a ścyrze sie
 Boga boiacych / nie tylko nie rzecze : ale też tego y do myśli nie
 przypusci. A iż każdy inszy człowiek jest grzesny / bo każdemu przy-
 le gta zlosć / przylegla nieumietnosć / omylnosć / y insze niedo-
 stactki : E chore Dawid Psal. 116. v 11. w tych krotkich słowach
 zamknął. *Omnis homo mendax*. Każdy człowiek jest kłamliwy / y oo-
 mylaciacy sie. Przetoż Páwel s. Gal. 1. v 1. 12. wystawia Chri-
 stusa / niezgola przeciw wysytkim ludzkom / bo by to malo wazno-
 bylo / ale zosobna / y mianowicie przeciw Piotrowi / Janowi /
 Jakubowi / którzy sie zdali być stupami : tamże Gal. 1. v 17. 4 2.
 v 1. 6. 7. s. 12. A mowie / iż wystawia iako prawdziwego ścyr-
 rego / nieomylnego / iedynego mistrza / przez ktorego obawies
 nie z nieba (*Act. 9. Gal. 1. v 12.*) w rzeczach niebieskich / ku prze-
 powiedaniu Ewanielicy / wyuczony byl / y na vrsad Apostolski
 postanowiony. A postanowiony / nie przez Piotra / Jakuba / Ja-
 na / abo insze Apostoly / ktorymi sie przeciwniemu Páwlowi zakla-
 dali / iami sie nadawfy przeciw niemu / y inszych też nadymali.
 Nie przez Apostoly tedy / choć iaz zacne y wierne / ale przez sa-
 mego Jezusa Chrystusa Páwel na vrsad Apostolski postano-
 wiony

Ścyrzy cilo-
 wiet.

Gal. 1. v 1. 12.
 nie przez cilo-
 wiet.

116 Trzecia część / obwinienia nieflużnego
 wiony był. A to moje mieć X. Wuiet za iedna trocka odpowiedz
 na świadectwo dżiewiate / ktorego wjywo fol. 66. Ale sie ia
 wracam do swej osoby. Wasz X. Wuiet wspomniawsy mie fol.
 4. tak iako sie mu zdalo / trocko: potym zamiechal: a tak ia tej te-
 go zaniecham: ale iz mie zas fol. 69. wziol na swe rzefoto: a to
 wyprawuiac świadectwo 9. fil. 2. v 6. o byciu Chrystusowym
 w postaci Bozey (iako on *uopni formam* wykłada: przeto na to / co
 mi tam zadate odpowiedziec musie. Naprzod mi tedy to zadate /
 jezby ia przed tym słowá ty, byc w křtalcie Bozym tak wykłádal, to ieřt
 byc iednym z Bogow, abo Bogiem. A iakobych potym w křka lat miał ná-
 leć inřy wykret pierwszemu przeciwny: wedle ktorego Jn Bozy byl w
 křtalcie Bozym, to ieřt nie byl Bogiem niákim, ani z jadnych Bogow ie-
 dnym, ale to po sobie pokázowal, y to ná sie wziat, co nie bylo iego, ale co
 bylo Boze, &c. &c. Ktoremu słowy przyczyta mi napierwey nie-
 státecznosc / y odmienność: iakoby odmiana ze zlego w dobre /
 miała byc wiernemu nieprzystoyna: abo jeby sie nie godzilo
 czlowiekowi wřtawicnie w słowie Bozym ćwiczyć. A potym
 potwarzá mi nie przystoyna taktemu Teologowi / iakim sie on
 czyni / wlecze: gdyz tego tak iako nápisal nigdy z moich wlas-
 nych piřim nie dowiedzic. Wo tá iego prawda / podobna ieřt o-
 ney / ktora iakis nowinka / Plotkarz / *certe, vt animus dictat, aliquis bñ
 monachus*, ktory o Luterstiey Monstránciey kłamřtwa nierwřty-
 bliwe wydal / powiedaiac tej to o mnie tymi słowy: Czechowic
 Lubelski Rabin, tych słow, To ieřt ciálo moie, z ięzka Syrziřskiego poprd-
 wil: y tak káje cżytdc to samo ieřt ciálo moie, (o ktorych słowach nie
 ieřt teraz plác mowic.) Co ieřt řciřy fařš / jezby ia to kiedy á-
 bo mowil / abo piřal. W czym iz sie takim kłamco pokazal, wwa-
 řayciez iako mu y winřych rzeczách wierzyć potrzeba / ktoryby
 kolwiek byl. Wo nie tuřie jeby byl *vestra societatis*. boby sie wam
 nie godzilo kłamac / y ladá plotek piřac. Wracam sie do powieřci
 X. Wuytowey ktory to śmie mowic / jezby ia pierwszy wykłádswoy
 y wyrozumienie odmienic miał: á ijem potym w křka lat drugy wykret pier-
 wszemu przeciwny nálařt. Tá tym mi Křzywde cżynt / ale nie dźiu:
 bo nie řwymy ocjymá w piřmá moie wgládal / ale sie potwarzcy
 moiemu

Byc w křtalcie
 cu Bozym fil.
 2. v 6.

1. Potwarzá.

2. Potwarzá.

moiemu zwiěć dal. Acoremu odpisalem ia ná to wřyřto do-
 řtátecnie / ale przez niedořtátek w druk podáciem nie mogli.
 Wřářze on wie com mu odpisal: bom mu przez pana Andrzejá
 Lubienieřkiego *exemplarjá* swego ku przecżyntiu pořczył: křo-
 rego mi ieřce / y do tych cřářow / iako byl obiecal / y powinien /
 nie wroćil. Co ieřt sie godzilo / ná wasz rozřadek przypuřczam.
 Wřářze / chociajem ia potym řyřzey ná inřych mieřcách / y do-
 wodnicy o řtalcie Pana Chrystusowym piřal / řlowsy inřymi.
 A to iz sie niektorzy ná tych obrazali: iednátem zmyslu / y wyro-
 zumienia řlow tych / y rzeczy / ktora Apostol wyprawuić nie o-
 řtápit: anim rzeczy im przeciwney / (iako mie w tym X. Wuiet
 potwarzá) wnořil. Steoie przy tym / iz Jous Christus / (řluchayciez
 co mowic z Apostolem / iz Jezus Christus: to ieřt / czlowiek on
 iedny / nam od Boga dány pořrzednik y zbáwiciel: á nie řto in-
 řy przed nim / abo z nim / abo w nim) / řbdac w řtalcie Bozym nie przy-
 cżytal sobie drapieżtwan jeby rowny byl Bogu: ale wyniřczył řámego śiebie /
 w řiawřy řtalcie řluzebniczy / řbdac (abo řlawřy řie) podobny křdřim / y
 pořlawa náležony iako czlowiek / řam řie poniřyl / řbdac pořlufny áz do śmierci /
 á śmierci Křzyřowej / &c. A wyznawam tej co y teraz / iakom y przed
 tym wyznawal: iz iako prawdřiwie á nie pořwierchownie / abo
 tak tylko ná pozor byl pan Christus w řtalcie Bozym: tak řie
 tej zas z niego prawdřiwie wyniřczył / y prawdřiwie pořlufny
 byl Bogu áz do śmierci Křzyřowej: dla cřego go tej nie ná po-
 zor / ale prawdřiwie y řtátecnie Bog wywyřřyl: y prawdři-
 wie mu tej dal imie / náđ wřelkie imie / aby řie ná nie wřelkie řo-
 láno řlaniálo. Przecřw tedy temu ia nigdy nie mowil / nie piř-
 řal / á náwet / ani pomyslał: alem to wwařal / y řobieral. Tář
 przod řto ten ieřt ktory byl w řtalcie Bozym / řto řie z niego y
 iako / y w cřym tej wyniřczył. Potym ieřce / řto wlasnie byl ten /
 ktory řbdac w řtalcie Bozym / pořlufny byl áz do śmierci Křzyř-
 jowej temu Bogu w ktorego byl w řtalcie. Trzecia / Bogo řem
 Bog wywyřřyl / y imie náđ wřelkie imie dal. Czwarta / ieřřiz Pá-
 wel ř. mowil co o náturze / abo iřtnořci (iz tak řeká) tego o křo-
 tym to piřie: cżyli tylko řpráwy iego y pořtepti / wedle ktorych řie
 řpráwowal

sprawował / posłusznym badac Bogu / opisuie ? A do takiego /
 rzezy tey wważania przywodził mnie początek / szrodek / y koniec
 słow Pawłowych. Początek ten / gdy Filipieńczy wspomina / aś
 by w nich też było rozumienie ktore było w Jezusie Chrystusie /
 zc. Szrodek / kształt / w tym posłusznym Bogu Jezusie Chrystu-
 sie / tak Boży / iako y służebniczy / a nie kształt człowieczy. Gdyż
 człowiek badac człowiekiem prawdziwym / nie może być w kształ-
 cie człowieczym / ale badac człowiekiem / wedle potrzeby może
 być na czas w kształcie pańskim / na czas też służebniczym. Ko-
 niec / iż Bog temu który mu posłuszny był aż do śmierci krzyżo-
 wey / dał imię / y onego zanie wywyższył. Co wszystko W. 11.
 dobrze y sprawiedliwie wważywszy rozczynać / ięśliż to służyło /
 y służy / iakiemu Bogu (po onym iedynym wszech rzezy praw-
 dziwym stworzycielu /) któryby przed tym Jezusem Chrystusem
 (o którym Paweł s. mowi) w skutku był prawdziwie : a był-
 by też synem Bożym. Który by też pewnie musiał być drugim
 duchem : na ktorego X. Wuiel nie zezwala / iako się przedtym
 pokazywało : czyli że samemu tylko człowiekowi Jezusowi Chri-
 stusowi. Bo ięśli by to tak było / żeby był Bog iaki drugi / tedyby
 mu nie trzeba było być w kształcie Bożym / gdyż by był w rzezy
 skutecznie Bogiem. A badac Bogiem / duchem prawdziwym /
 nie mógł by się być wyniszczać. Gdyż / in Deum non cadit accidens.
 Bogu taka odmiana kształtu w kształt / nie przystoi. Chybaby to
 kto chciał rozumieć o onym pogańskim Proteusie. Trzecia / gdy
 by był Bogiem duchem / iakiem by koniec nie musiał być / ięśli by
 był przed panem Jezusem Chrystusem / który się z ducha s. pos-
 ciał / y z dziewicy Marii wrodził / tedyby nie mógł żadna miar-
 ra takiego po sobie posłuszeństwa pokazywać / iakie po sobie Je-
 zus Christus pokazał. Bo by ie albo sobie samemu / co być nie
 może / pokazywał : albo komu drugiemu. A ięśli komu drugiemu /
 tedy pewnie nad się wietśmemu y zacniejszemu. Zaczynamy by to
 było / iżby nie tylko dwa byli bogowie (trzeciego onego ducha s.
 w to tu nie wkładając.) Ale ięściej ieden wietśszy nad drugiego.
 Bo ieden śmierci krzyżowej poddał / iako o Chrystusie Paweł
 pisze /

pisze / nie w podobieństwie / ale prawdziwie : a to nie wedle wy-
 rokow tylko Prorockich : ale też y wedle opisania Ewanielistow
 s. A drugi / temubym w żadney części niwczym nie podległ. Był
 by ieden który drugiego wywyższa / y imię mu za posłuszeństwo
 daie : a drugi który to od niego po posłuszeństwie bierze. A co by
 za imię niech sobie X. Wuiel przeczyta w dawney Postylli L u-
 gduniskiej drukowanej M. D. L. V. w ktorey / tak na ty słowa na-
 pisano : *Donavit illi nomen. Hoc nomen scilicet Deus: ut scilicet ille qui est*
homo dicatur Deus, & veraciter sit. Ktore danie imienia tego / w-
 wazajcie / komu służy. Boć ia pilnie to wszystko wważając / wi-
 działem / y widze / że tego rozumieć nie mogli o iakim drugim
 Bogu / w skutku przed Jezusem Chrystusem badacym (chybaby
 X. Wuiel w głowie swey miał dwu Chrystusow / iednego przed
 narodzonym z Marii dziewicy / a drugiego / który się z ducha
 s. z niej narodził) ale o człowieku Jezusie Chrystusie / iako cze-
 sto przypominać musie. Przetożem kształt ten tego bosti / iako y
 ono wyobrażenie Boga niewidzianego / ktorim on był / w nim
 wpatrował / z onych wielkich / y zacnych spraw / y czynkow
 prawdziwych / ktorych przed nim jeden nie czynił / iako w wyga-
 nianiu samym słowem czarow / w rozstawianiu morzu y wia-
 trom / w wzdrowianiu rozmaitych chorob / y wzbudzaniu umar-
 lych / zc. zc. A wyniszczenie zaś z tego tak zacnego kształtu Boga
 go / wpatrowałem w tym (trochę mowiac) gdy się dał dobro-
 wolnie poimac / wiazac / plwac / policzkowac / a nakoniec prze-
 klectwem się iednym stac / gdy był na drzewie zawieszony / y za-
 mordowany : który badac slićniejszemu nad syny ludzkie / według
 Psal. 45. v. 3. stał się potym nazbyt zespaconym / iako Ezai. 53.
 czytamy. A wśiaćże zosobna sam Ezaiaś Kap. 52. v. 13. 14. pra-
 wie żrztelnie obadwa kształty w Mesyasu / ktorym iest Jezus /
 tymi słowy opisał : oto sobie roztropnie pocjnie sługa moy / wywyżsiony / y
 wyniesiony będzie / y będzie bierzo wysoki / iako się ich nad toba wiele zdumiewa-
 lo / tak słajone było porzucenie tego / y kształt tego nad syny Adamowe / zc. Te
 słowa Prorockie / zali nieznacznie / te rze cz nam oznaymiały / kto-
 ra się skutkiem w Chrystusie Jezusie (wedle opisania Pawła
 R. s.) wykonała ?

6. Wykonana? Którym słowom / y infym / Ktore tedy o kstałcia
mowia / ia sie dlugo przypatruiac / a z nich / iako zacność / Miesz-
aflowe / tak tej y iego wielkie vmizenie vpatruiac / napisalem co
byl w Dyalogach / fol. 34. (obiasniaiac ie potym 56. A w infych
stypciech thym wiecey) i jz byc w kstałcie Wojym / iest byc ied-
nym z Bogow / abo Bogiem. Gdyz tej y ten Jezus Christus
czlowiek / dany nam iest za Boga / od onego iednego y samego
Boga oycá / tu temu / aby słowem swym mocnym wpytko miars-
kował / y rzadził : czymac to wpytko moza siva (Ktora wziat od
Boga) co iedno Bogu same^o vcjynté należało. A tyé sa wlasne
słowa moie / w Dyalogach napisane / Ktorymi pewnie nie lizlem
Jezusa Christusa syna Dozego : owsemem zacność iego / Ktora
miał od Boga / iakom mogli nakrotcymy słowy wyrażat. Ale jem
to napisal / iako ieden z Bogow : a napisalem przypatruiac sie
spůsobom mowy pisma 6. Ktore tej tak mowi: Job. 2. y 10. Jako
iedna z głupich niewiast mowi / co iest / iako głupia / zc. Wyrás-
zitem te w tych słowach / iako ieden z Bogow / to iest Bog. Wo-
gdyby z Bogow kto nie byl / (mowiac od podobienstwa /) tedy
by Bogiem jednym obyczajem być nie mogli. Na tych słowach
obrażili sie niektorzy / y mieli ie za nieprzystoynne / iakom wyjszey
przypomniał: iako tej ninu K. Wuiel natrzosa. Ocoz ia folgus-
iac tym co sie y dobra rzeczja obrazata tak iuz mowić nie beda / lecz
infymy słowy na potym tej zacność y bosstwo Christusowe po-
kazowac bada / iakom y przedtym pokazowal. Aco tymu tro: uncze-
kani słowy. Zaden tego zaprzec nie moze / jeby pan Christus nie
miał wejstniakow abo towarzyszow / Ktorym tej co przyznac kaza-
dy musi / i jz oni pomazani byli od Boga : a k temu / wedle same-
go Christusa Jan. 10. y 34. 35. byli tej bogami : tedy tej y on
dla jz / onego z nimi pomazania byl y iest Bogiem. Chociaz nad-
ony wpytki daleko z ac nieypym spôsobem. Cjemu? i jz go Bog
nad iego wejstniaki oilem radości pomazal. Geb. 1. y 9. A te-
mu / om tylko na czas byli tego wejstniakom / a potym iako lu-
dzie pomarli: a ten nasz Jezus Christus wiecznie żyje. Gdyz mu-
smierć / od niego zwycieżona / panowac iuz nie moze. Om byli
slugami

slugami domu nie swego / a on iest iako syn w domu swym wias-
nym / Ktorego Bog dšiedšicem wpytkiego postanowil / y po-
swey prawicy go na niebiosach posiadł / zc. zc. Ocoz / rzecz te tak
krotko pokazana / wy teraz rozsudzajcie : iestliż tak barzo Czechow-
wic / iako iest od K. Wuyka opisany / w tym zgrzešyl : y tak ie os-
pisanie zašlujł / czyli je sie tej wapi K. Wuiel zawiędziony / wie-
cey niz przyštalo vmošl. O czym in Epistolio wiecey.

K A P. X V I.

Wypráwuiac potym wapi K. Wuiel dwanášte mleyšce O prawdšic-
wym Bogu 3
1. Jan. 5. y 20. tak piše. *Wiemy i jz przyšedšy syn Bojy, y dal nam šmysl,* 1. Jan. 1.
abyšmy poznali prawdšiwego Boga, y byli w prawdšiwym šynie iego. Ten
či iest prawdšiwý Bog, y żywot wieczny. Lec jz ieden sam tylko iest Bog
prawdšiwý, iako ten je šwidčjy. Jan. 17. y 3. aby poznali ciebie samego
Boga prawdšiwego (y šlad Nowakryzjency dowodžs, je to iest wlasne
imie oycá, Bog prawdšiwý. A przetož Christus iest ten je Bog co y ošiec.
To tak piše K. Wuiel. Nij daley postapie / ia na to krotko odpo-
wiedam / i jz ten iego dowod iest nieprawdšiwý / y šle po doštycs
tu vcjyniony. Przetož y zámknienie iego iest šafšywe. Ponies
waj pismo 6. na tych obudwu mleyšcách rozdšielnie / o dwu 6
nie o iednym mowi: ani tych dwu pomienionych / w iedno gmdš
twa / iako cými K. Wuiel od malarzow podobno nauczylšy šlaj
3 šarby czarney y bialej wejnit šara. A mowi miánowicie o Bo-
gu oycu / Ktorego samego prawdšiwým Bogiem nazywa: a po-
tym o synu iego prawdšiwým / Jezusie Christusie / iako Jan. 17.
y 3. znácnie dołožono. A mowi nie o iakim zmysloným synu /
ktoryby byl przed Jezusem Christusem: ale o samým Jezusie
Christusie / zc. Šacjym to idšie: pomewaj ná to przyšedł Jezus
Christus syn Bojy prawdšiwý / w Ktorým iest šmy / jeby nami os-
znaymil onego samego prawdšiwego Boga. Przeto ten Jezus
Christus syn Bojy prawdšiwý / nie iest ani moze być / oným šac-
nym prawdšiwým Bogiem. Gdyz ten nie Ktorý infy iest iedno
ošiec. A to iest wlasny y prawdšiwý wywod / z tych dwu šwiáš
dectwo / y to ich wlasne zámknienie. Wacjyl to wybornie K.
Wuiel / i jz tad tak: dowod przeciw niemu idšie: a i jz Ktorý
K 2 položyl /

122 Trzecia część / obwinienia nieślusznego /
położył / zamysłając prostakom nieopatrznyim oczym / ośtać się nie
może. Przetoż z tad y zowad zdobywając się na takie y owakie
winniki / ktorymu by nagość iego pokrył : (ktorem ia w słytki do-
statecznie w pierwszych skrypcach odkrył.) Gdy ich naleść nie
mogli / na mie się tymi słowy puścił / sol. 75. Zadawając mi słowie
tokrayctwo : Czechowic pozwolwysz pierwey w Dyalogach, że ty słowá
sa rzeczone o synu Bozym, iednak w swoim nowym Testamencie, wieprzo-
wymy kły to pismo srecze, słowá od słowá odcina, y kreskami oddziela, we-
dlug myśli swey. Toć taż waś X. Wniek przeciw mnie co iedno w
serdusku swoim miał nie Chrystyánskiego wyrzgnął. Ale wy
Móścaw P. S. to sami rozjadzcie / gdyż się w tey mierze nie tyl-
ko wam / ale y nád was wietřym nieprzyaciolom / dawam ná
rozśadek. Zgola to śmieie y beśpiećnie twierdzac : iż to niepraw-
da : jebym ia tego w Dyalogach pozwalac miał. Owszem rzecz
temu przeciwna dostatecznie y okazua / w rozmowie czwartey :
ktora gdy pilnie przeczytacie / mam za to iż poznacie / kto iest tym
świetokrayca / y kto wieprzowymy kły pijmo ś. ścieje ? a zwa-
sćja w przywodzeniu pisma ś. Jáko / nie daleko chodzac / czyni
to w tymże dowodzie / przywodzac okesione słowá Chrystusowe /
o Bogu samym prawdziwym : nie dokładając tych słow : y ktoreś
góś posłał. Jezusá Chrystusá / aby z nich prostacy tego nie poznali / iż
nie Jezus Chrystus iest tym samym Bogiem prawdziwym / ale
Bóg óciec iego / ktory go posłał. A co się tćnie słowá tego / Ten /
o tym czytac moje w Dyal. czwartym / a pozna iż mu nie poydźcie.
Bom tego pierwien / iż on Dyalogow moich nie czytał. A co mi
zadacie / jebym słowó od słowá odcinał / y kreskami oddzielał / wes-
dle myśli swey : á nád to / czyni też to pytanie / kćoby mi te wolność
dał, jebym słowá Boże mieś / al po swey woli, y stánowił je máć jezy níz je
duch ś. postanowił, &c. Tedy mu inueniem moim powiedzcie : ná-
przod / ijem powinien recte fecere, porzadnie mówie y dobrze ro-
zbićtać słowó Boże / wedle řnuru wiary / 2. Tim. 2. v 15. Rom.
12. v 6. Potym / powiedzcie mu / iesli nie wie (puncta esse in ora-
tione, ut est anima in corpore,) jem się nigdy tego y w iego y w in-
szych pismiech / gdy ich kiedy vzywam nie wazył (Chyba by się
co omyłá

Marcina Czechowica. 123
co omyłá drukársto stało) je bych nie tylko słowá iego odmie-
niać / abo mieśać miał / ale ani namnieyřych kresk / á coj daleko
wiecey słow ducha ś. : Lecj iż ty byly przedtym w rakách ánty-
chryřtowskich / to v tego to v owego zakonniká : záczyń się ná
wielu mieyscach odmiana w nich pokazata / y w słowách y w
kreskach : za ktorých odmiana / y rzecz się odmienia : tedym ia ie-
dnak tego strzeżi wiernie / jem taż w nowym Testamencie slo-
wo od słowá wyrażal / y kreski kładł / iaćom ie w tych exempla-
rach / ktorýchem vzywál / nálaś. A gdym y w tych / á tym wie-
cey ieszeje w inszych / nálaś w słowách y w punktách wietřa ro-
żnea / tedym ná tráiu dal nieco znać : do własnego wyrozumie-
nia rzeczy czytelnikowi drogę pokazuiac : á to wedle iednostay-
nego řnuru słowá Bożego. W co widze waś X. Wniek nie w gło-
dal : chociaż się zowie Teologiem. C toj go vpomnić / jeby czy-
tał náprzod swoiey Wulgaty rojne wydawania. Jáko Wenec-
kiego / drukowanego / 1519. die 15. O kłobris mandato & expensis
nobilis viri, Lucæ Antonij de Giuncla, &c. w ktorým taż stoi : Et sci-
mus : quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum : ut cognoscamus Deum
verum : & sumus in vero filio eius. Hic est verus, & vita aeterna. Tomá-
cie ieden Exemplarz / o ktorego wydrukowaniu řczyřym y po-
prawnym tájże świadcza. Czytacież zá Pagninum Lucen. áżci
rožny od tego / taż piřac : Sed scimus quod filius Dei venit, & dedit no-
bis mentem, ut cognoscamus illum qui verax est : & sumus in verace illo : id
est in filio eius Iesu Christo. Hic est verus Deus & vita aeterna. Sluchay-
cie ř Bastalliona : Scimus item Dei filium venisse & nos ingemo donasse,
ut verum cognoscamus Deum, sumusque in vero, in eius filio Iesu Christo. Is
verus est Deus, aeternaque vita. Podźcież do Wacabla řrancuzá /
podźcie do Wezy / nie tylko do Wulgaty Láćinřkiej / ale y do
Grecich / náko zóřobná ad 70. Interpretes, takje y do Ben. Aryasá
Montana : do Roberta Stefána / y inszych wielu : á zóřobná
weyřzyte w Faustyná de fide contra Arianos cap. 2. folio 494. in
Orthodoxographis, á obaczycie zgóde wiedzzy nimi taćo / je strachy
mowić. Wdźie iedni dwa kćóć máia Boga / drudzy tylko raz :
wieć go iedni ty. kćó z przodku kłada / á drudzy záć tylko ná ořta-
X 3 tu it.

26 Trzecia część / ob winienia nieślusnego
 mowa : iakoby właśnie przekładać trzeba / żeby się Bog drugi
 od początku / albo na początku v Bogá / Bogiem badacy / tym slo-
 wem nie wprowadzał ić. daley nic nie rzeka. Wszakże wy iuż y to
 wrażyacie / co X. Wuiel powiedział / iako się w prawdzie os-
 stać może : bo jeśli tymże był co oćiec / tedy tym synem słowem nie
 był / ktore^o co czynić rozkazowano / ale był oycem rozkazującym.
 A k temu jeśli był tym który sam przez się czynił / tedy nie wiem co
 po słowie było / przez ktoreby czyniono było. Bo jeśli by przez slo-
 wo co od Boga uczyniono / tedy by sobie Bog tego nieślusnie
 przycytał / iż on (wedle Łzaiasza) sam przez się wszystko bez po-
 mocy cinye czynił. Czego gdy by czynić nie miał / ale by słowo ciny-
 nilo / ono esencyowane / tedy by nie tymże Bogiem / ale infym /
 y drugim niż on Bog był / ktory ie wymowił / być musiało. A tak
 by dwa Bogowie byli / a nie ieden : y to ieden drugiemu rozka-
 zacy / a drugi na iego rozkazanie wszystko czyniacy / y tworzący. A
 leć y to dziwna / iako to słowo syn Boży / Bog / mogli być Bo-
 giem y iako mogli Boga oycá / one go przez się badacego / rozka-
 zanie pełnić / y wszystko tworzyć : gdyż się ieszcze y do tych czasów
 nie wrodził / ale się ieszcze rodzi : Jako tamże fol. 77. X. W. piśe / rē.
 Ale / iż infych wiele rozmaitych błędów / y niestworzonych nie-
 przystoyności / ten przykład / y z wykładem swym / ktorego náko-
 wali y kuis rozmaici Teologowie swiátá tego / zá soba ciągnie :
 przetomiy ia / widzac przeciwny być słowu Bożemu / a nie slo-
 wu ktorego Jan s. wyjwa / Greckiego Logos, názwał był plátem
 smrodliwym / ktoregom iuż (iakom przedtym rzekli) dla tych co
 się ledá ná cym obrażáio / (a tym wiecey ná prawdzie) záme-
 dhal : vřázuiac to przedsię y teraz / iż gdyby wedle własności
 ięzyká Greckiego / a tym wiecey Hebreyskiego / ktorego wlas-
 nosć Jan tu wyrażal / przelożono to Logos, abo Dawar / mowa a
 bo obietnica / abo obiecáním (gdyż się tak Dawar Hebreyskie
 słowo bierze : bo infego żadnego własnego nie máio / ktoreby
 obietnica abo obiecáním znáczylo) tedy by się wielom błedom /
 zabieglo : figurowi by wiáry wedle písina s. dogodžilo / y do wy-
 rozumienia słow Jana s. snadno by przysć moglo. Ale iż się wo-
 lo ludźie

lo ludźie stárych błędów vporne trzymací / a ku pokryćiu się swo-
 iemu w nich / ná takie y owakie winniki zdobywác : a co jem-
 ia gániacie winien ? Azás mi się też iako y infym / nie godžilo
 wyrozumienia swego / dla wybráných okázac : y tym malucz-
 kiem talencíkiem / ktorego mi się moy pan zwieržyl / hándlowác ?
 Aleć się ia przedsię o překlad slova tego Logos swáržyc X.
 Wuytkiem y z iego Jafnem niechca : odsylam obudwu do Eras-
 zmusá / niech się od niego dowiedzo / co y iako ná to przeciwni-
 kom swym odpowiedzial. A iż się X. Wuytkowi moie wyrozum-
 ienie niežda / y ono kilka swych racy / abo rácej lapáczel žbúa :
 temu się niedžurwio / bo písania moie^o o tym niewidžial / wřá-
 že mu nieco ná nie odpowiem / a wy iako wázne są rozřádnie w
 wážíacie. Mowi tak fol. 79. Aleć y ten wykret micyřá míc nie mo-
 že. Bo nápržod ná mowá o Christuřie nie bylá Christuřim : A tu lan. s. y
 wedle Nowokřezćencow o Christuřie piře. To bacžcie / grzeçyli to ?
 A žali to wszystko co kiedy y w stárym y w nowym Przymierzu o
 Christuřie písáno / Christuřem być / abo Christuřá cinyć má : Ža-
 li ony wszystkie obietnice / ktorych pełno iest w stárym Przymie-
 rzu / Christuřem skutečně byly ? Widžyc rzecž ieszcze nie badaca
 obiecúio ? Bo tey / ktora iuž dano / obicowác nie trzeba. Aleć y
 o Cyrusie Krolu Perskim / ktory był pewna figura / pána Chri-
 stuřá nářego / oná mowá ktora o nim bylá przez Łzaiasza od
 Boga / nie byláć tey onym Cyrusem / ktory się nie rychlo po Łzá-
 iaszu wrodžil / a nie rychley Krolež zostal : a wždy przedsię bez
 niego / o nim / y do niego taká mowá bylá / iako by iuž ná on čas
 Cyrus w skutku miał być / iakoby iuž wszystko to / co o nim Pro-
 roř napisal / cinył. Czego iedná ná on čas / gdy tá o nim mo-
 wá bylá / nie cinył / ieszcze się nie wrodžiwřy / ale áž wiecey niř
 we sto lat potym. A przedsię / záprzec tego žaden nie može / iż iuž
 przedsię y Cyrus nie badacy / byl / a byl prawdžiwie / choćáž nie
 v ludži / iedná byl v Bogá / v ktorego wszystkie rzecžy przytomne /
 a to wedlug iego bořtiego przežřzenia / y postanowienia : tak
 iako tey byl v niego y pan nář Jezus Christus. A byl konieç-
 nie / nie tylko ná ten čas / gdy o nim z daleká ieszcze Bog z pier-
 S wřymí

1. Odpowiedź
 ná niektore X.
 Wuytkowe las-
 páçki.

Ludit in Ver-
 bis, vester The-
 ologus.

128 Trzecia część / obwinienia niesłusznego
 wſzymi rodzicami naszymi mowić począł: ale / y przed założeniem
 fundamentow świata: á nie on tylko był / byliſmy y my z nim /
 ktorzy z laſti Bożej weń wierzymy. Boſmy w nim obrani / wmu-
 lowani / y laſto przed czaſy wiekuiſtymi dárowani. Efez. 1. v 4-5-
 6. A 2. Tim. 1. v 9. Nie wajna to tedy co E. Wuiel mowi. A
 pogorowiu y druga / ktora tał prowadzi: Oná mowá nie była cżlo-
 wickiem: á tu Ian. 1. mowi, je to ſłowo, o którym to mowi, ciałem ſie ſtalo:
 á coż to zá rácyá? co zá wykręt? Oná mowá / powieða / nie była
 cżlowickiem. A zajem ia mowil tedy / iſ oná mowá / o ktorey ia
 mowia / wedle wyrozumienia mego / cżlowickiem była? Abo to
 grzechyli teſ / je ſie mowi nie ſtála cżlowickiem, iſ przedtym cżlowickiem
 nie była? A zaj by ſie cżlowickowi trzeba ſtawać cżlowickiem / á
 bo / ſmiertelne^o ſmiertelnym / kiedy ſie ſmiertelnym cżlowickiem
 wrodził? Temuć by ſie trzeba cżlowickiem / y ſmiertelnym ſtáć /
 ktoryby ſie ieſc je nie wrodził ſmiertelnym cżlowickiem / ale by
 ſie przedſie wedle poſtánowienia Bożego / y obietnic tego tá-
 ktem wrodzić miał. Nie byłá teſ y oná mowá o Cyrusié / przed
 Cyrufowym wrodzeniem / cżlowickiem / Arolem zacnym / ktory
 lud Izraełſki ná wolnoſć wypuſcić miał: á czyli iuſ dla tego iſ
 nie byłá ná on czaſ / gdy o nim Bog przez Proroá mowil / po-
 tym ſie ciałem / to ieſt cżlowickiem nie ſtála? Żali Bog mowie
 ſwey / dáwſzy potym nie rychlo Cyrufa / doſyc nie wczynil? Táko
 jeży to Jan przypomina / y powieða o tym napierwey co ná
 pocjakt / á nie przed pocjaktiem / bylo: to ieſt: iſ byłá mowá: á
 potym záſ dopiero mowi teſ y to / je ſie oná mowá ciałem ſtála.
 To ieſt / ſtutku była ziſcżona. To ieſt / iſ iáko Bog napierwey
 obiecowal náſienie niewieſcie / cżlowická / nie Amolá / nie dus-
 chá: tał go gdy przyſtlo wypełnienie czaſu / z niewiaſty ſpráwio-
 nego dáł. Przetóž gdy mowi o oney mowie niſ ſie ciałem ſtála /
 tedy dwa kroć znacjnie to powtarza / iſ tá mowá była v Bogá.
 A gdy záſ do tego przyſedł / je ſie oná mowá ciałem ſtála / tož
 tam dopiero o mey to twierdzi / iſ nieſtála między námi / y w
 dziełſmy chwale iey / iáko iednorodnego v oycá. A kiedyby tá
 mowá / ktora E. Wuiel ſłowem Bogiem názywá / przedtym w
 ſtutku

2. Odpowiedz
 ná wtora lá-
 pácję.

ſtutku była / á byłaby nie v Boga tylko / ale y v ludſi (iáko nie-
 ktorzy twierdza / iſ y w Raju z Adamem / y w chłodniku z Abra-
 hamem / y w zapáſtach w nocy z Jakobem / zc.) tedy by ludſie
 chwale iey / abo iego / to ieſt / onego ſłowá Bogá w ſtutku be-
 docego widzieli: tedyby mowiocego ſtyfeli. A góſie by to / iáko
 iſta prawda / ſtáć miało: tedyby Aſtoſt kłamać muſiał / ktory
 to ſwiadeży / iſ Bog dopiero w ty oſtateczne dni z námi przez
 ſyná mowić począł / zeb. 1. v 1.

Trzecia / co mowi / Oná mowá á iſ od Bogá poſlá, ále nie była Bo-
 giem: á tu Ian. 1. mowi, je to ſłowo bylo Bogiem. Tá to odpowiedam:
 iſ oná mowá była prawdziwie Bogiem: (opuſciwſzy ná ten czaſ
 mniemanie rojne go cżłania.) Ale iáko Jan 6. dołojł / v Bo-
 gá. Tał iáko teſ prawdziwie był y Cyrus: prawdziwie wrodzo-
 ne bylo dziećie / y ſyn dány: prawdziwie wbito: prawdziwie ſmy
 ſinialymi tego rázami byli wlezeni. Eſái. 9. v 5. á 53. v 1. 2. zc.
 A tał był / je iuſ teſ zá Dawida los o ſáre iego miocano / rece y
 nogi ſprzebúano. Pſal. 22. Choćáž ſie to nie drzewiey w ſtutku
 okazało / áž gdy ſie mowá ciałem ſtála. To ieſt / gdy iuſ Jeſus
 pocjety z ducha 6. národził ſie z dziewice Maryey / á potym pá-
 nem y Chriſtuſem wczymony: dziećicem poſtánowiony / oleiem
 radoſci náđ wczęſtni pomázány / po prawicy Bożej poſadzoo-
 ny / y cżcio y chwála wkoronowany / pánem wſyctiego / y Bo-
 giem náſym Emmanuelem zoſtał.

Czwarta rácyá E. Wuykówa tá ieſt / Nie mowi Ian 1. tego, co Cje-
 chowic zmiele przydáć do ſłowá Bożego, jeby oná mowá v przodkow ná-
 ſych była, ábo ſie do nich ſtála, ále mowi je ono ſłowo bylo v Bogá. Ode-
 powiedz ná to / moje ſobie ſam E. Wuiel z przeſtlych moich ode-
 powiedzi / y ná ty ſłowá ſwoie odpowiedz wczymic. A zwiáſcżá
 to wprzó wpatrzywſzy / iſ choćáž tá mowá (abo ſłowo) ná po-
 cjaktu v Bogá była / iáko y wrodzenie dziećieciá / dánie ſyná / zc.
 A v náſ to ieſc je w ſtutku nie bylo / poſi ſie mowá nieſtála ciałem
 le: iednáž teſ przed ſie tego zaprzec nie moze / jeby nie byłá y
 v przodkow náſych / á zwiáſcżá wierzocey: gdyž im to Bog o-
 znaymiał / y onych w tym / iáko prawdziwy / wpewniał. A tał

3. Odpowiedz
 ná trzecia lá-
 pácję.

4. Odpowiedz
 ná czwarta lá-
 pácję.

to nie jest Czechowicow śmiały do słowa Bożego przydatek / ale jest z piśmą s. w pewnicie nasze / iż się o tym do przodków naszych mowa stała. Chybaby tego iście X. Wuiel nie czytał w piśmie s. że się Bog z przodkami naszymi o Mesyasu / nasieniu niewieścim y Abrahamowym umawiał / y onym go obiecywał. Zaczynam go iuz też y oni / swym sposobem / po części mieli / chociaż tylko w obietnicy / gdy / ona mowa o nim / iście v Bogá byla. To jest / po iey iście skutkiem nie wykonał. A co mowi: *Nako-*
s. Odpowiedz *ná piatek* *após*
cje. *niec przez one mowe nie są stworzone żadne rzeczy / a przez to słowo stały*
sie wszystkie rzeczy, które jedno są wezmione. Tedy y to nic nie jest ku
 zborzeniu moiego wykładu: w którym ja dał o tym stworzeniu wśech rzeczy dostateczną spráwę. A teraz / nawet też to tylko mowi / iż ponieważ Jan s. nie o inszym słowie / (wedle X. Wuyta) piše: a wedle mnie: nie o inszej mowie / iedno o oney / ktora byla ná początku v Bogá: Bom ja też nigdy o żadney inszej słow Janowych nie rozumiał / ani wykladał: tedy to y teraz twierdzi / iż przez one mowe / abo słowo ty wszystkie rzeczy / o ktorých Jan piše / stworzone są / ktore iedno przez nie są stworzone / abo się stały / abo są wezmione. Tak iako się stały y wezmione były wszystkie też przez Moyzeša / ktore się iedno przez zén stały / y wezmione były. Jak o też iście / te wszystkie wezmione były y stały się przez Cyrusa / ktore iedno przez zén (wedle postanowienia Bożego) wezmione są y stały się. Bo Jan s. piše o mowie / abo o słowie / to tylko wszystko oney przyczyta / co się skutecznie przez nie stało / a nie wiecey. Bo by przez nie y grzech / y wszystko zle / a zatym y śmierć stać się też musiała. Co być żadną miarą nie może. W ta się powszechność wszystkie / to nie zamyła. A tego tu teraz y spominać nie chce / żeby też to wezmienie wśech rzeczy / mogło wybornie być przypisane Bogu samemu / v ktorego mowa byla ná początku / a nie oney samey mowie abo słowu. Ale iuz rzecz stracać / co mi zadacie żebym tego pokazać nie miał / iż w iednych starych Lacińskich księgach stało / *Et Dei erat verbum,* a Boże było słowo / zé. tedy to prawda / iż iuz pokazać nie mogę / że m on też Jakuba Paleologa nie pokazuje. Ale gdzie by mi go on pokazał

on pokazał żywego: tedy bych mu ja też y to pokazać mogli. O ktorego nawrocceniu do Katołiki Rzymskiej wspomina też tu w tych księgach swoich X. Wuiel y zaleca go z nawroccenia: ale iakie było iego dołoneżenie żywota / niewiem czemu nie pokazał: Ktorego się też godziło było zmiante iako / wśakże prawdziwa / wejmie. Ale podobno iakie było gwałtowne / y zdradzieckie go / do tego nawroccenia / abo raczej odwroccenia / przynucenie / tak też pewnie y tyranstie dołoneżenie. Po Mostiewsku tam żyda trzciono / iako ludzkie powiedaia. A jeśli nie tak / wiec go niechay pokaze / abo świadki godne dołoneżenia iego stawi / tylkoż tego niech strzeże / żeby Cygan dziećmi swymi nie świadał. Nie może ja tedy iuz tego pokazać / iż mi on też Paleologa nie pokaze. Ale to iednak pokazać mogę w księgach iednych z Mostwy po woynie Polockiej / przez iedne^o żołnierza / do Lubczy Je^o Mści. Pana Wileńskiego / przyniesionych / y Mniastrowi tego tam mieysca Tymoteuszowi Kuzmicowi darowaných / iż tych słow w nich niemał: a Bog było słowo. Tylkoż tak stoi: *Ná początku było słowo / a słowo było v Bogá / to było ná początku v Bogá / zé. Księgi są Pergaminowe bázro stare Słowáńskiego* *języka / literami też starymi / y w wielu rojnými od terażniey* *szych / iakich Rus w Cerkwicach wjywa / pisane: ktorem ja oczy* *ma swoimi widział: w rektum ie swych piastował / y nie lada iako* *do dziwowal. A zda mi się iż to wiecśa nad pierwośa. Ale ja iuz* *y to wszystko imo się puszczam: a tego tylko doładám co się tknie* *starych Pátręfow / czemu wždy tym samym mieyscem / onych* *starych Aryanow nie zbúali / jeśli ie v siebie za napotajnię /* *y naitajnię mieli? Ale sobie o tym niech czyta X. Wuiel in* *Annot. Eras. Tit. 2. fol. 729. y nań się niech frásuje / iako raczej:* *ponieważ on cho dawno przedemna pierwey napisał. Ale go* *niech opatrnie w tym strofowaniu winnie: by snadź za tym ná* *siebie samego winy iego nie wewołł / y ná wszystkie swo Kato* *lika / y głowe iey powszechna. Bo jeśli to się y obledliwie Eras* *zmus / umilowany syn Papieja Lwa 10. wejmil: tedy się wejs* *nił Papiej Lew / ktory Annotáciam Erasmusowym świadec*

132 Trzecia część / obwinienia nieślusznego

two dal / badac na on czas glowa wszytkiej Katoliki / za czym sie wczynila y wszytki Katolika. Do ieslić glowa pobladzila / tedy z nia pobladzily wszytkie cylonki pod icy rzodem y zwierzchnoscia badace. A tak to idzie poteznie / i z bladzi glowa Kosciola Rzymstiego / bladzi Papiej / bladzi wszytki Katolika iego. A iesli nie bladzi / tedy dobrze napisal Erasmus *annotacie sine* / ktore glowa Katolicka zalecila : Erasmus siwym synem umilowanym oswiadczyla : y ku konczeniu inszych rzeczy nowego Testamentu napominala. Ale imo to / kto to kiedy widal y slychal / zeby dowod rzeczy ktorey glowney / z miejsc pisania s. nie iasnych wyiety / mial byc wazny : a nie raczy z miejsc iac. miejscych. A po niewazny sam X. Wielek miejsce to nie iasnym nazwal *fol. 81.* gdy to o drugim miejscu Kol. 1. v 16. powiedzial / i z to miejsce iasnieysze jest do Kolosenczykow / niz ono ktore jest v Jana Kap. 1. v 1. Czemuz sie wiody iasnieysze go nie trzymal / y na nim nie przestal : a o to nie tak iasnie / czemu tak dluga Tratedya czynil : Dal y tym samym Erasmusowey y moiey powiesci nie wtiera dzil : i z gdyby starszy oni Patresowie / rozumeli to byli o tym Janowym miejscu / i z bylo dosyc iasne y gruntowne / ku przekonaniu Heretykow / tedyby sie nie zdobywali byli na zgromadzanie wielu inszych. Co i z czynili / tedy tym samym to po sobie pokazowali / i z poteznosci miejsca tego / ku przekonaniu Heretykow / nie w sali : a moze rzec / ze go tez y oni sami nie rozumeli : a ia tego z tad dochodze / i zie tak y owal mezgodnie / nie iednostajnie wykladali / y o nim pisali nie wiedziec iako tyle slowo to *Logos* roztrzasaiac. Jako kazdy / kto czyta ich *Commentarze* lacno poznac moze. A z tey moiey odpowiedzi / a z wlaszcza na piec / ktore sie polozily raczy / a boraczej lapaczek slowkowych / moze sobie walec odpowiedz na 4. miejsce / ktore napisal *fol. 80.* na Jan. 8. v 58. Pierwey mi sie stal Abraham / iam ist. Ktorey iesliby sie domysluc nie mogli : a onymi ktore tamje wspomina / y z inszych y z me^o wykladu (choctamci ia nigdy przyzrzenia nie odrzucal / w pisaniu s. wyrazonego / iako mi to zabate) pogardzil : tedy niech go na króce wie / i z ia tak wierza : ze tak Christus on czlowiek / ktory

133 Marcin Czehowica.

ktory tam o tym z Dydami zlymi rozmawial / byl przed Abrahamem / abo ieszcze pierwey niz sie zstal Abraham / iako Abraham jadal widziec dzien tego / y iako iy widzial. A pewnie nie inaczey. Gdyz o tym z Dydami nie mowil iedno czlowiek pewnego czasu z dzie wice wrodzony. A chceli wiedziec iakie to bylo widzenie : niech je sobie przeczyta ty slowa *Arnobij Afri cap. 7. Primumquam Christus venerit, ante duo millia annorum Abraham defunctus est. Quomodo ergo dominus dixit, Abraham vidit diem meum, & gauisus est. Tunc scilicet, quum Isaac ad victimam lignum portabat, & arctem dignum victima dedit, & gaudens filium recepit, tunc exultavit, quia crucis lignum vidit & Christum passurum cognovit. Hec Arnobius.* A tak z tego takiego widzenia Abrahamowego Christusa / ma X. Wielek dochodzić y bytnosci Christusowey przed nim : ktora nie inaksa byla / iedno w obietnicach y ofiarach : ktore Abrahamu wprzedsily. Bo pomyslit o inszym widzeniu / tedy Christusowi czlowiekowi to o sobie mowiacym / Jan. 8. v 40. nieprawda zadac : a nawet go y utracic musi : a na inzego sie syna Bozego zbowowac / o ktorym Jan 8. nie pisal : y ktory sie tez swiatloscia swiatla / tam je v 12. nie nazywal. Inse rzeczy na ten czas imo sie puszcjam / folguiac krotosci / w ktorych / iesli by sie nie dosyc stalo X. Wuykowi / niech je to ma *pro opere imperfecto* : a niech mi da znac / na co bych mu ieszcze nie dal slusney odpowiedzi : (choctajem ia z poczatku nie obiecował na wszytko odpowiedac.) A ia / dali mi Pan Bog moy zdrowie / rad z chacia to / co nie jest skonczono do konam / y na wszytko odpowiem : abo nawet do skrypcow moich iemu pokaze / w ktorych naydzie iuz y na inse wszytki miejsca ktore wspomina / a iam ich folguiac krotosci / y zmianke nie czynil / gotowo odpowiedz. Bo ciem teraz prawie inuenus wszytkich skonczyc nie mogl.

A wy inosciami panowie starszy / przyimicie to o demnie iac do pierwaszki mego do was pisania / za wdziacjne / *exiguam minus.* &c. Ktorem ku temu (wiecie to iuz) koncowi wczynil : a bych tylko obludliwosci waszego Kiedza Wuyka w pisaniu iego wam pokazal : a was tez ku pilnieszemu na potym wgladaniu w pisma

134 Trzecia część / obwinienia nieślusznego
w piśmie tego pobudził / pierwej / niżbyście na wydanie na lś-
wano ksiąg tego zezwolić mieli. Gdyż ia o to y swe własne / choć
do was nie należy / wam głównym swym nieprzyjaciolom / na
rozśadek podawam : byle tylko był prawdziwym rozsądkiem / a
ludziom / nawet / weźciwym przystoynym / w ktorymby nie były
debowe / mieczowe / ogniowe / powrozowe / Antychrystowe ar-
gumenta. *Interim valete, me si potestis & vultis amate, vel saltem diligi-
te, sin minus, odio tamen prosequi cessate, memores extremi illius diei, iu-
dicis à Deo constituti, & nisi illius iudicij. Dixi.*

Lublina 26. Decemb. Anno à nato filio Dei Iesu Christo. 1590.

Marcin Czechowic / nie zazdrościwy
wam tuteżnych ziemskich wczasow y
dostatkow : a onych niebieskich wiecz-
nie trwających / Bczyrze życziwy przy-
jaćiel / Deus est testis.